

SLOVENIJA KAM?

Ni verjetno slovenskega človeka - doma ali v tujini, posebno še v zamejstvu -, ki ne bi imel vedno pred očmi usode in stvarnosti, sedanje in bodoče, mlade slovenske države. To se gotovo še zlasti kaže v tistih trenutkih, ki tako ali drugače posebej obeležijo politično življenje naše matične domovine. Jasno je, da se je nekaj podobnega zgodilo tudi ob zadnjem glasovanju v slovenskem parlamentu za izvolitev nove vlade, ki naj bi ji predsedoval dr. Andrej Bajuk.

Slovenija je danes ena od držav, ki kot že pridružena članica Evropski uniji pričakuje dokončno vključitev vanjo. Zato pa mora še v celoti urediti svoje zakonodajne norme z evropskimi, kar pa ni vedno lahko. Tudi sicer mora vsaka država, ki želi postati stalna članica EU, spoštovati določena pisana in nepisana pravila o civilnem in političnem življenju, ki jih že stoletja imajo parlamentarne demokracije.

Čemu te besede? Ko smo pred kratkim sledili živahni, a obenem tudi večkrat nezreli razpravi v slovenskem državnem zboru, se nam je verjetno vsilila vsaj kaka grenka misel. Šlo je za ugotovitev, da v slovenskem parlamentu demokracija še nima ustaljenih pravil in trdnih korenin. Nizkotne igre določenih sektorjev opozicije (levičarski, nacionalistični ali drugi elementi) so bile na dlani. Prikazovanje že same osebnosti novega predsednika vlade Bajuka (ki je velik del svojega življenja preživel kot povojni begunec v Argentini) kot tujca, ki da sploh ne pozna razmer v domovini ali pa celo pogojenega s strani družinske dediščine kot domnevnega belogardista in podobno - vse to je nedvomno izzvenelo kot nekulturno in podlo podtikanje. Pa še Jelinčičevi pamfletni namigi na nevarnost katoliškega prodora, pa še do samega državnega simbola, kot je slovenska himna, ki naj bi jo zamenjala špansko-argentinska popevka Vamos a la playa... Trivialne domislice nekaterih pač ne poznajo meja...! Pri vsem tem je bila morda še najbolj resna, rekli bi celo gosposka opozicija, ki jo je med razpravo izrazil predsednik pokomunistične Zružene liste.

V demokraciji velja - ali bi vsaj moralo veljati -, da je večina v parlamentu tista, ki odloča. Če enkrat izvoli eno vladno, lahko drugič pride do zamenjave. Lepo piše sodobni filozof Jacques Maritain o bistvu demokracije, ki mora biti nekaj globljega kot sama zunanja podoba nekega delovanja. Tako npr. piše: "Avtentična demokracija predpostavlja konsenz oz. soglasje duhov in volj glede tega, kar naj predstavlja osnove skupnega življenja... Mora braniti in pospeševati lastno pojmovanje družbenega in političnega življenja. Razvoj notranjosti mora ustvarjati neki skupen človeški credo, namreč credo svobode". Francoski politični mislec še poudarja dejstvo, da v evropskih demokracijah parlament, ki je nezadovoljen z delom vlade, lahko vlado vrže.

Za vse to pa ni bilo treba psovati in obrekovati političnih nasprotnikov. Zahodne demokracije so tu lahko (kljub pomankljivosti) za zgled marsikomu. Tudi Sloveniji. STRAN 3

ANDREJ BRATUŽ

Skerlavai
draguljarna

TRST - Ul. Battisti 2
tel. 040 7606012

ZAKON ŠT. 482/99 IN SLOVENSKA MANJŠINA

ZAKAJ ZAHTEVAMO SPECIFIČEN ZAKON

ALOJZ TUL

Kot je znano, je italijanski parlament po dolgem zavlacvanju lani decembra končno odobril tako imenovani okvirni zaščitni zakon za zgodovinske jezikovne manjšine v Italiji. Po tem zakonu republika štiti jezik in kulturo dvanajstih jezikovnih skupnosti, med temi tudi slovenske, nemške in francoske. Sprejem tega zakona so z očitnim zadovoljstvom pozdravile zlasti furlanska, okcianska in sardinska jezikovna skupnost. Slovenci v Italiji pa smo v tem ukrepu videli predvsem nekakšno politično zeleno luč za odobritev tudi našega posebnega zaščitnega zakona, ki se je zataknil med razpravo v parlamentu.

Glede na to, da je še vedno negotova odobritev našega zaščitnega zakona v tej mandatni dobi parlamenta, se v političnih krogih manjšine pojavljajo različni glasovi o tem, ali naj zahtevamo uveljavlja-

nje določil zakona št. 482/99 tudi za Slovence v Italiji. Zato se nam zdi primerno pojasniti nekatere vidike vprašanja v luči vsebine in politične doslednosti v zvezi z omenjenim zakonom. Politična dosled-

nost namreč zahteva, da se postopek za sprejem globalnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji izpelje do konca. Nobenega dvoma ni, da je le-ta bolj razčlenjen in ugodnejši kot zakon o zgodovinskih manjšinah. Poleg tega ne moremo oziroma ne smemo prezreti dejstva, da slovensko manjšino obravnavajo pomembni mednarodni dogovori (mirovna pogodba, Spomenica o soglasju s priloženim posebnim statutom iz leta 1954 ter Osimska pogodba iz leta 1975), na katere se sklicuje tudi Masellijev osnutek v 27. členu, medtem ko zakon 482/99 omenja le nekatera splošna načela med-

narodnih listin. Katera manjšina bi bila tako kratkovidna, da bi se odpovedala mednarodni zasidranosti zahteve po specifični zaščiti? V tem pogledu ostaja temeljnega pomena 8. člen Osimske pogodbe, s katerim se je Italija obvezala ne samo ohraniti že sprejete ukrepe, temveč tudi zagotoviti raven zaščite, ki jo je predvideval Posebni statut. Po več razsodbah ustavnega in deželnega upravnega sodišča je vsebina statuta prešla v notranji italijanski pravni red, ki ga mora država spoštovati.

STRAN 2

VSESLOVENSKO SVETOLETNO ROMANJE V OGLEJ

PO SLEDOVIH SLOVENSKE VERNOSTI

V soboto, 27. maja, je v Ogleju potekalo vseslovensko svetoletno romanje, ki so ga pripravile vse tri slovenske škofije, Koper, Ljubljana in Maribor. Že v zgodnjih ju-

tranjih urah so se proti temu starodavnemu mestecu sredi furlanske nižine začeli usmerjati avtobusi s slovenskimi registracijami, iz katerih so nato romarji peš odšli pro-

ti baziliki. Dan je bil zelo lep in sončen, kar je gotovo vplivalo na razpoloženje prihajajočih. Romarji so si lahko že pred začetkom slovesnosti ogledali baziliko z bližnjo kr-

stilnico - odtod je namreč z zahodne strani vodila simbolična pot v predverje bazilike in nato skozi glavni portal v cerkev. Prav tako so si prišli lahko bežno ogledali bližnjo okolico bazilike z mogočnim zvonikom, lepim trgom pred njo in raznimi arheološkimi ostalinami.

Ob desetih in pol dopoldne se je v baziliki pričela krstna kateheza, ki jo je občuten ter z velikim zgodovinskim in teološkim znanjem podal vikar za Slovence v goriški nadškofiji msgr. Oskar Simčič. Orisal je pomen Ogleja za kulturni in družbeni razvoj tega dela nekdanjega rimskega imperija, obrazložil je umetnostni in versko-duhovni pomen oglejske bazilike, prav tako vpliv oglejskega patriarhata na izoblikovanje slovenske kulturne in duhovne istovetnosti. Sledilo je petje litanij vseh svetnikov na oglejski način, ki sta ga vodila dva bogoslovca, odgovarjali pa so pevci in ljudstvo.

MV / STRAN 4

02 Drago Legiša
SPET Z DOLGIM NOSOM?

02 Breda Susič
LIBANON-IZRAEL: POLOŽAJ EKSPLOZIVEN

03 Marko Tavčar / intervju
IVAN VOGRIČ

05 ODRAZ VEČPLASTNOSTI TRŽAŠKE CERKVE

05 Danijel Devetak
ZA JUBILEJ BRATSTVA

06 Ivan Žerjal
TRŽAŠKA NOŠA: DRAGOCENO IZROČILO

07 Ferdinand Šerbelj
IMENA KRAJEV SO NAŠA KULTURNA...

11 Karlo Mučič
ODMEVNA PROSLAVA V LAŠKEM

12 Erika Jazbar
MRAČNA LETA BENEČIJE SE SELIJO V VIDEM

15 ZŠSDI: POSVET ZA ŠPORTNE DELAVCE

KLJUB UMIKU POLOŽAJ EKSPLOZIVEN

REFERENDUMI ZAOSTRILI POLITIČNE ODNOSI V ITALIJI

SPET Z DOLGIM NOSOM?

V središču pozornosti italijanske javnosti je še vedno neuspeli referendum z dne 21. maja. Zanimivo je, da predmet razprave ni toliko dejstvo, da se ljudskega glasovanja ni udeležila niti tretjina upravičencev, temveč da se nenehno ugiba, za katere in kakšne politične poteze se bo odločil Berlusconi, resnični zmagovalec neuspelega referenduma. Njegova politična "ladja" je gotovo dobila novega vetra v jadra, saj zanjo pomeni 21. maj tretjo zaporedno zmago, če se ob tem spomnimo na evropske volitve leta 1996 in deželne volitve letos spomladi.

"Glavni cilj Berlusconijeve strategije je bil - beremo v zadnji številki katoliške revije *Famiglia cristiana* - prepričati, da se doseže kvorum, ki je po zakonu potreben, da bi bil referendum veljaven in torej imel zaželene učinke." S tem bi v največji možni meri pospešili "krizo levosredinske vlade in same legislature". Čas

je po deželnih volitvah 16. aprila delal v korist Berlusconi, saj so te volitve povzročile pravi pravcati potres v levosredinski vladni koaliciji, tako da je moral predsednik vlade D'Alema odstopiti in je krmilo vlade prevzel nekdanji najožji Craxijev sodelavec in socialistični ideolog Amato. Berlusconijevo navodilo o abstinenca je godilo tudi tistim strankam in stranicam znotraj vladne koalicije, ki se niso strinjale z referendumom o odpravi proporcije kvote zakona, ki ureja izvolitev poslanske zbornice. Na pripombe tistih, ki so se strinjali, da vodi nekatera referendumska vprašanja v pravo smer, pa je bil Berlusconi zelo odrezav: "Te reforme bomo izvedli - je ponavljal -, kakor hitro bomo spet prevzeli oblast." Vsem tistim, ki so zatrjevali, da bi bilo nujno obnoviti staro KD (Kriščansko demokracijo), pa je Berlusconi zaveznik Buttiglione ponavljal, da nova KD

DRAGO LEGIŠA

že obstaja in da je Berlusconi njen voditelj. "Nova KD je gibanje Naprej Italija (Forza Italia), ki je množična sredinska in zmerna stranka," je dejal Buttiglione. "Izid referenduma z dne 21. maja je po vsej verjetnosti določil konec Olgje kot organskega zavezništva med levo sredino in sredinci, kakršno si je zamišljal Romano Prodi", še beremo v omenjeni reviji. Izid zadnjega referenduma pa je vsekakor naredil predvsem konec prizadevanj, da bi levo sredino vzeli v zakup Levi demokrati. V trenutku, ko je Berlusconi ugotovil, da od sedmih referendmov ni noben dosegel predpisanega kvoruma, je izjavil, da ima parlament v tej legislaturi samo eno nalogo: odobri naj nov volilni zakon, česar pa ne moreta po njegovem narediti sedanja vladna večina in sedanja vlada.

STRAN 16

BREDA SUSIČ

Predčasni umik izraelske vojske iz Južnega Libanona je minuli teden zopet hudo pretresel izredno delikatna ravnovesja v mirovnem procesu na Bližnjem Vzhodu. Umik sam na sebi tudi za Izraelce ni bil več sporen (razen seveda za skrajneže, ki se upirajo celotnemu mirovnemu procesu oz. popuščanjem Palestincem in sosednjim arabskim državam). OZN ga je zahtevala že takoj po zasedbi, leta '78, Izrael pa ga je odobril leta '98. V dogovorih iz Sharm El Sheika je bil dokončen predviden za mesec julij. Na začetku minulega tedna pa je Barak dokaj nepričakovano napovedal, da se bo umik končal že 1. junija. Celotno operacijo je moral Izrael anticipirati zaradi pospešenega slabšanja razmer v t.i. varnostnem pasu. To je bilo območje 850 kvadratnih kilometrov, ki ga je Izrael ustvaril pred petnajstimi leti, potem ko se je umaknil iz ostalih območij Libanona, zasedenih v t.i. akciji *Mir v Galileji* iz leta '82. Približno dvajset let pa tam poteka oboroženi upor gibanja *Hezbollah*, ki je v svojih akcijah proti izraelskim postojankam postal tako učinkovit, da so Južni Libanon začeli primerjati s tem, kar je bil za ameriške vojske Vietnam. T.i. "božjo stranko" so leta 1980 med libanonskimi Šiiti ustanovili predstavniki iranskega imana Khomeinija in od takrat Iran podpira in financira to skrajno muslimansko formacijo, ki ne izbira sredstev za dosego cilja. V zadnjem času je postala

lo stanje za izraelske vojske tako nevzdržno, da je Barak že en dan po napovedi o anticipiranem umiku v bistvu priznal, da za dokončen umik ni mogoče čakati niti do konca meseca. Tako je prišlo do neslavnega umika vojske.

Umik je zaradi kaotičnosti in navorze ter zaradi istočasnega razkazovanja moči gverilcev *Hezbollah* bolj spominjal na beg kot na dobrovoljno koncesijo Izraela. Po eni strani so ga mediji prikazali kot hud poraz in celo ponižanje Izraela, po drugi pa kot z nasiljem pridobljeno zmago *Hezbollah*. Takšna slika je torej oba voditelja mirovnega procesa, Baraka in Arafata, nevarno ošibila, kar je lahko v trenutku, ko ZDA zaradi predvolilnih skrbi postajajo manj pozoren in previdni "stražnik" mirovnega procesa, tudi usodno. Judje so si sicer oddahnili, da jim ni treba več izgubljati vojakov in energij v varnostnem pasu, za katerega je sam ministrski predsednik priznal, da ne odigrava več nikakršne vloge pri zagotavljanju varnosti države. Toda umik je bil s psihološkega vidika zanje hud udarec, saj so se prvič po desetletjih soočili s občutkom, da njihova vojska ni nepremagljiva in da je problem njihove varnosti dejansko še vedno aktualen. Zgodovina pa uči, da je bil prav ta občutek v Izraelu vedno vzrok za vojne s sosedami in za napetosti znotraj države. Tisti, ki v Izraelu samem nasprotujejo mirovnemu procesu, imajo lahko sedaj pretvezo, da še dodatno ošibijo že tako krhko ko-

alicijo, ki podpira Baraka. Na nasprotni strani pa je poudarek na zmagi gverilcev *Hezbollah* in njihovega nasilja škodljiv za Arafata, ker si ta prizadeva, da bi Palestinci ne jemali šiitskih skrajnežev za zgled, pač pa da bi podpirali mirno uresničevanje prizadevanj za lastne pravice.

Nastal je tudi problem številnih proizraelskih južnolibanonskih vojakov in njihovih družin, ki so se iz strahu pred maščevanjem *hezbollah*ov zatekli v Izrael. Tu so dobili enoletni turistični vizum, dovoljenje za zaposlitev ter zagotovitev, da se lahko po izteku tega obdobja odločijo, ali bodo zaprosili za politični azil, za vrnitev v Libanon ali pa za odselitev kam drugam. Če nazadnje vsemu temu dodamo še problem določitve meja med Libanonom, Izraelom in Sirijo (nekatero točko so še vedno sporne), in skrajne napetosti na tej meji, kjer lahko vsako nepremišljeno dejanje povzroči pokol ali ponovno oživitve bojev, ugotovimo, da je položaj eksploziven kot še malokrat prej ne glede na umik Izraelcev.

ČESTITKE

Časnikarji Furlanije-Juljske krajine so 27. in 28. maja na volitvah obnovili upravni svet in nadzornike v svojem deželni sindikalnem združenju. Za lep volilni uspeh čestitamo predvsem kolegoma Miru Opletu iz Trsta, ki je bil izvoljen v upravni svet, in Marku Marinčiču, ki je postal pokrajinski predstavnik za goriške poklicne časnikarje.

S 1. STRANI

ZAKAJ ZAHTEVAMO...

Za primerjavo in boljše razumevanje vprašanja je vredno tudi omeniti različni način oziroma pristojnost različnih organov za dokončno določitev ozemeljskih območij na ravni občin ali dela občinskega ozemlja.

Po Masellijevem osnutku naj bi se s tem ukvarjal paritetni odbor, sestavljen iz slovenskih in italijanskih članov, medtem ko zakon 482/99 prepušča zadnjo besedo o tem zadevnim pokrajinskim svetom, v katerih se štivilo slovenskih predstavnikov vedno bolj krči zaradi neprimerne volilne zakonodaje. Sicer pa je že v osnovi šibka točka obeh zakonov v tem, da prepuščata določitev ozemlja, kjer naj pride v poštev zaščita, političnemu razpoloženju upravnih večin v posameznih občinah.

Ob tem pa ne smemo prezreti dejstva, da so, recimo, okoliške občine na Tržaškem priznane za dvojezične še iz

časa Zavezniške vojaške uprave in to potrjujejo tudi obstoječi občinski statuti. Po veljavni občinskih statutih imajo enak status tudi tri okoliške občine na Goriškem, in sicer Doberdob, Sovodnje in Števerjan. Vsi pripadniki slovenske manjšine na Tržaškem pa imajo že po Posebnem statutu pravico do rabe materinega jezika v ustnih in pisnih stikih z oblastmi, ne glede na občino, v kateri prebivajo.

Spričo gornjih ugotovitev odgovorni dejavniki oz. predstavniki Slovencev v Italiji morajo brez omahovanja še naprej zahtevati od vlade in parlamenta, da končno omogočita sprejem zaščitnega zakona. Šele potem bo morda bolj razvidno, kateri zakon ima ugodnejša določila za Slovence. Zato je morda, gledano s tega vidika, zakon 482/99 še najbolj ustrezen za razmere v videmski pokrajini, kjer nimajo še nobenih javnih slovenskih šol in se slovenski knjižni jezik ne uporablja v delovanju krajevnih uprav.

Ob koncu naj za boljše osvetlitev razmer omenimo še

dva zanimiva pojavi, ki vsak po svoje označuje ta odnos javnih oblasti oz. upravnih ustanov do manjšinske zaščite. Prefekt iz province Cuneo v Piemontu je na lastno pobudo poslal občinam osnutek sklepa občinskih svetov za izvajanje zaščitnih norm po zakonu št. 482/99, da jim s tem olajša zadevni postopek. Nasprotno pa je tržaška pokrajinska uprava že pred časom v komisiji za statut sprejela stališče, da se iz statuta črtajo vsi členi, ki se kakorkoli nanašajo na slovensko manjšino ali slovenski jezik.

Sprašujemo se, kako naj od takšne uprave pričakujemo, da bo pravično in dosledno določila ozemlje za uveljavljanje manjšinskih pravic, za kar naj bi bila pristojna po zakonu 482/99.

V tem prispevku smo skušali nakazati nekaj izhodišč za stvarno vrednotenje pomena zakona za zgodovinske manjšine v Italiji oz. povzeti utemeljene razloge za sprejem specifičnega zakona za zaščito slovenske manjšine v Italiji.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SLOVENIJA SREDI NEUSMILJENE INVENTURE

Sedanja vladna kriza v Sloveniji prav gotovo zelo natančno osvetljuje razmere med Slovenci. Po dolgih letih koalicijske vlade se je matična država znašla sredi nekakšne inventure. Pokazalo se bo, ali je slovenski človek v tem trenutku že sposoben za kaj več od kompromisarnega dogovarjanja. Koalicija med najmočnejšo stranko leve in najmočnejšo desno politično strano je v bistvu uničevala bogastvo temeljnih razlikosti. Znotraj vlade so postali dediči poveljnega obdobja in pomladna politika praktično eno in isto. Pokazalo pa se je, da na ta način ne gre več naprej. Tovrstno sporazumevanje je sicer omogočalo vsesplošno umirjenost, toda cena za utišanje lastne politične celovitosti je visoka. Na ta način moč države, posebno če je ta mlada, hitro slabi, in kot je videti, je Slovenija na poti v Evropo prav zaradi svoje šibkosti pričela resno zaostajati.

V času sprejemanja Bajukove vlade so se identitete do kraja izčistile: na eni strani so leve, na drugi pomladne stranke. Kot nalašč vlada v parlamentu matematično ravnotežje, dve temeljni slovenski izkušnji si tako rekoč enakovredno zreta iz oči v oči. In tovrstno soočenje, odkrito in resnicoljubno, je smer, v kateri lahko Slovenija postane močnejša, vprašanje je le, če je zanjo že dovolj zrela. Je slovenski človek že sposoben doseči vsedrjavni dogovor s povsem razkritimi političnimi razlikostmi, ki zajemajo prav vse, od poveljnega enopartijskega obdobja do poveljnih pobjev,

slovenskega eksodusa v Argentino, dogodkov med drugo svetovno vojno in odnosa do totalitarizma, bodisi levega bodisi desnega? Smo Slovenci že sposobni uskladiti zahteve Cerkve in vere s svobodomiselnim razumnostvom oziroma sodobno civilno družbo, sprejeti eni druge in obratno, ali je ta naloga za nas še pretežka? Pri tem se moramo zavedati, da je slovensko notranje izključevanje zelo izrazito in nikakor lahko odpravljivo. Smo torej že v stanju, da bi prenehali demonizirati tistega na drugi strani ter pričeli poskušati odkriti več medsebojnega razumevanja in spoštovanja prav zato, ker bomo s svojima dvema polovicama slej ko prej morali najti ploden dialog?

Še kako si moramo prizadevati za pritrden odgovor, da smo torej sposobni zares razumeti drugačnega od sebe ne glede na upravičene zamere. Prizadevati si moramo, da resnično sprejmemo drug drugega, kajti ne nazadnje je Slovenec na drugi strani polovica mene samega in moje zgodovine. Vse moramo storiti za tovrstno globlje medsebojno razumevanje, da se ne bi ponovno zatekli k bledemu koalicijskemu dogovarjanju, ko smo bili prijatelji ravno zato, ker tisti na drugi strani ni bil tisto, kar je, in jaz na tej strani nisem bil tisto, kar v resnici sem, in ko je zato naša skupna moč kar nekaj zadnjih let usihala in škodljivo slabela.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

POBUDE SLOVENSKE SKUPNOSTI

ZAŠČITNI ZAKON SPET V PARLAMENTU

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti v sporočilu, ki smo ga prejeli, ugotavlja, da tako državne kot deželne oblasti kljub deklariranim nameram ostajajo gluhe na pozive po upoštevanju osnovnih pravic Slovencev v Italiji, ki so del mednarodno priznanih temeljnih človekovih pravic. SSK se nanaša predvsem na svojo zahtevo, naj bi pristojne upravne oblasti poskrbele za dvojezična volilna potrdila v zvezi z minulimi referendummi ter vzorec privoljenja za presaditev človeških organov. Oblasti niso nanjo odgovorile v nasprotju z italijanskim državnim zakonom št. 241 o prozornosti delovanja javne uprave. Po drugi strani pa je deželna uprava F-Jk samoiniciativno sklenila, da ustanovi in nam vsili nekakšen *Inštitut Slovencev* z nedoločnimi pristojnostmi.

Slovinci ne moremo več mirmo prenašati neobčutljivosti oblasti do naših pravic. Zato je SSK sklenila postaviti na preizkušnjo njihovo dobro ali slabo vero. V ta namen jim je te dni poslala v slovenščino prevedena navodila za uresničitev človekoljubne pobude v zvezi s podaritvijo človeških organov za njihovo presaditev. Zadevni obrazec o privolitvi so namreč državljanji prejeli sočasno z volilnim potrdilom za referendum, večina ljudi pa jih težko razume, kar velja še posebej za Slovence, ker so natiskana izključno v učeni italijanščini.

SSK zahteva od pristojnih oblasti, da spoštujejo pravico do prevoda v naš materin jezik, in to iz načelnih in praktičnih razlogov. Z nadaljnjim odklanjanjem dvojezičnega obrazca bi javne oblasti dokazale, da jim ni ne samo do spoštovanja manjšinskih pravic, temveč tudi do čim bolj uspešne izpeljave pobude o pridobivanju organov za reševanje človeških življenj.

S 1. STRANI

SLOVENIJA...

Velika Britanija je še danes nekaj zgodovinski predhodnik vseh evropskih demokracij. Njena prva "ustavna listina" Magna Charta iz leta 1215 je še danes neprekosljiv zgled državam. In prav Združeno kraljestvo Anglije, Irske in Škotske še danes nima neke pisane ustave, saj vidi prav v tej svoji zgodovinski listini svoj osnovni politični dokument.

Pred nami je seveda nov scenarij, ki se pripravlja ob pogovorih med političnimi silami in še zlasti v pričakovanju razsodbe Vrhovnega sodišča Slovenije o rekurzu, ki ga je Bajuk (skupno z ministri) naslovil nanj v zvezi z zakonitostjo ponovitve glasovanja v državnem zboru.

Upamo le, da bo rešitev slovenske vladne krize pokazala res zrelo in evropsko lice naše matične domovine.

SSK je s to zahtevo seznanila notranje ministrstvo, ministrstvo za dežele, ministrstvo za zdravstvo, deželnega odbornika za zdravstvo, predsednika dežele Antonioneja ter deželna svetovca večine Sara in Segantijevo.

O MANIFESTACIJI

Na zadnji seji deželnega tajništva SSK so prisotni obravnavali manifestacijo, ki sta jo SKGZ in SSO priredili 6. maja v Trstu in h kateri je pristopila tudi SSK. Ocene o pobudi so različne. Poudarili so, da bi se manifestacije lahko udeležilo več zastopnikov slovenske manjšine. Zaradi razočaranja nad zavlačevanjem zakona in prenašanjem manifestacije same pa je marsikdo ostal doma. Prav tako so podčrtali dejstvo, da zaželene medijske učinke pobuda ni imela. Nekateri so zahtevali prenos zborovanja na 6. maj prav zato, ker naj bi širše zastavljena manifestacija odjeknila v državnih medijih, kar naj bi bil tudi njen cilj; na krajevni ravni pa je bilo poročanje o shodu zelo pomanjkljivo, če ne kar sporno, na državni ravni pa niti besedice. Posledično ni bilo odziva niti v parlamentu.

Manifestacija je zato pomembna za našo manjšino, ki je sama sebi pokazala svojo organizacijsko kapilarnost, ter za Trst, ki je brez velikih travm doživel shod Slovencev na središčnem trgu. Pristojnost tržaškega župana Illyija je bila seveda zgodovinskega pomena. SSK pa meni, da bi bilo sedaj treba prirediti konferenco o manjšini. Označevali so jo kot najpomembnejšo pobuda v maju, a je danes zadeva šla v zatišje.

Zaščitni zakon čaka na konec junij. Marsikdo pa obljubi več ne verjame. V primeru ponovnega zapleta napoveduje SSK korake na mednarodni ravni.

Na seji so poudarili tudi, da t.i. *Inštitut Slovencev*, ki ga zagovarja deželna večina, ni niti zdaleč podobno Narodnemu svetu Slovencev v Italiji, za katerega se ogreva SSK. Ne gre za telo, ki bi imelo reprezentativno-politične funkcije, temveč le za sredstvo, s katerim bi tisti Slovenci, ki so politično bližji deželni večini, prišli do podpore, ki jim jo ne številčnost onemogoča. Deželni tajnik SSK je v ta namen že pisal na generalno pravdnišvo računskega sodišča v Trstu zoper omenjeni zakon. Velja pa tudi počakati na odgovor iz Rima oz. vlade, ki je že nekajkrat zavrnila nekatere deželne zakone. O potezi dežele pa je SSK že obvestila italijanske parlamentarce, ki zastopajo narodne manjšine.

SSK bo letos proslavila 25-letnico nepretrganega delovanja in v ta namen pripravila številne pobude. Ob tem pa ne gre spregledati drugih pomembnih obletnic: 25-letnice podpisa Osimskega sporazuma, 70-letnice ustrelitve Bazoviških junakov, 80-letnice požiga Narodnega doma,

PRIZADEVANJA NAŠIH VINOGRADNIKOV

MARKO TAVČAR

Ob koncu prejšnjega tedna je bil v vsej Italiji t.i. Dan vina. Pobudo so si pred leti zamislili v Toskani, da bi nagovorili čim širši krog ljubiteljev kakovostnih vin. S časom je naletela na izreden uspeh in se kmalu razširila po vsej Italiji ter tudi prek njenih meja. V tem smislu je več vinogradnikov tudi iz naših krajev ob koncu prejšnjega tedna odprlo svoje kleti. Da bi kaj več izvedeli o vsem tem, smo se obrnili na znanega vinogradnika, enologa in javnega delavca Ivana Vogriča s Klanca v števerjanski občini, ki od leta 1993 upravlja domačo kmetijo. Za uvod smo ga naprosili, da bi nam povedal, ali so tudi v njegovem okolišu vinogradniki pristopili k tej promocijski pobudi.

"Najprej bi povedal, da se v Števerjanu, žal, ni našel nihče, ki bi se odzval na to pobudo. Razlog za to vidim zlasti v dejstvu, da veliko vinogradnikov in vinarjev v naši vasi obnavlja kleti. Zato upam, da bomo prihodnje leto lahko predstavili vsaj kako klet. K pobudi je pristopila le ena kmetija z bližnjega Oslavja."

Kakšni ljudje obiskujejo kleti ob tej pobudi? So to gostinci, ljubitelji in poznavalci vin ali preprosti izletniki, ki si zaželijo ogleda vinogradniške kmetije?

Na seznamu obiskovalcev kleti so prav vsi omenjeni: od gostincev pa do preprostih poznavalcev vina. Glede preprostih poznavalcev je treba povedati, da jih je v zadnjem času vedno več in da njihovo število stalno narašča. Združenje italijanskih some-ljejev (AIS) in Vsedržavna organizacija pokaševalcev vina (ONAV) vzgajata vsako leto samo v gorški pokrajini kakih 200 novih članov. To pomeni, da zanimanje za kakovostno vino stalno narašča. Mogoče je prav teh obiskovalcev največ, saj imajo na Dan vina možnost, da si od blizu ogledajo kleti, ki bi jim ostale ob drugih priložnostih nedostopne.

Ne smemo pa niti pozabiti na turizem. V teh dneh smo namreč zabeležili prisotnost številnih tujcev, ki so prišli v naše vinorodne kraje prav zaradi odprtih kleti. Glede tega pa imamo pri nas verjetno neko pomanjkljivost, saj se taki turisti za prenočitve ob takih priložnostih radi poslužujejo kmečkih turizmov, da bi se lažje in bolje vživeli v našo stvarnost. Žal pa je takih objektov pri nas zaenkrat zelo malo.

Kako nagovarjate tako različne goste?

Nagovarjamo jih na preprost način. S preprostimi besedami jim moramo predstaviti prikazati celoten potek pridelovanja vina. Nikomur ne smemo nič prikrivati, nobena vrata ne smejo biti zaklenjena, saj bi v nasprotnem primeru lahko kdo podvomil, da se v zaklenjenih prostorih vino ponareja. Odprti in pripravljene moramo biti za vsakovrstno vprašanje,

od najbolj strokovnega do najbolj banalnega, saj je tudi to pomembno za tistega, ki ga je postavil. Skratka: vsakega obiskovalca kmetije je treba navdušiti za naše delo in naše pridelke.

Nedavno je skupina vinogradnikov iz občine Števerjan ustanovila Vinoteko, da bi bolje ponujala na tržišču svoja vina. Kako ocenjujete doseganje delo?

Po skoraj enem letu od ustanovitve vinoteke Števerjanski griči bi lahko ocenili kot pozitivno vse naše delovanje. Pozitivno je že to, da smo se znali združiti in nekaj skupnega napraviti. Kakor vsaka stvar na začetku, ima tudi naša zadruga svoje težave, ki pa jih bomo gotovo znali rešiti le s skupnimi močmi.

Za sedež ste si izbrali Formentinijev grad v Števerjanu. Zakaj?

Pravijo, da je v bližini cerkve tudi gostilna. Mogoče bi se to zdelo kot nekakšna šala, in vendar je stvarnost prav ta, da je ponavadi cerkev v središču vsake vasi in tja, v središču vasi ali mesta, najprej pride vsak tujec.

Pred nekaj meseci ste gostili skupino nemških in avstrijskih časnikaarjev, ki pišejo za visoko specializirane gastronomske in enološke revije oz. za posebne rubrike v uglednih nemških listih. V nemško govorečih deželah je vedno vladalo zanimanje za naša vina. Menite, da je to pogojeval tudi večstoletni enotni zemljepisno-politični prostor, tako da se v zavesti ljudi ni izgubil spomin na briška vina?

Žal mislim, da ni tako, saj so sami časnikaarji, ki smo jih gostili januarja letos, izjavili, da so jim bili naši kraji do tedaj povsem neznan. Resnica je, da so naša vina v času Avstrije prodajali po deželah vsega cesarstva, toda to se je dogajalo pred sto leti. Od takrat so naši kraji zamenjali kar nekaj gospodarjev, ki jih je ovrednotenje našega vina prav malo zanimalo.

Kaj pa mednarodno sodelovanje? Brda so

enoten zemljepisni, klimatski, zgodovinski in tudi naradni prostor, ki ga je meja razdelila. Menite, da bi mogoče kdaj v znamenju "enotne briške blagovne znamke" izboljšati trženje teh vin?

Meja, ki nas je razdelila po drugi svetovni vojni, nas je spravila na dve različni poti, ki pravzaprav ne potekata preveč vzporedno. Na dveh straneh meje obstajata dve različni stvarnosti: na italijanski strani imamo kmetije, ki so prava podjetja, na slovenski strani pa je takih prav malo. Pri nas je kmetijstvo prvotni vir dohodkov, medtem ko ima v Sloveniji veliko kmetovalcev tudi stalno službo nekje drugje. Vsekakor se bo morala Slovenija v kratkem prilagoditi tudi vsem zakonskim predpisom, ki so v veljavi v državah Evropske zveze.

Nedavno ste obiskali pomembni vinarski sejmi Vinitaly v Veroni. Kakšne so trenutno razmere trgovanja z vinom v državnem merilu?

Na letošnjem sejmu sem opazil premik, in sicer večje povpraševanje po dobrem vinu. Vsa bela vina so v zadnjih letih nekako v krizi, ker vlada zaradi slavnih zdravniških izjav večje povpraševanje po rdečih vinih. Lansko leto je bilo še slabše, ker je bila za nami količinsko zelo obilna letina 1998. Letina 1999 pa je bila manj obilna, zato pa tudi bolj kakovostna. To se je poznalo tudi na letošnjem sejmu. Za tistega, ki stekleniči vino, je Vinitaly obvezen sejem, ki se ga mora vsako leto udeležiti. To sicer ni nobena odsokočna deska, kajti tisti, ki prvič stekleniči, ne naredi v Veroni nikakršnega velikega skoka. Pomembno je, da goji že prej stike z odjemalci. Sejem v Veroni je pomemben zato, ker daje v enem samem tednu veliko priložnosti za to, da se stkejo stiki, ki bi se drugače razvili v šestih mesecih.

Pri trženju vin se vse bolj kaže, da je važno si ustvariti kakšno tržno nišo. Ali lahko v tem smislu obravnavamo avtohtone sorte?

Mislím, da bodo ostale avtohtone sorte vedno nekaj obrobne, čeprav verjetno ne bodo izumrle. Če lahko tako rečemo, je hendikap avtohtonih sort ta, da niso sivi pinot. Že trideset let je namreč sivi pinot vodilni konj; nihče se ne more niti predstaviti na tržišču, če nima sivega pinota. Konzorcij briških vin skuša v zadnjem času ovrednotiti nekaj drugega, in sicer za naša Brda značilno mešanico belih vin, ki si jo lahko vsakdo ustvari po svoji uvidevnosti in nosi ime Collio. To vino mora imeti značilne lastnosti; biti mora prijetno za okus in obenem za vonj. Če se bo ta sorta uveljavila, bo gotovo predstavljala porok za dobro trženje naših vin, ker bo to vino značilno samo za naše področje. Sivi pinot gojimo namreč pri nas, v Furlaniji, Venetu, drugod po Italiji in po vsem svetu. V preteklosti so obstajale tudi druge stare avtohtone sorte, ki pa so bile manj kvalitetne in so s časom propadle, ko je trg začel zahtevati kakovostna vina.

Brda so v zadnjem stoletju nedvomno doživela velik socialni razvoj. K temu je gotovo prispevalo vino. Bi poskusili izraziti misel o tem, kako naj skrb za kakovostno rast vina v tem smislu izboljša tudi družbo, ki ga prideluje?

Ne bi govoril o zadnjih sto letih, ampak o zadnjih 20-30 letih. Ko so leta 1968 ustanovili Konzorcij briških vin, se je zadeva tako hitro razvila, da je cena vina iz leta v leto naraščala. Prvi razlog za to je gotovo dejstvo, da so si marsikateri naši vinarji v začetku 80. let opomogli in začeli sami stekleničiti; to pomeni, da niso bili več odvisni od odjemalcev grozdja ali odprtrega vina, ki so naravnost diktirali cene, torej vedrili in oblačili. Kdor sam stekleniči in prodaja, ima namreč zagotovljene tudi znatno višje zaslužke. V zadnjih letih pa je opaziti, da postajajo velike kmetije vedno večje. Njihovo ime je zaslovelo in hkrati narašča tudi povpraševanje po njihovem vinu. Zato se nenehno širijo in razvijajo kompleksnejše strukture. Sama kmetija ne utegne več izpeljati vseh faz od pridelovanja do trgovanja in se mora obračati tudi do delavcev. To pa pomeni tudi možnost novih delovnih mest.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU B

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

GOSPODOV VNEBOHOD

"Možje Galilejci, kaj stojite in gledate v nebo?" (Apd 1, 11)

"Prepevajte Bogu, prepevajte" (Ps 47, 7)

"En Gospod, ena vera, en krst: en Bog in Oče vseh, nad vsemi in po vseh in v vseh." (Ef 4, 5-6)

"In Gospod je z njimi sodeloval." (Mr 16, 20)

Samo Luka poroča v NZ o Jezusovem vnebohodu (Lk 24, 51; Apd 1, 9). Tudi Marko govori o njegovem vnebohodu, a v poznejšem dodatku evangeliju (Mr 16, 19). Vsekakor je zanj vnebohod že na veliko noč, na dan vstajenja. Vstati od mrtvih pomeni namreč biti pri Bogu, v nebesih, sedeti na Božji desnici (prim. Rim 1, 4; 8, 34, 1 Kor 15, 20-28 in še).

Zaradi tega so Jezusova prikazovanja iz nebes (gl. Gal 1, 15 ns.). A zaradi poudarka zaključka vidnih Jezusovih prikazovanj na zemlji skozi 40 dni so razlikovali vnebohod od vstajenja.

Z vnebohodom se zaključijo Jezusova zgodovina na zemlji in se začne njeno oznanjevanje po vsem svetu (Mr 13, 15-16; Mt 28, 19). Apostoli bodo pričevali vstalega. Vse oznanjevanje Cerkev bo slonelo na njihovem pričevanju.

Začenja se torej nova doba, t.j. misijon, poslanstvo, pričevanje skupnosti verujočih, apostolov in učencev. Oznanjevanje stopa v širni svet. Jezus bo spet prišel, ko bo oznanjevanje doseglo "konce sveta". Takrat bo zopet sedel v sredo svojih učencev, ki bodo postali ekumenska, vesoljna Cerkev (vse po U. Wilckens, NT 1971, 391-393).

Temelj oznanjevanja leži torej na apostolski Cerkvi, kar izpovedujemo v veri "v eno, sveto, katoliško in apostolsko Cerkev".

Oznanilo širijo po Indiji, Afrki, Mali Aziji, Grčiji, Rimu, verjetno tudi v Ogleju (ev. Marko).

To so začetki oznanjevanja božjega kraljestva v vero v nedvignega krmarja Cerkve, Jezusa. Kako daleč je od nas, tako se nam zdi, kljub temu da je zatrdil, da je z nami vse dni do konca sveta (Mt 28, 20). Tu gre za svet duha, ki ga ponavzočujejo namestniki v t.i. strukturah Cerkve, v osebni odgovornosti vsakega, ki je prejel krst s Svetim Duhom in moč (Apd 1, 5, 8), v Sv. pismu, v zakramentih, molitvi, v skrbi za trpeče in bolnike, v sv. daritvi.

Vse to ustvarja med kristjani edinstvo: "En Gospod, ena vera, en krst: en Bog in Oče vseh, nad vsemi in v vseh... da se sveti usposobijo za delo služenja, za izgrajevanje Kristusovega telesa... edinstvo vere in ... spoznanja Božjega Sina" (Ef 4, 5, 6, 12, 13). Toda računati morajo s sireni in vabami tega sveta ter z lajanjem ne samo totalitarizmov, kot npr.: "En narod, en rajh, en voditelj", ki poznajo samo enotnost, ne pa edinstvo in bratske skupnosti, saj "so enodušni in izročajo svojo moč in svojo oblast zverim... se združijo v eni misli in izročijo svojo kraljevsko oblast zverim" (Raz 17, 13, 17), marveč tudi s svojim zakrknjenim in grešnim srcem. Kot grešnikom, ki smo polni zaupanja v Boga, je bilo poverjeno delo služenja: zakonom v zakonu in družini-domači Cerkvi, vsakemu pa po svojih sposobnostih v okolju, v katerem živi. A vsi prejmemo moč, da strežemo drug drugemu v ljubezni.

To služenje skušamo premisliti v srečanjih župnijskih svetov, po zakonskih skupinah, v organizacijah, v športnih združenjih, v majhnih skupinah in še kje, da ga lahko nato uresničujemo. Na Goriškem bo dana priložnost priprave ljudskega misijona, ki bo v oktobru 2001. Pastoralno leto 2000-2001 lahko vse bolj in bolj poveže tudi na področju karitasa, bogoslužja, priprave na prejem zakramentov, v odgovornosti za naš jezik, kulturo, vero, šport.

Odpravila naj bi se ločitev na verne in neverne, zrušiti bi se morali zidovi ločitve v zakonu in v vsem družbenem življenju. Je to utopija? A kristjan veruje in upa proti vsakemu upanju.

Še danes si Rimu lahko ogledamo mogočno cesto, ki pelje od Beneškega trga do Koloseja. Ni težko si predstavljati mimohod poražencev po njej, med temi vojščake vseh stoletij, tudi kralja Jugurto npr., kako stopajo mimo zmagoslavskih rimskih čet, sklonjeni in skrajno ponižani pod sulicami v poklon Juliju Cezarju ali drugih mogotcev, ki so stali ali sedeli na obeh straneh na visokih tribunah.

A obenem ne smemo spregledati poraženih Rimljanov pod kavdinskim jarmom v drugi Samnitski vojni 321. leta pr. Kr.

Evangelij pozna še sramotnejše ponižanje vseh sovražnikov našega človeškega rodu, tiste, ki jih je Kristus peljal užete in premagane v edinstvenem zmagoslavju pred Očeta za podnožje nog: veliki greh sveta, ošabnost, nadutost in loka-vost, vse hudiče ter nazadnje še samo smrt, da bo Bog vse v vsem (prim. 1 Kor 15, 20-28).

Že Ps 118 poje: "Gospodov govor mojemu Gospodu: »Sedi na mojo desnico, dokler ne položim tvojih sovražnikov za podnožje tvojih nog.« ... Moj Gospod je na tvoji desnici, na dan svoje jeze pobije kralje. Sodi med narodi, vse polno je trupel, razbija glave širom po zemlji. Na poti pije iz potoka, zato lahko vzdigne glavo".

Ali bomo vredni gledati zmagoslavje ponižne in ponižane Jezusove ljubezni?

S 1. STRANI / VSESLOVENSKO SVETOLETNO ROMANJE V OGLEJ

PO SLEDIVIH SLOVENSKE VERNOSTI

Medtem se je skozi glavni portal bazilike po osrednji ladji že začela pomikati procesija s križem na čelu ter s škofi in duhovniki. Zadonele so orgle skupaj z razkošnim glasom trobente, nato priljubljena slovenska velikonočna pesem *Jezus naš je vstal od smrti*. Vse prisotne je najprej v slovenščini pozdravil msgr. Dino de Antoni, goriški nadškof, na čigar ozemlju leži starodavna bazilika. V imenu prisotnih slovenskih škofov mu je odgovoril ljubljanski nadškof msgr. Franc Rode, ki je tudi vodil somaševanje. Poleg njega so bili ob oltarju zbrani še naslednji škofje: upokojeni goriški nadškof msgr. Antonio Vitale Bommarco, koprski škof msgr. Metod Pirih, mariborski škof msgr. Franc Kramberger, ljubljanski pomožni škof msgr. Alojz Uran ter dva novoimenovana pomožna škofa, prelat Andrej Glavan (Ljubljana) in dr. Jurij Bizjak (Koper). V prezbiteriju višje za daritvenim oltarjem pa je bil zbran združeni cerkveni zbor pevcev iz Mirna in Nove Gorice (župnija na Kapeli), ki ga je vodil Andrej Budin, na orgle pa spremljala Terezika Paljk. Zbor je med mašo dovršeno odpel stalne dele iz slovenske maše v čast sv. Cirilu in Metodu skladatelja Matija Tomca in več priljubljenih cerkvenih zborovskih pesmi. Seveda ni manjkalo tudi ljudskega petja, ki je mogočno dopolnjevalo zborovski program.

Po evangeliju, ki ga je diakon odpel na oglejski način, je bil na vrsti nagovor glavnega somaševalca, nadškofa msgr. Rodeta (objavljamo ga posebej). Tudi ljubljanski nadškof se je dotaknil zgodovinskega pomena Ogleja za širjenje krščanstva na slovensko ozemlje, hkrati pa je posegel v sedanjí čas, ki tudi pred današnjega slovenskega človeka postavlja vprašanje sprejetja Kristusovega sporočila, za katerega pa se mora vsakokratna generacija ponovno odločiti. Po molitvi Vere so sledile prošnje vernikov, ki so jih podali zastopniki raznih slovenskih škofij, prav tako so predstavniki škofij prinesli na oltar simbolične darove. Med temi smo opazili par iz Vrto-be v tipični tradicionalni krajevni noši. Verniki, prisotni pri tem slovesnem bogoslužju, so skoraj v celoti napolnili glavno in levo stransko ladjo, mnogo jih je tudi ostalo zunaj. Stevilo romarjev se je poznalo tudi pri obhajilu, ki ga je delilo petnajst delilcev.

Sklepni mašni blagoslov so podelili vsi prisotni škofje, sledila je znana velikonočna Riharjeva pesem *Danica svetila*, ponovno so se oglasile orgle z lepo zvenceno trobento. Tako se je v slavnostnem razpoloženju zaključevalo lepo bogoslužje, romarji pa so se razkropili okrog bazilike, mnogi tudi v bližnjem šotoru, kjer je bilo na razpolago okrepcilo. Župnijski zbor iz Mirna pa je na ploščadi pred baptisterijem poskrbel še za kratek kulturni program z izvedbo več cerkvenih in svetnih umetnih pesmi. Romarji so prived v Oglej izkoristili še za to, da so si podrobneje ogledali kraj, prav tako bližnji Gradež in nekateri tudi Barbano, kar je gotovo obogatilo njihovo zanimanje za priče krščanstva v tem delu Furlanije. MV

NAGOVOR NADŠKOFA MSGR. RODETA

Naša navzočnost v starodavni oglejski baziliki v tem sv. jubilejnem letu je najprej dejanje hvaležnosti Bogu za neprecenljivi dar vere, ki se je iz tega krščanskega središča skozi stoletja širila med slovenskim narodom, hkrati pa je tudi osvežitev našega zgodovinskega spomina, ki naj nas potrdi in utrdi v naši istovetnosti naroda, ki ga je bistveno zaznamovala krščanska kultura. (...)

Škofje poudarjajo, da je spreobrnitev Božje, ne človeško delo. Od misijonarjev zahtevajo, naj se prilagodijo ljudstvu, da bo moglo sprejeti krščansko vero. Nasprotujejo tudi množičnemu krščevanju. Na krst morajo biti ljudje dobro pripravljene s temeljitim poukom o krščanskih resnicah in nra-vnih načelih krščanskega življenja. Pouk naj bo preprost in ravnanež z ljudmi spoštljivo. Krsta naj ne vsiljujejo z grožnjo pekla ali meča. Pomembna je osebna odločitev.

Južno od Drave, ki od leta 811 dokončno razmejuje cerkveno področje med Salzburgom in Oglejem, misijonarijo benediktinski menihi iz samostana sv. Janeza Krstnika ob Timavi. Žal nam ti niso zapustili kakšnih zapisov o svoji misijonski dejavnosti med Slovenci. Dokaz njihovih apostolskih uspehov je omrežje župnijskih središč, ki jih polagoma ustanavljajo.

Ker patriarhi sami niso mogli upravljati tako obširnega ozemlja, so duhovno oblast večinoma prepuščali arhidia-konom, škofovska opravila pa so zaupali generalnim vikarjem s škofovskim dostojanstvom. Medtem ko Salzburg ustanavlja sufragane škofije v Krki, Seckauu in Št. Andražu, ki so pod trdim nadzorstvom metropolita, pa oglejski arhidia-koni uživajo precejšnjo avtonomijo. Ta dokaj ohlapna uprava je bila včasih v škodo verskega življenja, v narodnostnem pomenu pa je bila nedvomno pozitivna za ohranjanje slovenskega značaja de-že. Medtem ko so bile salzburške sufragane škofije dejansko izpostave germanske ekspanzionistične politike, na področju, ki pripada Ogleju, kaj takega ni čutili. Tako je ozemlje južno od Drave ostalo vseskozi pretežno slovensko, medtem ko je bila usoda slovenstva se-verno od Drave bistveno drugačna. Priznajmo danes Ogleju to širino in izrazimo mu hvaležnost za evangelij, ki smo ga od njega prejeli, pa tudi za spoštovanje samobitnosti slovenskega naroda.

Oglej je s svojo večstoletno navzočnostjo na naših tleh vtisnil neizbrisni pečat slovenski vernosti. Sledovi oglejskega obreda so še danes vidni med nami. Tu je Božji grob, procesija in obred vstajenja na velikonočno jutro, posebne litanije vseh svetnikov, ki jih spet uvajamo. Tu je krščansko izrazoslovje, ki je iz slovenščine prešlo v druge slovanske jezike. Tu so ljudske pobožnosti, kot je molitev rožnega venca, in slovesne telovske procesije, še vedno pri srcu slovenskemu človeku. O vplivu Ogleja pričajo celo naša krajevna imena, kot so Šmarje, Škocjan, Šmartno, Št. Jurij, Šmohor, Sv. Križ in druga, ki spominjajo na imena svetnikov, ki jih je posebno častila oglejska Cerkev.

FOTO J. PAVLIC

POZDRAV GORIŠKEGA NADŠKOFA DE ANTONIJA

Dragi sobratje v škofovski službi, dragi duhovniki, predragi bratje in sestre!

Dobrodošli v skupnem oglejskem domu, kjer niste gostje, marveč domačini, saj v tem prostoru ponovno odkrivате sledove naših skupnih očetov v veri. V tej baziliki ponovno slišite odmev njihovih besed, ki se dvigajo v obrambo Kristusovega božanstva. Tu lahko ponovno poljubljate zemljo, ki je bila prepojena s krvjo naših mučencev.

Mohor in Fortunat, Ambrož in Hieronim so posvetili te kamne.

Prišli ste kot romarji in prehodili v obratni smeri pot, ki so jo prehodili prvi evangelijski oznanjevalci, da so dosegli vašo naselja. Obenem ste tudi prehodili pot, ki sta jo prehodila Ciril in Metod, tudi v Ogleju nekoliko postala, in jo nato nadaljevala proti Rimu.

Hvala za Vašo prisotnost!

Čas za oznanjevanje Kristusa se še ni iztekel. Jubilejno leto, ki zahteva spreobrnjenje in spravo, nas vabi, da še in še razglasimo svetu, da je le Kristus, včeraj, danes in vedno, Rešitelj sveta. S svojimi pastirji in člani svojih občestev nadaljujte to oznanjevanje po družinah, delovnih mestih, župnijah.

Prišli ste semkaj kot romarji, a vedite, da je še večje romanje vaša vrnitev domov, kajti če je bil vaš prihod romanje spomina in hrepenenja, bo vaša vrnitev domov romanje pričevanja.

Mati Marija, ki z apsidalnih višin te bazilike gleda dobrohotno na nas, nam izroča svojega Sina in nam naroča, naj ga ponesemo v svetu. Amen.

Današnje romanje je tudi dejanje hvaležnega spomina na vse oznanjevalce evangelija, znane in neznanе, ki so se v svojem misijonskem ognju odzvali na Jezusove besede, preden se je poslovil od svojih učencev: "Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in poučujte vse narode. Krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, kar koli sem vam zapovedal!" (Mt 28, 19-20).

Te besede so ostale v zavesti Cerkev kot trajna naloga in temelj njenega poslanstva. Tega se je zavedala tudi oglejska Cerkev. Ta Cerkev, ki je v 4. stoletju vodila boj proti arijanzmu in je bila v dobi Julijana Odpadnika (361-63) glavno oporišče katoliškega odpora, je doživela svoj največji razcvet na področju krščanske misli s škofom Kromacijem (388-408) in Rufinom, za kratek čas pa tudi s Hieronimom, ki je nedvomno izhajal iz naših krajev. Leta 381 je bila v Ogleju tudi znamenita sinoda, ki je dokončno obračunala z arijanzmom v Iliriku. Na njej je bil navzoč tudi emonski škof Maksim, vnet branilec katoliške vere in odločen privrženec milanskega škofa sv. Ambroža. Sledilo je obdobje notranjih sporov, ki so močno oslabilo oglejsko Cerkev, navzven pa je njena dejavnost skoraj prenehala. Tako v prvih dveh stoletjih po prihodu Slovencev na današnje ozemlje ni zapaziti kakšnih poskusov za širjenje evangelija med našimi predniki. Prava misijonska dejavnost se začne šele po zamgi Karla Velikega nad Obri, proti koncu 7. stoletja. (...)

POMENLJIVA DEJANJA DVEH NOVOMAŠNIKOV

ODRAZ VEČPLASTNOSTI TRŽAŠKE CERKVE

Sobota, 20. maja, jubilejnega leta 2000, bo gotovo ostala zapisana z zlatimi črkami v spominu tržaške Cerkve in vseh, ki so se udeležili novomašniškega posvečenja Alexa Cogliatija in Valeria Muschija v tržaški stolnici. Slovesni obred mašniškega posvečenja je opravil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Udeležba sorodnikov, prijateljev, sodelavcev in ljudstva nasploh je bila izjemna, tako da je bila stolnica nabito polna. Veselje tržaške Cerkve smo občutili tudi Slovenci, saj sta novomašnika pokazala veliko pozornost za slovenski del tukajšnjega verskega občestva. Podobno kot ob diakonskem posvečenju sta tudi za mašniško posvečenje želela, da bi obred izražal kulturi in jezika tega občestva, ki se prepozna v enotnosti Cerkve. Pozornost do slovenskega dela tržaškega občestva ni nekaj nenadnega, saj sta novomašnika izoblikovala to svoje prepričanje in čutenje v letih zorenja svojega poklica v župnijskih skupnostih, kjer sta zrasla. Temu je prav gotovo

prispevalo njuno delovanje v Skupnosti sv. Martina, kjer sta sodelovala z znanim tržaškim duhovnikom Mariom Vatto ter sestro Gaetano, ki je tudi močno angažirana v tej skupnosti. Tudi zato sta verjetno želela, da sta jima g. Vatta in svetoivanski župnik g. Gianni Giursi, ob diakonu Guidu Traniju pomagala, da sta si nadela mašniška oblačila. Obred posvečenja je bil resnično odraz te večplastnosti tržaške Cerkve.

Ob pristopu je procesijo pozdravil latinsko zapeti *Veni Creator Spiritus. Gospod, usmili se pa je v slovenščini zapel združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov*, ki ga je vodil Edi Race ob orgelski spremljavi prof. Tomaža Simčiča.

Prvo berilo je prebrala sestra Gaetana iz Skupnosti sv. Martina, v slovenščini pa je zadonel psalm, medtem ko je lvo Kerže kot predstavnik Slovenskih tržaških skavtov prebral v slovenščini drugo berilo. Sploh so mnogi opazili prisotnost naših skavtov v kroju. Pomembna je bila tudi homi-

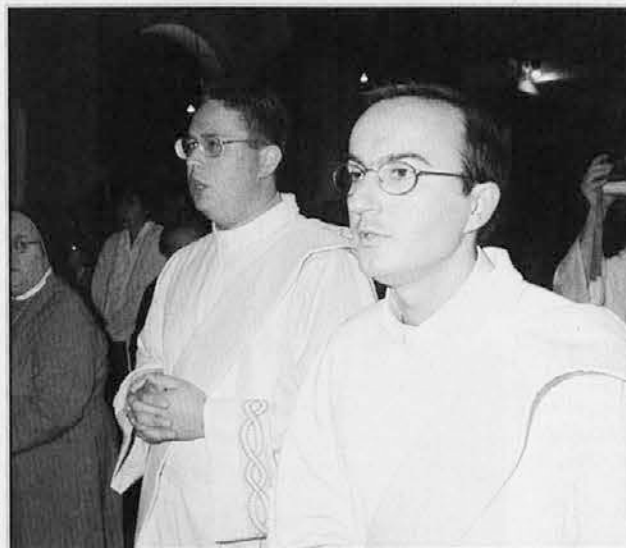

FOTO KROMA

lija tržaškega škofa msgr. Ravignanija, ki se je skliceval na misli papeža Janeza Pavla II. o duhovniški službi. Duhovnik je dolžan, da "pase Božje ljudstvo" in da se ne postavlja za gospodarja, ampak za služabnika, ki je pripravljen žrtvovati tudi svoje življenje.

Izbrano geslo "... da bi znal krepiti omagujoče..." (Izaija 50,4), ki je bilo natisnjeno na skupnem vabilu obeh novo-

mašnikov, nam daje upati, da bosta pozorna do te naše omagujoče verske skupnosti na Tržaškem, ki bi potrebovala prav skrbne nege, da bi si opomogla in bi oživela. Ti novi duhovni poklici v tržaški Cerkvi so gotovo razveseljivi in vzpodbudni. Upamo, da bomo kdaj dočakali kakšen duhovniški poklic tudi med Slovenci.

SVETNIK TEDNA

6. JUNIJ

SILVESTER ČUK

BERTRAND, OGLEJSKI PATRIARH

Naši predniki, živeči na ozemlju južno od Drave, so prejeli evangelijsko oznanilo iz starodavnega Ogleja. Zagotovo je v Ogleju že sredi 3. stoletja obstajala krščanska občina. V začetku 5. stoletja so oglejski škofje postali metropolit - predstojniki večje cerkvene pokrajine, z naslovom patriarhi. V srednjem veku so poleg cerkvene oblasti izvrševali tudi svetno v imenu nemškega cesarja. Nekateri patriarhi so bili bolj cerkveni, drugi bolj posvetni knezi. Obe nalogi je vzorno uskladil tokratni godovnjak patriarh Bertrand, ki mu je ljudstvo kmalu dalo vzdevek "blaženi". Papež Benedikt XIV. je leta 1756 določil, naj ga kot blaženega časte v videmski škofiji in goriški nadškofiji. Dobršen del Primorske je tedaj spadal v goriško nadškofijo, zato je blaženi Bertrand domač tudi Slovincem.

Blaženi Bertrand je bil po rodu Francoz, rojen okoli leta 1260 na gradu Saint Genies severno od Toulousa. Tam je študiral cerkveno in civilno pravo. Bil je odličen študent, tako da so ga po končanih študijah pridržali na univerzi kot profesorja. Bil je posvečen v duhovnika in kot tak je opravljal različne odgovorne cerkvene službe. Papež Janez XXII. ga je leta 1334 poslal v Oglej, kjer je bil patriarški sedež že poldrugo leto prazen. Bertrand je imel takrat že 74 let, vendar je oglejsko Cerkev vodil še polnih šestnajst let.

Ob nastopu svoje službe je pokazal kar mladeniško svežost. Hotel je postaviti trdne temelje za urejeno versko in cerkveno življenje. Kot preskušen pravnik je najprej napravil red na patriarškem dvoru, nato pa pridobil nazaj patriarhatu iztrgane kraje in posesti, izboljšal pravno in gospodarsko stanje, potem pa se lotil cerkvenih poslov. Svoje dolžnosti je vestno opravljal. Bil je zelo pobožen. Veliko časa je posvetil molitvi. Skrbel je, da je bilo ljudstvo dobro poučeno v verskih resnicah, in zato je tudi sam veliko pridigal. Ko je leta 1348 potres porušil Oglej, je Bertrand prenesel patriarški sedež v Videm. V bližnjem Čedadu je imel namen ustanoviti univerzo, pa mu je Padova to preprečila.

Iz njegovih časov izvira običaj, da je patriarh o Božiču maševal v bojni opravi, na katero je nadel bogoslužna oblačila, diakon pa je pel evangelij z mečem v roki. Patriarh Bertrand je namreč moral iti pozimi leta 1340 na vojsko zoper upornega goriškega grofa in menda je božično polnočnico opravil pred Gorico in tako si je vrh viteške oprave nadel mašna oblačila.

Ko se je devetdesetletni patriarh 6. junija 1350 vračal s slavlja v čast sv. Antonu v Padovi, ga je pri Spilimbergu napadla roparska tolpa pod vodstvom viteza iz rodbine Vilalta, ga oropala in umorila. Umorjenega patriarha so pokopali pod glavnim oltarjem stolnice v Vidmu.

Vesoljna Cerkev se danes spominja sv. Norberta, ustanovitelja reda premonstratencev. Svetnik, ki je svoje življenje sklenil kot škof v nemškem mestu Magdeburgu, je sam o sebi dejal: "Bil sem na dvoru, živel sem v samostanu, bil sem v zelo častnih službah Cerkve in povsod sem se naučil, da ni nič boljšega, kakor da se popolnoma izročiš Bogu." Za red premonstratencev, ki ga je ustanovil leta 1121, je vzel pravila sv. Avguština. Cilj reda je bil bogomiselnost življenje združiti z dušnopastirskim delom. Svetnikove posmrtno ostanke, ki so bili prvotno pokopani v Magdeburgu, je cesar Ferdinand pozneje, ko je to mesto postalo protestantsko, dal prepeljati v premonstratenski samostan Strahov v Pragi.

3. JUNIJA PRVI KRŠČANSKI FESTIVAL V STIČNI

Svet katoliških laikov Slovenije (SKLS) prireja naslednjo soboto, 3. junija, v samostanu v Stični prvi krščanski festival z naslovom *Tukaj sem - pošlji mene*. Kudeležbi so vabljeni člani župnijskih pastoralnih svetov, Karitas in drugih socialnih ustanov, duhovnih gibanj, mladi, izobraženci, drugi laiški sodelavci v Cerkvi, verniki in duhovniki. Ob 9. uri bo sv. maša, ki jo bo vodil ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, sledil bo nagovor, od 10.30 do 14. bo delo po programskih skupinah, nato kosilo. Ob 15.30 bo slavnostno sprejetje resolucije, ob 16.30 bo po sklepem nagovoru krajši družabni program ob kletpetu in prijetni glasbi. Prisotni bodo lahko kaj več izvedeli o župnijskih svetih v službi Cerkve, o krščanski mladini, duhovnosti in evangelizaciji, pa tudi o krščanski kulturi in socialni. Informacije: tel. št. 00386 01 4218265, fax 00386 01 421 8260, naslov elektronske pošte skls@siol.net. Na festivalu bodo razstavljeni reprodukcije p. Marka Ivana Rupnika iz vaticanske kapele Redemptoris Mater.

GORIŠKO NADŠKOFSKO ROMANJE V LURD

Tudi letos se bodo goriški bolniki, zdravi romarji in prostovoljni spremljevalci odpravili od 5. do 11. julija počastiti lursko Marijo. Slovensko skupino bo vodil msgr. Franc Močnik. Cena romanja znaša 815.000 lir, za bolnike v prenovljeni stavbi Salus 475.000 lir, dodatek za ležalnike 40.000 lir. Vpisovanje je predvideno do zasedbe prostorov. Slovenski romarji se lahko vpišejo pri msgr. Močniku, ul. Seminario 13 (tel. št. 0481 531743, od 11. do 12. ure) ali pri Joani Nanut, ul. S. Michele 169 v Štandrežu (tel. št. 0481 520233 ali 0481 21419).

VERNIKI KOPRSKE ŠKOFIJE IN GORIŠKE NADŠKOFIJE NA SVETI GORI

ZA JUBILEJ BRATSTVA

DANIJE DEVETAK

V tem jubilejnem letu skupaj pred Marijo. Pod tem geslom in v duhu iskrene zavzetosti za resnično spravo so se verniki koprške škofije in goriške nadškofije zbrali v nedeljo, 28. maja, v svetišču pred Svetogorsko Kraljico na tradicionalnem majskem romanju sosednjih verskih skupnosti.

Dve prijateljski Cerkvi živo čutita, da je to, kar ju združuje, veliko večje od zgodovinskega spomina na preteklost. S temi pozdravnimi mislimi je v lepi slovenščini uvedel svečano slavje goriški nadškof Dino De Antoni, ki se je prvič udeležil med ljudmi ob meji že priljubljenega romanja. Koprski škof Metod Pirih je s posebnim veseljem pozdravil msgr. De Antonija in zaželel, da bi tudi novi goriški pastir vztrajno in navdušeno stopal po poti, ki sta jo sosednji Cerkvi začeli na Skalnici pred dvanajstimi leti. "V svetem letu 2000 želimo biti še bolj odprti, združeni, spravljivi." Tudi goriški upokojeni nadškof p. Antonio Vitale Bommarco je pozdravil prisotne s poudarkom na liku Marije, matere vseh vernikov. Pri liturgičnem slavju, ki ga je poleg treh škofov darovalo okrog trideset somaševalcev s te in one strani meje, so dejavno sodelovali številni verniki-romarji italijanske, slovenske in furlanske narodno-

sti, kar se je lepo videlo tudi pri besednem bogoslužju in prazničnem petju.

Nadškof De Antoni je v homiliji večkrat srčno poudaril nujno po spravi v duhu Sv. gore, ki ga je treba utrjevati. V svetem letu morata biti koprška in goriška Cerkev na Gospodovi gori še bolj združeni in enotni. Marija nam kaže na resnico našega življenja, ki je Kristus, edini Odrašenik večraj, danes in vedno. Svet potrebuje Kristusa, kajti odsotnost Njega je brezupna smrt. Kot njegovi sopotniki še verujemo v svet, ki premaguje meje in ločevanja. "Največje romanje pa je vračanje." Še bomo morali odpirati vrata, je zatrdil msgr. De Antoni. Pri tem je mislil na vrata spomina, ki ga je treba še prečiščevati, vrata odpuščanja, ki edino omogoča, da se srca po-

mirijo, vrata sprave, v kateri se narodi sprejemajo in spoštujejo. Občestvo, sloga in mir so darovi, za katere je potrebno prositi.

Škof Pirih je s sebi lastnimi neposrednimi besedami "nalezel" navoče z radostjo, saj so se verniki dveh sestrskih Cerkva v jubilejnem letu ob 2000-letnici Kristusovega rojstva srečali na milostnem kraju, da bi z isto prošnjo v ustih skupno obrnili pogled na Marijo, mater različnih narodov, da bi se prenovili in se v veri krepkejši vrnili v lasten vsakdan. "Prosimo, da bi bili odprti za delovanje Boga v našem življenju!" Če je cilj svetega leta 2000 povečevanje Sv. Trojice, so jo pripadniki različnih narodov, kultur in tradicij na Sveti gori najlepše počastili prav z romanjem v duhu sloge in bratstva med

različnimi. Koprski pastir je tako vse prisotne pozval, da bi ponesli dragocene vrednote miru, veselja in sprave v vsakdanje življenje, kjer se romanje verujočih kot nenehno iskanje Kristusovega obraza pravzaprav nadaljuje.

Srečanje se je nadaljevalo pri znamenju Sloge in miru (Concordia et pax), ki stoji na stranski steni bazilike. Tam so se verniki s svojimi duhovnimi pastirji spomnili na večno zavezo Boga s človekom. Molili so, da bi spoznanje in dialog postala izraz pričevanja evangelija ljubezni med verniki in skupnostmi, ki živijo pod varstvom Svetogorske Kraljice. Molili so tudi, da bi Gospod sprejel v življenje padle nasprotnih vojaških taborov, žrtve ideoloških strasti in maščevanj, vse pozabljene in vse rajne. In lepo je bilo gledati med prisotnimi obraze pripadnikov starejše in mlajše generacije, ljudi iz mest in s podeželja, lepo število ljudi iz naših zamejskih vasi. Prisotni so bili tudi ljudje, ki so na svoji koži okusili najhujše trpljenje zaradi sovraštva med sosednjima narodoma in ki so odkrili v odpuščanju in ljubezni do bližnjega edino možnost za življenje; prav njihova umirjena obličja, ki so v tihi ganjenosti doživljala težo vsake izrečene besede pred križem znamenja, so bila najlepša. Tudi to so pričali Kristusovega vstajenja na naši zemlji.

5

ČETRTEK
1. JUNIJA
2000

PRIMORSKA POJE

USPEHI ZBOROV

V torek, 23. maja, je v koprskem gledališču potekal nagradni koncert 6. tekmovanja radijskih posnetkov Primorska poje '99. Z nagrajevanjem zborov, ki so se uvrstili na prva mesta tekmovanja, so se zaključile tudi slovesnosti lanskega, 30. jubilejnega tradicionalnega zborovskega srečanja, ki združuje primorske pevce iz Italije in Slovenije.

Koncert v Kopru so oblikovali ženska pevska skupina Stu ledi iz Trsta, katere umetniški vodja je Savica Malalan, Komorni moški zbor Izola pod vodstvom Matjaža Ščeka in Komorni zbor Zveze kulturnih društev Nova Gorica, ki ga vodi Ambrož Čopi. Tokov koncert je bil tudi priložnost, da so organizatorji podelili posebna priznanja vsem, ki so na kakršenkoli način velikodušno stali ob strani tej izredno priljubljeni zborovski reviji. Tako so priznanja prejeli zborovodje Stanko Benko, Sveto Grgič, Ivo Kralj in Ivan Tavčar, ki so vseh trideset let sodelovali na reviji, in pa Ivo Jelerčič in Ignacij Ota, ki že tri desetletja sodelujeta pri organizaciji revije. Priznanja so podelili tudi trem organizacijam, in sicer Zvezi pevskih zborov Primorske, Zvezi slovenskih kulturnih društev v Italiji in Skladu republike Slovenije za ljubiteljske dejavnosti, ki so najbolj zaslužne, da so ob koncertih revije potekali tudi seminarji za zborovodje in pa je zagledala luč sveta cela vrsta plošč in pesmaric. K reviji Primorska poje in tekmovanju radijskih posnetkov veliko prispevata kot sotrudnika prirediteljev Radio Koper in Radio Trst-A. Zato sta priznanja za dolgoletno neprekinjeno sodelovanje pri prireditvi prejela urednik Radia Koper Miloš Ivančič in ravnatelj slovenskega programa Radia Trst-A Igor Tuta.

Na 6. tekmovanje radijskih posnetkov Primorska poje '99 se je prijaviло 50 zborov. Ocenjevalna komisija, ki ji je predsedoval Janko Ban, je podelila nagrade naslednjim zborom: prvo nagrado v kategoriji z obveznim programom je prejel Komorni zbor Zveze kulturnih društev Nova Gorica pod vodstvom Ambroža Čopija. Drugi se je v tej kategoriji uvrstil Primorski akademski pevski zbor Vinko Vodopivec iz Ljubljane, ki ga je v lanski sezoni vodila Katja Kovač, na tretje mesto pa se je uvrstil ženski Komorni zbor Iskra iz Bovca pod vodstvom Ambroža Čopija. V kategorijo s prostim programom se je prijaviло kar 22 zborov. V kategoriji mešanih zborov pa komisija ni podelila prve nagrade. Drugo nagrado je prejel Mešani pevski zbor Postojna, ki ga vodi Matej Penko, tretjo pa Mešani pevski zbor Stanko Premrl - Vojko iz Podnosa pod vodstvom Nadje Bratina. Med moškimi zbori se je na prvo mesto uvrstil Komorni zbor Izola, ki ga je lani vodil Oskar Trebec, drugo mesto je zasedel Primorski akademski pevski zbor Vinko Vodopivec iz Ljubljane, tretje pa Kvintet Ventus iz Vipave pod umetniškim vodstvom Vlaste Lokar-Lovrečič. V kategoriji ženskih zborov nista bili podeljeni prva in druga nagrada. Tretjo pa je prejel Komorni dekliški zbor Vox iz Ilirske Bistrice, ki ga vodi Marija Slosar - Lenarčič. Najboljši v kategoriji ljudskih pesmi je bil po mnenju strokovne komisije Komorni zbor Izola, sledila sta mu Komorni zbor Zveze kulturnih društev iz Nove Gorice in Mešani pevski zbor Postojna.

Za konec pa sta posebno pohvalo za ohranjanje izvirnega načina ljudskega petja prejeli pevska skupina Šavrinske puppe en ragazoni iz Šmarja pri Kopru, ki jo vodi Rožana Koštal, in Moška pevska skupina Kantadore iz Gradina, ki jo vodi Emil Zonta.

MAR

PRI MLADIKI IZŠLA NOVA KNJIGA O LJUDSKI NOŠI NA TRŽAŠKEM

DRAGOCENO IZROČILO

IVAN ŽERJAL

Nevesta Anamarija Baša na Kraški ohceti leta 1987 (iz knjige Adriane Cibic, stran 32)

Založba Mladika v Trstu je poskrbela še za en kulturni podvig. Pred kratkim je pri tej založbi izšla bogato opremljena knjiga Adriane Cibic z naslovom *Nit preteklosti v prihodnost - o ljudski noši na Tržaškem*. Delo so predstavili v Društvu slovenskih izobražencev v ponedeljek, 29. maja, na večeru, ki so ga med drugim popestrili dekleti v ljudski noši in harmonikar Egon Tavčar.

Adriana Cibic, doma s Proseka, se že dvajset let ukvarja z zbiranjem gradiva o ljudski noši na Tržaškem. Kot šivilja je vzljubila ta kraj, ki ima za tržaške Slovence poseben pomen. Sesila je že nešteto noš in vodila veliko tečajev šivanja. Kot je na ponedeljkovi predstavitvi dejala Živa Gruden, je izid nove knjige o tržaški noši (pred časom je v Trstu izšla knjiga Marte Košuta *Tržaška noša in njena vezenina*) dokaz, kako smo tržaški Slovenci na te noše navezani in kaj vse nam pomenijo. Naša noša, je še dejala Živa Gruden, je hkrati ljudska in narodna. Je ljudska, ker je izraz ljudskega izročila, s pomočjo katerega pa smo se Slovenci tudi potrjevali kot narod.

O knjigi Adriane Cibic lahko rečemo, da je priročnik za šivanje noš, saj vsebuje vrsto nasvetov o tem, kako naj se noše izdelujejo, pa o izbiri blaga, o kombinaciji barv itd. Predvsem pa je pregled bogastva in zgodovine naših noš ter njihovih različic. Izredno skrbno je zbrano likovno gradivo: v knjigi so objavljene vse pomembne upodobitve naših noš iz preteklosti. Fotografsko gradivo prikazuje priložnosti, v katerih se je noša uporabljala oz. se uporablja. Dragocena je obravnava noše kot celote, torej tudi spodnje obleke in nakita.

Po besedah avtorice Adriane Cibic je bila noša med našimi ljudmi vedno prisotna, zasluga Kraške ohceti pa je, da jo je vzljubila tudi mladina. Ko si prvič obleče nošo (za dekleta je veljalo pravilo, da jo lahko nosijo od 18. leta naprej, čeprav obstajajo upodobitve otrok v noši), občuti dekle veliko zadovoljstvo. V sproščeni pogovoru z občinstvom (padel je tudi predlog o ustanovitvi etnografskega

muzeja v Trstu, v katerem naj bi bile razstavljene noše) je avtorica orisala več podrobnosti noše, ki je na Tržaškem prisotna v dveh različicah, "mandrijski" in "brški".

Število noš je pri nas zelo visoko: če se Kraške ohceti udeleži npr. približno petsto noš, jih gotovo prav tolikšno število tudi ostane po domovih. V Trstu in okolici pa je noša tudi veliko bolj občutena kot v ostalih krajih zamejstva in v Sloveniji, čeprav je tudi tam prisotna. Sreča pa je, da se je na Tržaškem model noše ohranil, medtem ko drugod, npr. v Benečiji, ne. Kar se tiče izdelovanja in šivanja, je to gotovo dolgo in zamudno delo, zlasti pri izdelavi vezenin.

Za konec naj navedemo nekaj tehničnih podatkov: besedilo knjige je oblikovala Nelida Ukmar, lektorirali sta ga Živa Gruden in Mariza Škerk; na zadnjih straneh so objavljeni ob seznamu informatorjev tudi viri in literatura z gradivom o tržaški noši. Za tehnično oblikovanje, zamisel platinice, fotografije in skice v knjigi je poskrbela avtorica sama, knjigo je izvrstno tiskala tiskarna Graphart, zanjo pa bo treba odšteti 79.000 lir.

PASTIRČEK 9-10

PASTIRČEK VABI NA POČITNICE

Počitnice se bližajo s pospešenim korakom. Pastirček se z otroki veseli poletnega oddiha in se za letošnje šolsko leto poslavja od zvestih bralcev z 9. in 10. številko, ki ima na prvi strani pesem *V maju* nepozabne Ljubke Šorli. Do 10. junija pričakuje, da mu spretni risarji pošljejo čim več izvornih risbic, polnih domišljajske svežine za natečaj za naslovno stran revije za leto 2000-01. Ena izmed njih bo celo leto kraljevala na naslovnici. Mladim ustvarjalcem res ne manjka zagona, saj je tudi v tokratni številki Pastirčkova pošta zelo bogata; krasijo jo risbe z raznoliko vsebino v živih barvah. Zato kar pogumno na delo!

Ko bodo Pastirčkovi prijatelji med počitnicami kolesarili, naj osvežijo spomin na prometna pravila v rubriki *Varno na poti*, preden sedejo na kolo. Naj pa tudi ne pozabijo na branje; v hladni senci bo lepo zasanjati se v novo Pastirčkovo knjigo *Katarince* Anamarije Volk Zlobec z ilustracijami Magde Starec Tavčar. Goriški otroci so jo že spoznali na Pastirčkovem dnevu 20. maja v KC Lojze Bratuž, tržaški jo bodo v Bazovici 11. junija. S Pastirčkom odhajajo za letos tudi vse njegove rubrike. Detektiv Muc je odšel na Švedsko; objavil je nadaljevanje Daniela Attanasija. Pacek bo tudi odpotoval, a prej mu morajo otroci popraviti grozne spake, ki jih je še zadnjič natrosil. Poslednji Pastirčkov časninar je Boris Gaggi Slokar iz 5. r. OŠ F. S. Finžgar iz Barkovelj z dopisom *Zeleni teden*. Čestitamo! V reviji je še marsikaj zabavnega, poučnega in ustvarjalnega, zato vam Pastirček z urednikom Marjanom Markežičem in s sodelavci kliče veselo branje na sproščujočih počitnicah ob morju, v hribih... pa tudi doma. Srečno!

IK

19. DEŽELNA ZBOROVSKA REVIIJA USCI

USPEŠEN NASTOP NAŠIH ZBOROV

V soboto, 27., in nedeljo, 28. maja, je potekala v Trstu 19. izvedba Deželne zborovske revije, ki jo je priredilo deželno združenje pevskih zborov USCI Furlanije-Juljske krajine pod pokroviteljstvom deželne uprave ter tržaške občinske in pokrajinske uprave v sodelovanju s tržaškim zborovskim združenjem USCI ter s fundacijo hranilnice iz Vidma in Pordenona.

Program letošnje revije je bil posvečen bodisi posvetni oz. ljudski pesmi bodisi nabožnim skladbam. Prvim je bil namenjen koncert, ki je bil v soboto, 27. maja, v dvorani Nemškega dobredelnega društva (bivšega Goethejevega inštituta) in na katerem so nastopili zbori Jacobus Gallus iz Trsta, Vós de mont iz Tricesima in Hrast iz Doberdoba. Nabožni repertoar pa je bil na sporedu v nedeljo, 28. maja, v cerkvi Blažene Device Pomočnice na trgu Hortis: oblikovali so ga zbori Clara Schumann iz Trsta, Città di Pordenone, Dumbliis e Puemas iz Vidna in Kleiner Chor der Kirche am Markt iz Hamburga-Nienborf v Nemčiji. Nastopajoči zbori so se na zadnjem deželnem zborovskem tekmovanju Corovivo uvrstili v najvišjo kakovostno kategorijo.

Kot že rečeno, sta levji delež na sobotnem koncertu v dvorani Nemškega dobredelnega društva prispevala slovenska zbor Jacobus Gallus in Hrast. Prvi se je pod vodstvom Janka Bana predstavil s sporedom ljudskih pesmi v priredbi pretežno primorskih skladateljev. Tako smo slišali

pesmi *Dajte, dajte* Alda Kumarja, *Injen čeuva jti gnà* Pavleta Merkuja, *Visoki rej* Lojzeta Lebiča, *Stoji mi polje* Marija Kogoja, *Polka je ukazana* Ubalda Vrabca, *San se šetao* Ambroža Čopija in *Igraj kolce* Jakoba Ježa. Za nastop zbora Hrast pa je dirigent Hilarij Lavrenčič izbral skladbe *Petelinček je zapieu* v Lavrenčičevi priredbi, izbor istrskih ljudskih iz *Pesmi od ljubezni in kafeta* in *Istrske suite* v priredbi Alda Kumarja, Kumarjevo *Majsko ter Tana sarte* v priredbi Pavleta Merkuja in *Rezijansko* v priredbi Alojza Srebotnjaka. Zbora Gallus in Hrast sta tako z izbiro repertoarja kot tudi z dovršenim nastopom in interpretacijo (kar velja zlasti za doberdobske pevce) dala ton sobotnemu koncertu in navdušila sicer ne ravno številno občinstvo.

Omeniti je treba, da sta prisotne pozdravila predsednik tržaškega USCI-ja Giuseppe Botta (spored je povezovala podpredsednica Donatella Hribar) in tudi deželni predsednik združenja Sante Fornasier, ki je med drugim podčrtal pisano stvarnost dežele Furlanije-Juljske krajine (poudaril je, kako je bilo na celotnem sobotnem koncertu slišati samo eno italijansko pesem, vse ostale so bile slovenske in furlanske), pa tudi izredno bogato zborovsko dejavnost (v USCI-ju je včlanjenih okoli 200 zborov v deželi). Pri tem je poudaril potrebo, da je treba vedno težiti k izboljšanju kakovostne ravni zborovskega petja.

IŽ

SIMPOZIJ V TOLMINU

O ZORKU JELINČIČU

Dne 20. maja je bil v Knjižnici Cirila Kosmača v Tolminu simpozij, posvečen Zorku Jelinčiču ob 100-letnici njegovega rojstva. Sodelavce in številne udeležence sta pozdravila Milena Brešan, predsednica tolminskega Planinskega društva, prireditelja simpozija, in tolminski župan Julijan Šorli, nagovoril pa jih je tudi minister za kulturo Jožef Školč.

O znanem narodnem in prosvetnem buditelju, tigrovcu, govorniku in publicistu so govorili zgodovinarji in preučevalci primorske preteklosti. Iz Tolmina žarko Rovšček, Jožek Štucin in Borut Rutar, iz Ljubljane Milica Kacin-Wohinz, Metka Gombač in Tatjana Srebot Rejec, iz Kopra Matej Župančič. Največ referatov je prispeval Trst. Poleg Dušana Jelinčiča so razne aspekte Jelinčičeve osebnosti in dela osvetlili Gorazd Bajc, Igor Škamperle, Milan Pahor, Loredana Umek, Aleksij Kalc, Robert Petaros in Andrej Zaghet. Dopoldanski del simpozija je vodil dr. Branko Marušič, popoldanskega dr. Milica Kacin-Wohinz. Gradivo bo objavljeno v posebnem zborniku.

LINHARTOVO SREČANJE

ŠTANDREŠKI KOMEDIJANTI NAGRAJENI

Miha Trefalt, selektor letošnjega Linhartovega srečanja - tokrat že 39. srečanje gledaliških skupin Slovenije -, ki ga prireja Sklad republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti in občina Radovljica, je za sklepe gledališke večere v Linhartovem mestu izbral tudi Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež. Med devetimi ljubiteljskimi skupinami, ki so si s kakovostnimi dramskimi postavitvami priborile nastop v Radovljici od 2. do 4. junija, prihaja iz zamejstva samo štandreška skupina. V soboto, 3. junija, bosta namreč njena člana Majda Zavavlav in Božidar Tabaj nastopila v knjižnici A.T. Linharta v Radovljici z enodejanko Roberta Andersona *Jaz sem Berto*. Zelo natančno naštudirano igro v izbrušeni režiji Janca Starine, igralca PDG Nova Gorica, sta odrska znanca prvič predstavila na domačem Prazniku špargljev leta 1998. Z njo sta z velikim uspehom gostovala v raznih dvorana in zamejstvu pa tudi onkraj meje. Še posebno sta z zabavno komedijo z grenkim priokusom zablestela na lanskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah. Igra je s svojim humorjem namreč osvojila nagrade in gledalce.

Linhartovo srečanje bo postreglo z amatersko gledališko "smetano", v nedeljo dopoldan in zvečer pa tudi z okroglo mizo s pogovori o predstavah, zvečer pa bo slovesna podelitev Linhartovih značk in nastop Šentjakobskega gledališča Ljubljana s komedijo *Orkester* Jeana Anouilha.

IK

NA KOSTANJEVICI

SPORNI TOPOMIN: VIPAVSKI ALI SVETI?

VRSTA KONCERTOV

Že šesto leto se bodo v maju, juniju in juliju v dvorani in cerkvi frančiškanskega samostana na Kostanjevici v Novi Gorici vrstili koncerti ciklusa komorne in solistične glasbe pod naslovom *Glasba z vrtov sv. Frančiška*. Prvi, otvoritveni koncert letošnjih glasbenih srečanj je bil v sredo, 31. maja, v kostanjevski cerkvi. Nastopili so ljubljanski madrigalisti pod vodstvom Matjaža Ščeka. Poslušalцем so predstavili skladbe molitev Očenaš in Zdravamarija raznih slovenskih in tujih skladateljev, ki sestavljajo tudi njihovo novo zgoščenko. Naslednji koncert ciklusa bo v torek, 13. junija, prav tako v cerkvi na Kostanjevici. Koncert z naslovom *Al s pesem sama zložila al s pet jo šlišala* - petje Marijinih pesmi v Furlaniji in na Primorskem, bodo oblikovali pevci Mešanega cerkvenega zbora Kapela pod vodstvom Petra Piriha in cerkveni pevci zbora Cantoro di Plof iz kraja Pieve di Gorto ter predavatelj Maša Komavec in Roberto Frisano. V torek, 20. junija, pa bodo v dvorani frančiškanskega samostana na Kostanjevici altistka Mirjam Kalin, sopranistka Olga Gracelj, pianistka Nataša Valant, Mladinski zbor Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice in Moški pevski zbor Mirko Filej prav tako iz Gorice izvajali koncert *Sprehod po uglasbenih pesmih Ljubke Sorli*. Na koncertu, ki bo na sporedu v torek, 11. julija, bodo nastopali udeleženci Mednarodne poletne klavirske šole v Ajdovščini, ki jo bo že četrto leto vodil ruski pedagog in pianist Igor Lazko. Zadnji koncert iz ciklusa *Glasba z vrtov sv. Frančiška* bo v torek, 18. julija, v dvorani frančiškanskega samostana. Nastopal bo Vasja Legiša, mladi in priznani violončelist iz Trsta.

Vsi koncerti se bodo začeli ob 20. uri, vstop je prost, organizatorji bodo prostovoljne prispevke v celoti namenili obnovi in ohranjanju dragocene slovenske kulturne dediščine, in sicer frančiškanskega samostana na Kostanjevici. Podrobnejše informacije o koncertih ciklusa *Glasba z vrtov sv. Frančiška* so na razpolago na tel. številki +386 05 33 540 13.

IMENA KRAJEV SO NAŠA KULTURNA DEDIŠČINA. TUDI SV. KRIŽ, MAR NE? (1)

FERDINAND ŠERBELJ

Žal se tega premalo zavedamo. K tej neozaveščenosti sodijo tudi grbi mest in trgov ter celo vasi, ki rastejo kakor gobe po dežju, a mnogi med njimi zaradi povsem zgrešenih grbovnih pravil hudo kazijo našo heraldično tradicijo. Toda o tem morda kdaj drugič. Večina ne pomisli, da so geografska imena, t.j. imena voda, gora in krajev, če naštejemo le tri najpomembnejše skupine, pomemben del naše nematerialne kulturne dediščine. Razlaga nastanka in razvoja toponimov ima dve izhodišči, ljudsko izročilo in znanstveno. Prvo je odraz ljudske duhovitosti in domišljije, kar je lahko na področju etnoloških raziskav zanimiv moment, saj nas pogosto legendarna pojasnjevanja usmerjajo drugam, na področja raziskovanja ljudske kulture. Kritična smer, profesionalna etimologija se poglobljeno ukvarja z izvorom in pomembnostjo toponimov. Raziskave pa se zdaleč niso tako enostavne, kot bi si mislili. Kajti v to delo je potrebno vložiti mnogo primerjalnega jezikoslovja, poznavanja geneze jezika in vseh vrst zgodovinskih virov, ki pa pogosto ne odgovorijo takoj, ampak zahtevajo premišljeno interpretacijo. Tako nas ime določenega kraja, npr. Šembid (sv. Vid), Sempas (cerkev sv. Silvestra, kar pa je furlanska izpeljanka tega imena), Šempeter, Šmarje, Šmihel, Štjak (sv. Jakob), Štomaž (sv. Tomaž), Šturje (sv. Jurij) opozarja, da je tu že zgodaj stala cerkev. Oblike Ajdovec, Ajdovščina, Ajdna govore o antični preteklosti kraja, najbrž brez kontinuitete s srednjim vekom. Imeni krajev Lahovče in Laško ter podobne izpeljanke pa npr. opozarjajo na stik naših prednikov s staroselci. Za Gradišča se je doslej največkrat izkazalo, da gre za prazgodovinska naseljena območja (npr. Gradišče pri Ajdovščini), podobno kot Tabor za poznosrednjeveške in še kasnejše

VILJEM ČIGOJ, VIPAVSKI KRIŽ, DETALJ

obrambne postojanke (npr. Tabor nad Črničami, Erzelm, Dornberkom in Vitovljami). V Batujah in Črničah bi smeli iskati staroslovensko poimenovanje. Krajevna imena Cesta, Col in Predmeja opozarjajo na razvit promet in na bližino deželne meje. Fužina ali Fužine opozarjajo na železarstvo. Nekateri kraji pa so dobili ime glede na naravne danosti: Skrilje, Loke, Ravnica, Ravne, Vrhpolje, Planina. Veliko pa je zaselkov in vasi, ki so dobili ime po družini ali osebi (lahko po županu). Tu so naštet primeri, ki jih razložimo brez posebnih težav, seveda pa je največ takšnih krajev, za katere ne vemo pomena, kar pa odpira vrata svobodnim razlagam. Torej razlaga imena nekega kraja nikakor ni obrobno vprašanje, s čimer bi se lahko ukvarjali marginalci, kar se je dogajalo, recimo, ob sporu okrog imena Sveti ali Vipavski Križ. O tem bi morala svoje reči stroka, ki pa se je v tem primeru pritažila in problem so strokovno zmanipulirali tisti, ki so doma svetovno znani, v strokovnem svetu pa neznani. Izbruhnil je dolgotrajen medijski spopad, ki se niti po referendumu ni umiril.

Ob dobronamernem predlogu kriških bratov kapucinov leta 1998, da bi kraju vrnili starodavno ime Sv. Križ, si najbrž nihče, najmanj pa kapucini, ni mislil, kaj vse se bo iz tega izcimilo ter izrodilo v vsemogoča podtikanja, natočevanja in topoumne razlage o tistih nekaj zgodovinskih drobtincah, s katerimi se lahko

pohvali starodavna naselbina na Kucju sredi Vipavske.

Disput, bolj skonstruiran konflikt, je potekal nekako takole. Tisti, ki so bili za ohranitev sedanjega imena, ki ga uradno uporabljamo šele od leta 1955, so se na vso moč trudili, da bi vsem dosedanjim omembam kraja izključili vsakršno obliko pridevnika "sveti". Drugače misleča stran pa se je vseskozi zavzemala za vrnitev starega imena kraja, ki je bil na silo oz. z odlokom "prekrsčen" iz Svetega v Vipavski Križ. Čeprav so bili vabljeni k odločanju vsi na seznamu ajdovske občine, pa je konec koncev izsiljeni referendum z vprašanjem "za" ali "proti" prizadelo in sprlo največ tistih, ki sodijo pod župnijski zvon cerkve sv. Križa. Zgovoren je tesen izid glasovanja: 3391 glasov v korist Vipavskega Križa, 3085 proti. Pregretost nekaterih glav pa najbolj ilustrira finale, ko je predstavnik zmagovite strani takoj po razglašeni rezultati drugače misleče ozmerjal z "ajdovsko zdravarsko bando" (sic!), kar smo lahko naslednje jutro slišali po nacionalnem radiu in tudi prebrali v časopisu; mnogi smo se začudili nad tem, milo rečeno, necivilizacijskim dejanjem, tudi medijev. Čeprav so bile besede namenjene določenim ljudem, je bila to žalitev za vse, ki so se zavzemali za prejšnje ime. Seveda je bila to le ena od osti, ki jih v mesecih pred referendumom ni manjkalo. In priznati moramo, da je imel Inicijativni odbor za ohranitev imena Vipav-

ski Križ aktivnejšo vlogo pri vsem dogajanju in tudi javna občila, predvsem tisk, je imel več "posluha" zanje, tudi takrat, ko je šlo za žalitve in zlonamerna podtikanja. Svoje si lahko mislimo tudi o mini mitingaštvu oz. protestih pred poslopjem ajdovske občine (po časopisni fotografiji sodeč, je bila med peščico protestnikov skoraj polovica otrok!) in o objavljeni zahtevi oz. grožnji županu, naj jim priskrbi stanovanja, ker se bo nekaj družin izselilo, saj, kot so se trdno odločili, nočejo živeti v kraju z imenom Sveti Križ.

Kulturnemu dialogu tuje početje pa je nemo opazoval kapucinski brat Tobija Lionelli, ki se je leta 1647 rodil v Svetem Križu in ga poznamo predvsem po imenu Janez Svetokriški in seveda po petih knjigah pridig, ki jih je napisal v letih med 1691 in 1707. Branilci Svetega Križa so ga imeli za enega od dokazov in svetli zglede o pravilnosti njihovega mnenja. Varuhi Vipavskega križa pa so ga odpravili na kratko, češ kaj pa on šteje, saj njegova dela niso prevedena niti v en tuj jezik (!), ali pa ta cvetka: da kdo hudiča v srednji Evropi pa še časti nekakšne podeželske in sploh kakršne koli pridigarje iz pred nekaj stoletji? Da te kap! In tem osebkom kap res ne more do živoga. Po tej jurišniški logiki lahko v koš zmečemo dela Trubarja, Dalmatina, Kuzmiča, bl. Slomška, Štreklja z vsem ljudskim izročilom in še koga, če so lahko barantali s častiljivim Svetokriškim, ki mu stroka v literaturi priznava mesto najznačilnejšega predstavnika baroka med slovenskimi literaturami, in potemtakem spada med utemeljitelje slovenskega proznega ustvarjanja. Pa so zagovorniki Vipavskega Križa pogosto precej pozabili, ko so blatili drugače misleče sodobnike, sosede in brate kapucine, ki so leta 1998 dali dobronamerno pobudo (na zahtevo!) za vrnitev starega imena. Ob prebiranju časopisnih izjav vidimo, koliko je še usledin in ukulpljenega frontovskega razmišljanja iz polpretekle dobe. Za negativno razpoloženje je dovolj, če se uporabi retorika vaških aktivistov. Tako ti opozarjajo, da so se nekaterim zbudili stari apetiti, in opozarjajo, da so "zopet na delu ljudje z onstran meje in še nekateri s sumljivo preteklostjo".

DALJE

OBNOVITEV ITALIJANSTVA V OBMEJNIH KRAJIH PO ZMAGI (1918-1928), 4.

OBJAVLJAMO DOKUMENT, KI SE JE OHRANIL PO ZASLUGI POKOJNE GORIŠKE UČITELJICE GITE RIJAVEC. GRE ZA PREVOD PROF. ALEŠA KOMAVCA, KI JE IZ ITALIJANSKEGA IZVIRNIKA PRELIL V SLOVENŠČINO SRHLJIVO SLIKO ZATIRANJA SLOVENCEV POD FAŠIZMOM.

STATISTIČNI PODATKI IZ OBDOBJA 1920-1926

Mislim, da je koristno in smiselno, če navedemo nekaj statističnih podatkov o številu razredov in učencev v obdobju, v katerem so v Gorici delovali tudi slovenski razredi.

šolsko leto	število razredov z učnim jezikom			število vpisanih učencev v razrede		
	italijanskim	slovenskim	skupaj	Italijanov	Slovencev	skupaj
1920	62	10	72	2.392	470	2.862
1921	68	11	79	2.617	417	3.034
1922	68	14	82	2.591	488	3.079
1923	78	7	85	2.563	238	2.801
1924	82	3	85	2.825	92	2.917
1925	87	-	87	2.712	-	2.712

TUJERODNI UČITELJI

Za izpolnitev vrzeli pri pouku v slovenskih razredih in ob prepričanju, da gre za težave prehodne narave, je občina začasno zaposlila slovenske učitelje, ki jih je izbrala izmed tistih, za katere je menila, da so nam naklonjeni in seveda obvladajo italijanščino.

Vendar pa so ti učitelji bili odpušteni ob ukinitvi slovenskih razredov. Danes pa so ostali štirje učitelji, ki izhajajo iz učiteljskega zbora občinske slovenske šole v ulici Agraria, o kateri smo že govorili.

Vsi učitelji obvladajo v zadostni meri italijanščino za pouk v prvih dveh razredih.

SEDANJE STANJE

Kot izhaja iz dosedanjih poročil, je trenutno stanje osnovne šole v Gorici že dovolj razjasnjeno. Poleg tega pa moramo še pripomniti, da je prehod iz enega sistema v drugi že uspešno opravljen, čeprav stopenjsko, vendar pa razmeroma hitro in danes je osnovna šola v Gorici že primerno vključena in deluje uspešno v okviru vsedravnne šolske zakonodaje.

Po letu 1923 je osnovna šola stalno sodelovala na vseh šolskih prireditvah, ki so jih organizirali v starih pokrajinskih italijanskem kraljestvu; iz laskavih ocen nepristranskih strokovnjakov pa lahko ugotovimo, da je naša šola pri takih prireditvah vselej med prvimi, tako po urejenosti kakor tudi po prežetosti z duhom italijanstva.

Kolikor zadeva gmotni položaj, moramo poudariti, da je občinska uprava, sicer z velikimi denarnimi žrtvami, premagala vse težave v zvezi z gradbenimi deli in opremo, ker je morala v prvih povojnih letih prevzeti tudi slovenske in nemške šole, ki so že delovale leta 1915.

Zaradi lažjega razumevanja naporov občinske uprave v korist italijanizacije šole si lahko podrobneje ogledamo spodaj navedene statistične po-

datke, priložene poročilu, in ostale priloge, iz katerih lahko vidimo, da je pred prvo vojno občina skrbela za vzdrževanje komaj 47% vseh osnovnih šol, ker so Slovenci in Nemci ustanovili svoje šole vzporedno z občinskimi.

Trenutno delujejo samo občinske osnovne šole in šole, za katere skrbi tudi občina z znatnimi prispevki.

Ob koncu šolskega leta 1927-28 pa je stanje osnovnih šol tako, kot kaže spodnja preglednica:

PREDOSNOVNOŠOLSKE USTANOVE (otroški vrtci)

število sedežev	skupno število oddelkov			skupno število učencev			skupno število vzgojiteljic		
	ital.	slov.	skupaj	ital.	slov.	skupaj	ital.	slov.	skupaj
8	17	-	17	596	-	596	17	-	17

OSNOVNE ŠOLE (od 1. do 8. razreda)

število šolskih sedežev	skupno število razredov			skupno število učencev			skupno število imenovanih učiteljev		
	ital.	slov.	skupaj	ital.	slov.	skupaj	ital.	slov.	skupaj
11	90	-	90	3.067	-	3.067	83	4	87

Iz zgornjih preglednic bi lahko sklepali, da goriške šole obiskujejo samo italijanski učenci, in tako je tudi dejansko stanje, saj je celotno prebivalstvo in celo tudi tisti prebivalci, ki se štejejo za Slovence ali govorijo slovensko morda z določenimi težavami, govorijo dobro tudi furlanščino in beneško narečje ter se lahko poslužujejo italijanščine.

Menimo, da je ob tem primerno poudariti in lahko računamo na to, da število učencev, ki pripadajo družinam, v katerih se govori slovensko, znaša 18% celotne šolske populacije. Število slovenskih učencev bi tako lahko znašalo 110 v vrtcih in 550 v osnovnih šolah.

DALJE

PRILJUBLJEN KNJIŽNI SEJEM

TRG GUTENBERG SPET VABI

Tudi letos (začela se je 27. maja, končala pa se bo 4. junija) je stekla priljubljena knjižna pobuda z naslovom *Od Gutenberg do laserja*, ki pa je med širšo krajevno javnostjo znana predvsem po nazivu *Trg Gutenberg*. Zaradi bližnjih obnovitvenih del na Velikem trgu poteka pobuda na bližnjem Borznem trgu. Knjižni sejem, ki je letos posvečen zlasti otroški in mla-

dinski literaturi, prirejajo tržaška trgovinska zbornica, občinska uprava, družba Aries ter knjižnici A. Hortis in P.A. Quarantotti Gambini. Pri njem sodelujejo trinajst mestnih knjigarn, štiri založbe in ena knjigovoznica. Tudi letos je na sejmju *Od Gutenberg do laserja* prisotna Tržaška knjigarna, ki jamči slovensko prisotnost pri tej pobudi.

24. REDNI OBČNI ZBOR SDGZ

Slovensko deželno gospodarsko združenje bo v ponedeljek, 5. junija, ob 19. uri v prvem ter ob 19.30 v drugem sklicu imelo 24. redni občni zbor v Prosvetnem domu na Zorin (ulica Ricreatorio 1). Dnevni red občnega zbora bo obsegal poročilo predsednika in nadzornega odbora, razpravo o vlogi Združenja v odnosu do organizacij civilne družbe v manjšini, odobritev obračuna in finančnega stanja za leto 1999 ter proračuna za leto 2000 in potrditev članarin posameznih sekcij. Zaradi aktualnosti napovedanih tem se SDGZ priporoča za udeležbo.

PRAZNOVANJE SVETEGA LEOPOLDA MANDIČA

Cerkvena skupnost pri Domju prireja vsako leto praznovanje sv. p. Leopolda Mandiča, ki združuje tako duhovni kot tudi kulturni moment. Tako bo tudi letos. Praznovanje bo v nedeljo, 4. junija. Ob 16. uri bo slovesna maša, pri kateri bo sodeloval Združenji zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki ga bo vodil Edi Race. Po maši pa bo stekel kulturni spored, ki ga bosta oblikovala domači zbor Fran Venturini od Domja pod vodstvom Ivana Tavčarja in Združenji zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta. Priložnostno misel bo podal predsednik SSO Sergij Pahor.

Vabimo Vas z Novim glasom na SVETOLETNO ROMANJE V RIM od 4. do 8. septembra.

Podrobnejše informacije in program dobite na naših uredništvih v Gorici (tel. 0481 533 177) in Trstu (tel. 040 365 473) ter pri g. J. Markuži (tel. 040 229 166). Vpisovanje je odprto do 30. junija ali do zasedbe mest. **Pohitite z vpisom!**

Nova zlatarna

Tanja Preziosi

lastnik Davide Peric

Ul. S. Nicolò 11- Trst - tel./ fax 040 3720141

Srebrni okviri in pripomočki za urad GUERRINI
Zapestnice NOMINATION
Nakit iz srebra, zlata in belega zlata
Darila za poroko, krst in birmo!

Vse po najboljših cenah v centru Trsta

Obiščite nas!

POSVET O STARODAVNI SKUPNI LASTNINI

STARODAVNE SRENJE IN LOČENO UPRAVLJANJE NISO ENO IN ISTO

Posvet na temo *Starodavna skupna lastnina*, ki je potekal v soboto, 27. maja, je v konferenčno dvorano v bivšem Narodnem domu v Trstu privabil res veliko množico udeležencev, ki so napolnili dvorano. Posvet je priredila Agrarna skupnost v tržaški pokrajini, ki združuje 28 jusov in srenj slovenskih staroselcev na Tržaškem. Do posveta je prišlo v zelo pomembnem trenutku za tržaške srenjane in jusarje, saj je prav pred kratkim Deželno upravno sodišče Furlanije-Juljske krajine priznalo srenjam pravno osebnost, kar pomeni, da so lahko lastnice oziroma posestnice zemljišč.

Razsodbi Deželnega upravnega sodišča smo v prejšnjih številkah posvetili precejšnjo pozornost. Kar se sobotnega posveta tiče, pa je treba poudariti, da je z njega izšlo predvsem zelo jasno sporočilo, da srenje in odbori za ločeno upravljanje jusarskega premoženja niso ena in ista stvar. To je podčrtal že v uvodnem pozdravu predsednik Agrarne skupnosti Marko Legiša, ko je dejal, da je treba ločiti med jusi in srenjami, se pravi starodavno skupno lastnino vaščanov na eni strani in odbori za ločeno upravljanje jusarske imovine (v italijanski *uso civico*) na drugi strani, ki delujejo na podlagi italijanskega zakona iz leta 1927. Jusi in srenje predstavljajo namreč lastnike skupnih zemljišč, odbori za ločeno upravljanje pa uporabo oz. uporabnike občinskih ali drugih zemljišč, ki so podvržena "ločenemu upravljanju". Člani tržaških srenj so se morali v preteklosti večkrat boriti za ohranitev svojih pravic. Ta boj je trajal od prve polovice 19. stoletja pa vse do že omenjene razsodbe Deželnega upravnega sodišča številka 369 z dne 24. marca 2000, ki priznava srenjam pravno osebnost zasebnega značaja. Javne uprave, občine in deželni uradi, je še dejal Legiša, bi morali enotno spoštovati in aplicirati zadevno zakonodajo. Tudi pri snujanju se

Kraškem parku bi morale srenje biti polnopravni subjekti pri upravljanju in ne le organi posvetovalnega značaja.

Številnim članom tržaških agrarnih skupnosti so spregovorili prof. Alberto Germanò, profesor primerjalnega agrarnega prava na univerzi La Sapienza v Rimu, dalje odvetnik Claudio Beorchia iz Vidma, konzulent za jusarske pravice in srenje, odvetnik Cesare Trebesch iz Brescia, izvedenec za jusarske pravice in skupno lastnino, prof. Pietro Nerli, profesor gospodarske politike gorskih področij na ekonomski fakulteti univerze v Trentu, in odvetnik Peter Močnik iz Trsta, izvedenec za jusarske pravice in srenje.

Tudi iz njihovih referatov je izhajalo, da je treba strogo ločevati med skupno lastnino in ločenim upravljanjem, saj gre za različni stvarnosti. Starodavna skupna lastnina, ki je vpisana v zemljiško knjigo, je zasebna lastnina in zemljišča, ki spadajo v njen okvir, niso dostopna tujcem, medtem ko ločeno upravljanje za-

deva zemljišča, ki so dostopna vsem občanom. V primeru tržaških srenj je merodajna stara avstroogrška zakonodaja, ki jo je na tem področju prevzela Italija s prihodom v naše kraje leta 1918. Dokaz za starodavno skupno lastnino morajo biti njena kmetijsko-gozdarskopašna narava, njena neodtujljivost in nedeljivost ter njena nedotakljivost. Srenje so tudi nosilke posebnega odnosa človeka s teritorijem. Te skupnosti ne smejo biti le folklorno-turistična zanimivost, ampak predstavljajo način izvajanja in uživanja krajevne avtonomije, ki ga je treba braniti. Da agrarne skupnosti ohranijo svojo življenjskost, pa si morajo v prvi vrsti prizadevati njihovi člani. Zato morajo biti čim bolj složni in se po možnosti tudi izogibati kreganju s krajevnimi upravami, s katerimi je bolj pametno doseči dogovor o pristojnostih. Uprava skupne lastnine se lahko izvaja z varstvom okolja, z njenim izkoriščanjem in s predajanjem mlajšim genera-

cijam potomcev starodavnih posestnikov oz. lastnikov. Po razsodbi Deželnega upravnega sodišča pa je na Tržaškem možna dvojna rešitev, tako političnega kot pravnega značaja: politična rešitev je v tem, da deželna uprava skliče konferenco storitev in nanjo povabi vse občinske uprave; pravna rešitev pa je v dokazovanju starodavne skupne lastnine s pomočjo najdenih seznamov lastnikov, dokumentov, raziskav in drugih listin.

Številna udeležba na posvetu, na katerem so spregovorili tudi deželni odbornik za krajevno avtonomije Giorgio Pozzo, predsednik Agrarnih skupnosti v Sloveniji Rudi Šimac, podpredsednik deželnega sveta Miloš Budin, sodnik Picciotto in drugi, je dokazala, da je tematika starodavne srenjske lastnine še kako aktualna. Dokazala pa je tudi, da se člani srenj še kako zavajajo svojih pravic in pristojnosti, ki so bile v preteklosti večkrat neupoštevane.

PRVO SVETO OBHAJILO V BARKOVLJAH

OBČUTEN IN SVEČAN PRAZNIK

V nedeljo, 21. maja, je v Barkovljah pristopilo k prvemu sv. obhajilu pet otrok, dve deklici in trije dečki.

Praznik je bil zares velik, cerkev polna. Maša je bila slovesna, na koru je prepeval mešani zbor, ki poje samo še ob največjih praznikih. S petjem pa nas je razveselila tudi operna pevka Nora Jankovič, ki je zapela tri samospeve. G. Jože Špeh se je zelo potrudil, da je bil ves obred res svečan in obenem prisrčen. Otroke je ljubeznivo vodil do velikega trenutka, ko so prvič prejeli v svoje srce samega Boga. Starše pa je v pridigi iskreno rotil, naj svoje otroke še naprej skrbno vzgajajo, da bodo z Božjo pomočjo ostali dobri in da ne bodo postali žrtve malopridnežev in drog.

Tudi oči so imele svoj užitek. Cerkev je bila okrašena s pisanim cvetjem, klopi za pr-

voobhajance pred oltarjem prekrte z rdečim blagom in belimi vezanimi prti. Najlepše cvetice pa so bili prvoobhajanci sami: deklici v belih, košatih, bogato vezanih nošah, dečki v sinjih parterških oblekah, z belimi srajčkami in rdečim nageljnom v gumbnici, s slamničkom, ovenčanim s cvetjem in dolgim rdečim trakom. Srečni smo bili, ko smo

imeli pred seboj vso to lepoto. Še bolj srečni so bili prvoobhajanci, saj so jim očke kar žarele. Pri zajtrku, ki so ga pripravile skrbne mamice in prijazne gospe v župnijski dvorani, so se prisrčno zahvalili učiteljici Veri Poljšak, ki jih je potrpežljivo in skrbno pripravljala na ta veliki korak v življenju.

NADA MARTELANC

PRVI KONCERT OB 50-LETNICI ROJANSKEGA CERKVENEGA ZBORA

IZREDNO POMEMBNA PRISOTNOST V NARODNOSTNO ŽE MOČNO NAČETEM PREDMESTNEM OKOLJU

Večkrat slišimo, a tudi ponavljamo, kako pomembna je vsaka kulturna, prosvetna ali druga dejavnost, ki pomaga ohranjati slovensko prisotnost še posebej v tistih predelih, kjer je narodnostni sestav že močno načet. Do potrditve tega je prišlo v nedeljo, 28. maja, ko je v župnijski cerkvi v Rojanu potekal prvi od dveh koncertov ob proslavljanju 50-letnice tamkajšnjega cerkvenega mešanega pevskega zbora. V cerkvi, kjer je pred desetletji bilo slišati pretežno slovensko govornico in v kateri se danes moraš pošteno potruditi, da najdeš kak slovenski napis, je vloga tega cerkvenega zbora predragocena pri oblikovanju slovenske službe božje, ki jo od leta 1965 dalje prenaša tudi Radio Trst A, in posledično tudi pri ohranjanju domače slovenske skupnosti pri življenju. Tako zbor vsako nedeljo potrjuje navezanost na krščanske vrednote, dom in narod.

Številno občinstvo, ki je zasedlo klopi prostorne rojanske cerkve, je najprej prisluhnilo uvodnemu pozdravu domačega kaplana g. Stanka Zorka, ki je med drugim podčrtal pomen petja pri bogoslužju skozi zgodovino, pa tudi dejstvo, da je rojanski zbor sicer doživljal nihanja, a nikoli krize. Zbor je leta 1950 ustanovil takratni kaplan g. Angel Kosmač, sedaj župnik v Ric-

manjih, ki je v svojem pozdravu podal osebne spomine na začetek delovanja in med drugim podčrtal vezi med Rojanom in Ricmanji.

Za 50-letnico je k zboru pristopilo večje število nekdanjih pevk in pevcev, ki so pod vodstvom pevovodje prof. Humberta Mamola naštudirali tako nabožni kot posvetni program. Tako je bil, kot že rečeno, to nedeljo na sporedu koncert Marijinih pesmi, prihodnjo nedeljo, 4. t.m., pa bo v rojanskem Marijinem domu koncert posvetnih pesmi s predstavitvijo priložnostne brošure in odprtjem razstave domačih likovnikov E-dija in Franka Žerjale ter Roberta Kocmana.

Nedeljski koncertni spored, ki ga je pri orglah spremljal Štefan Bembi, se je začel s tremi majniškimi. Zbor je zapel Laharnarjevo *V sveto mesto nazareško* ter Vodopivčevi *Glej, o Marija in Prošnjaja*. Rojanski pevci so nato nadaljevali z znamenito Mavovo velikonočno *Raduje se, kraljica nebeška*, Vodopivčevo *Vigred po zeleni halji*, Zanglover *Pojoč se oglasimo* in Sattnerjevo *Pesem žalno*, končal pa s skladbami *Je mrak končan* Ignacija Hladnika, *Ave Marija* Zorka Prelovca in *Poglej na nas* z višave Stanka Premrla. Pevski spored, ki sta ga obogatila tudi solista Kristina in Štefan Bembi, je vseboval tudi

točke instrumentalne glasbe, ki so jih izvajali harmonikar Adam Selj s Scarlattijevo *Sonato v G-duru*, violistka Valentina Bembi z Bachovim *Preludijem* iz druge suite, flautistka Erika Buzečan z Bachovim *Sicilianom* iz Sonate št. 2 za flauto in čembalo (pri orglah jo je spremljal Štefan Bembi) in organist Štefan Bembi s Corellijevim *Adagiom*.

Ob koncu sporeda, ki ga je povezovala Metka Kuret, seveda ni mogla izostati znamenita Hladnikova *Marija skozi življenje*, ob tej priložnosti pa je zbor prejel čestitke cerkvenih pevskih zborov od Sv. Ivana in iz Šempolaja ter moškega zbora Fantje izpod Grmade in priznanje Slovenskega Cecilijinega društva iz Ljubljane.

30-LETNA TRADICIJA V MAČKOLJAH

VELIKO OBISKOVALCEV NA PRAZNIKU ČEŠENJ

Tudi letos je Praznik češenj, ki je potekal v Mačkolljah od 26. do 29. maja, lepo uspel z izredno velikim številom obiskovalcev. Veselica, ki jo že nad trideset let prireja Prosvetno društvo Mačkollje, je obiskovalcem nudila najrazličnejše domače dobrote,

ljudje pa so se lahko zavrteli ob zvokih ansamblov Happy Day in Zamejski kvintet. V nedeljo, 28. maja, pa je popoldne stekel tudi kulturni spored z nastopom godbe V. Parma iz Trebč in otroškega zbora Slomšek iz Bazovice.

ZAHVALA

Marijina družba se ob smrti

DORE KOŠOVEL

zahvaljuje vsem, ki so na kakršen koli način počastili njen spomin. Topla zahvala tistim, ki so ji v dolgi boleznini pomagali in jo obiskovali.

Trst, 27. maja 2000

IN MEMORIAM

DORICI KOŠOVEL V HVALEŽEN SPOMIN

Draga Dorica, Bog te je izbral za dolgo trpljenje. Naj nas tvoj zgled trajno vzpodbuja k razmišljanju. Tvoja edinstvena vdanost je bila znamenovana po globokem molitvenem združenju z Bogom. Pa ne samo to: kadar koli in kjerkoli se je v Marijini družbi kazala potreba po pomoči v eni ali drugi obliki, je bila tu Dorica pripravljena brez obotavljanja. Kateheze v Pastoralnem središču, ve povedati voditelj č. g. Gerdol, so Dorico vzpodbujale, da je vabila ljudi k čim večji udeležbi. Župniku v Sv. Križu č. g. Kunčiču je dolga leta pomagala pri oskrbi duhovnih vaj v Domu blagov. Vabilo na božje poti ali na izlete je imelo v Dorici vedno uslužno in prijetno družabnico. (Koliko deklet, ki so živela brez cilja, pa je naša Dorica skromno in prijazno pripeljala v boljšo družbo Marijinega doma?). In seveda, misijonska dejavnost v delu in molitvi ter nočne ure, posvečene v okviru cerkvenih potreb. Samo Bog ve, koliko telefonskih klicev si je nabrala za slavo božjo in apostolsko delo.

Kdo bi, kot naša Dorica, prehodil tržaške ulice podolgem in počez za razdelitev katoliškega tiska našim Slovencem? Žal mi je, da nisem slišala govora ob pogrebu naše Dorice, g. Gerdol je gotovo povedal še marsikaj takega, kar je meni malo znano, a pri Bogu je vse zabeleženo. Ostaja mi pač želja, da bi nas njen zgled spremljal tjakaj, k našemu skupnemu Očetu, kjer Dorica že počiva v Božjem naročju!

TVOJA SOSESTRA F.V.

OBVESTILA

DIJAKI KLASIČNEGA liceja F. Prešeren vabijo na ogled ponovitve predstave *S klasično v tretje tisočletje* v dobrodelne namene in korist krožka Il Cenacolo, ki ureja stanovanja za prizadete odrasle. Predstava bo v soboto, 3. t.m., ob 19.30 v gledališču Silvio Pellico v ul. Ananjan 5/2 v Trstu.

OTROŠKI ZBOR Ladjica vabi na zaključni nastop z uprizoritvijo glasbene pravljice *Zajčkova hišica* v nedeljo, 4. junija, ob 17. uri na sedežu zborov v Devinu.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev in Glasbena matična vabita v ponedeljek, 5. junija, na glasbeni večer v Peterlinovi dvorani ob 250-letnici smrti J.S. Bacha. Ivan Florjanc, profesor na papeški univerzi v Rimu in na Akademiji za glasbo v Ljubljani, bo predstavil CD ploščo *Zadnji Bach* pianista Aleksandra Rojca. Začetek ob 20.30.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi 22. t.m. ob 16. uri v Peterlinovo dvorano k nadaljevanju predavanja g. Jožeta Špeha *Zgodovina evangelija v prizmi rožnega venca*.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v soboto, 24. junija, zadnji izlet pred poletnim premorom. Prof. Pavle Merku nas bo vodil po Reziji. Ogleдали si bomo značilne vasi, muzejsko razstavo, domače plesne in diaprozitive o Rezijanski dolini. Vpisovanje v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23, od 6. do 17. junija oz. do zapolnitve mest. Pojasnila na tel. št. 040 639949 in 040 43194 v večernih urah.

DUHOVSKA ZVEZA pripravlja potovanje v Umbrijo od 26. junija do 1. julija.

ORATORIJ 2000 ali Veseli živ žav. Kje? V Marijanišču na Opčinah. Kdaj? Prvi teden: od ponedeljka, 3. julija, do petka zvečer, 7. julija. Drugi teden:

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV vabi na **ZAKLJUČNI NASTOP GOJENCEV ORGELSKEGA TEČAJA**,

ki bo v župnijski cerkvi na Opčinah **2. junija ob 20.30.**

od ponedeljka, 10. julija, do petka, 15. julija. Program bo potekal od 9. ure do 16.30. Novost: prvi teden v juliju oratorij tudi za prva dva razreda nižje srednje šole. Za koga? Za otroke iz osnovne in srednje šole. Število omejeno za osnovno šolo na 30 udeležencev in za srednjo šolo na 15 udeležencev. Program: zgodba, ki se pripoveduje prek vsega delovanja. Delavnice, petje, ples, pogovor, čas za ustvarjalnost, trenutki zbranosti, doživeta molitev, izleti itd. Prijavnica: telefonska tajnica 040 211113 ali 0335 8186940. Ostala obvestila ob prijavi.

POLETNI CENTER Pikapolonica, ki bo v otroškem vrtcu v Bazovici od 10. do 28. julija, ima še nekaj prostih mest. Za podrobnejše informacije kličite na Slovensko prosveto od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure na telefonsko številko 040-370846.

ČESTITKE

Vera Janežič Bullen z družino (London, Trst) iskreno čestita ROJANSKEMU MEŠANEMU CERKVENEMU ZBORU za 50-letno delovanje. Ob tem se spominja svoje mame Albine Mamolo in tete Ike Ferluga, ki sta celo življenje sodelovali pri cerkvenem petju v rojanski cerkvi, in v njun spomin daruje 500.000 lir cerkvenemu zboru.

DAROVI

ZAMISIJONE: Amelija Pangos daruje v spomin na Doro Kosovel 50.000 lir; Anamarija Gerzina pa daruje v spomin na svoje starše 85.000 lir.

ZA NOVI glas: Simon Prešeren 50.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: Rudež 35.000; Dorbes 100.000; bolniki 80.000; Kakeš 100.000; namesto cvetja na grob pok. Fr. Rudeža darujeta Sonja in Marina Zollia 50.000; v spomin na pok. Mirka Radoviča daruje Lidija 50.000; Rebula 15.000; Caharija 15.000; Pahor 35.000; Ščinkovec 20.000; sorodniki in prijatelji pokojnih Egona Floridana, Mirka Širca, Viktorja Ukmarja, Ide Bortolutti, Miljeve, Rudija Pertota, Franca Rudeža in Rudija Abrama 2.100.000. Vsem najlepša hvala!

ROJANSKI CERKVENI PEVSKI ZBOR
vabi na

JUBILEJNI KONCERT OB 50-LETNICI SVOJEGA NEPREKINJENEGA DELOVANJA

ki bo v nedeljo, 4. junija 2000, ob 18. uri
v rojanskem Marijinem domu.

ZBOROVODJA **Humbert Mamolo**

Zbor bo izvajal spored Marijinih pesmi. V okviru Koncertne pobude-Rojan bodo sodelovali pianist Andrej Pegan, bas Štefan Bembi, harmonikar Adam Selj, glas Martina Feri in kitarist Paolo Bembi.

ZELO USPELA ŠOLSKA PRIREDITEV IN DRUGE NOVICE IZ LAŠKEGA

POTRDITEV PRISOTNOSTI

KARLO MUČIČ

Tudi letos sta Ženski pevski zbor in Slovensko kulturno rekreativno društvo Jadro iz Ronk priredila tretjo nedeljo v maju izlet oz. romanje za slovenske vernike v Laškem in Doberdobo. Odpeljali smo se v zeleno Slovenijo, katere vrhovi so bili zasneženi, saj je dan prej zapadlo precej snega. Romarje je vodil pater Janko Hajšek, ki je na Brezjah daroval sv. mašo in nam hkrati bil odličen vodič, saj nam je nudil kopico informacij o krajih, koder nas je vodila pot. Kosilo smo imeli v lepi restavraciji Avsenik v Begunjah, kjer smo srečali tudi skupino slovenskih kolesarjev iz Podgore in Števerjana. Ogleдали smo si tudi Prešernovo rojstno hišo v Vrbi in Blejsko jezero. Vreme nam je bilo naklonjeno in vzdušje v avtobusu je bilo prijetno tudi zaradi lepega slovenskega petja, ki ga žal v našem okolju ne moremo primerno gojiti.

Prejšnji teden sta se na sedežu društva Jadro končala dva vzporedna jezikovna tečaja slovenščine za odrasle, ki sta se začela oktobra lanskega leta. Tečaj sta vodila Sabrina Peric s Poljan in Nataša Ferletič iz Doberdoba. Prva se je ukvarjala s skupino, ki sploh ni poznala slovenskega jezika (med temi so tudi nekatere mamice otrok, ki obiskujejo slovenski vrtec oz.

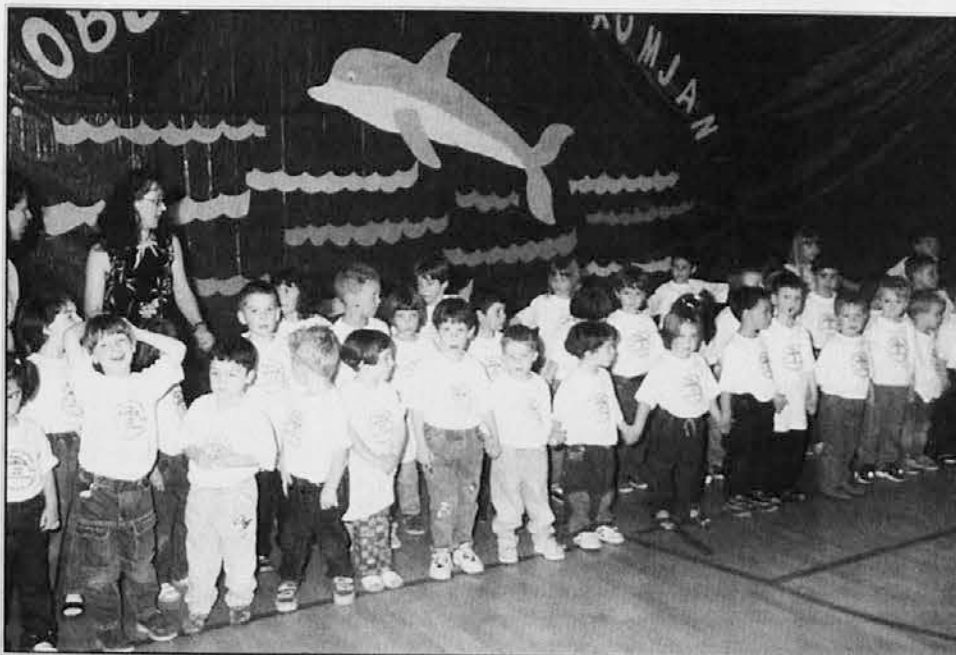

FOTO BUMBACA

slovensko osnovno šolo v Romjanu), druga pa je skrbela za tiste, ki slovenščino že delno obvladajo. Tudi tokrat se je pred zaključkom tečaja slovenščine obnovil tečaj klek-lanja, ki ga vodi domačinka Štefanja Pahor. Kot vsako leto so tudi tokrat priredili zanimivo razstavo, na kateri so prikazali nekaj zares lepih del.

Omeniti moramo tudi odmevno proslavo, ki so jo priredili starši in učitelji slovenskega vrtca in osnovne šole v Romjanu. Proslava je bila v soboto, 27. maja, v Ronkah in z njo so tamkajšnji Slovenci javno potrdili svojo prisot-

nost v Laškem ter hkrati izpričali voljo, da bi mogli še dalje kulturno vsestransko napredovati. Praznovali so namreč 20-letnico slovenskega vrtca in posredno tudi slovenske šole v Romjanu, ki sta na Goriškem najmlajša. Leta 1990 je obstajala zaradi t.i. racionalizacije nevarnost, da bi obe ustanovi zamrli, a se takšen načrt hvala Bogu ni uresničil, tako da sta danes tako vrtec kot osnovna šola v Romjanu viden simbol povezovanja med slovenskimi in italijanskimi starši. Na omenjeni prireditvi je med drugim lepo prišlo do izraza enako-

vredno sprejemanje drug drugega, kar je še najbolj pristno pri otrocih.

Dejstvo, da je na prireditvi nastopilo kar 53 malčkov iz otroškega vrtca, je gotovo najboljša jamstvo za prihodnost. Na prireditvi je bilo mnogo gostov, med njimi g. Sergio Bearzi, odbornik za kulturo v občini Ronke, in dr. Damjan Paulin, predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete. Veselje otrok, staršev in vseh tistih, ki so pomagali pri pripravi na slovesnost, je zgovoren dokaz, da je pobuda lepo uspela.

NA GORIŠKIH OSNOVNIH ŠOLAH

SPODBUJEVALNA BRALNA OLIMPIADA

Na osnovnih šolah goriškega in doberdobskega ravnateljstva je minuli teden in še ta ponedeljek (od 23. do 29. maja) vse "vrelo": izmenoma so se posamezni razredi vseh šol namreč zbrali najprej v Števerjanu v OŠ A. Gradnik (2. r. skupno 79 učenecv), v Gorici OŠ O. Župančič (3. r. skupno 69 učenecv), v Standrežu OŠ F. Erjavec (4. r. skupno 60 učenecv), v Sovodnjah OŠ P. B. Domen (1. r. skupno 62 učenecv), v Doberdobo OŠ P. Voranc (5. r. skupno 61 učenecv). Prijateljsko so se pomerili na Bralni olimpiadi, tj. bralni pobudi, ki je že drugo leto živahno in s privlačno motivacijo pritegnila otroke k spoznavanju slovenske literature in jih navdušila za naše ustvarjalce besedne umetnosti, ki so usmerjali in še namenja-jo svojo pozornost in pisateljski - pesniški navdih otrokom in njihovi nepremagljivi domišljiji. Učenci so se za bralni kviz pripravljali celo šolsko leto s pazljivim prebiranjem pravljic, pripovedk in pesmic, saj so vprašanja temeljila na nekaterih prebranih vsebinah. Nekatera besedila so utrjevali tudi v razredu. Željo po odkrivanju lepote mladinskih del je v mladih srcih tokrat s prinašanjem knjig na šole spodbujala "potujoča" knjižničarka, učiteljica Danila Komjanc.

Jutro Bralne olimpiade je bilo točno začrtano: najprej je gostujoči razred predstavil

svojo šolo ali vas. Temu uvodu je sledil prvi del tekmovanja: bralni kviz ali vprašanja, pri odgovoru katerih so učiteljice upoštevale seveda pravilnost napisanega, a tudi hitrost, ki so jo merile s štoparico. Odgovore je preverjala in ocenjevala dodeljena učiteljica. Po kratkem oddihu za malico in sprostitve je bil drugi del Bralne olimpiade, in sicer ustvarjalni spis, ki je bil vsekakor vezan na vsebino prebranega. Prvošolčki so namesto pisne naloge narisali risbico, s katero so dokazali, da so osvojili predelane zgodbe. Spise in likovna dela bo prebrala in ocenila izvenšolska komisija.

Za kviz, leposlovno in likovno ustvarjanje posameznih stopenj bodo nagradenci (prvi trije) prejeli knjižne nagrade. Komisija bo pri spisih dodelila tudi pet nagrad za najbolj izvirne naloge in pet za jezikovno najboljše dela. Poleg tega bo deset knjižnih nagrad določil žreb.

Praznično nagrajevanje bo 5. junija v goriškem Kulturnem domu skupaj s podeljevanjem bralnih značk. Letos bo prireditev še slovesnejša, ker praznično Bralna značka dvajseto obletnico. Učence bosta s svojo prisotnostjo razveselili dve mladinski ustvarjalci, morda bo sodeloval tudi otroški pevski zbor, sestavljen iz naših osnovnošolcev-pevcev iz raznih goriških šol.

IK

POLITIČNI PREDSTAVNIK V ŠTEVERJANU

SPOMIN NA ŽRTVE FOJB

Prejšnjo nedeljo popoldan so v Gorici slovesno poimenovali manjši prostor - za katerega ne moremo trditi, da je trg ali ulica - po žrtvah fojb.

Kot smo pred kratkim že poročali v našem tedniku, je goriški občinski odbor sprejel štiri predloge občinske komisije za toponomastiko, med katerimi je bil tudi predlog po obeležju omenjenih žrtev, glede katerih že vrsto let poteka ostra debata v mestu.

Občinski odbor je moral pri poimenovanju ugoditi pritiskom, da bo poimenovana lokacija v samem mestnem središču, in se izogniti preimenovanju neke lokacije, ker bi to rodilo nemalo težav tam živečim občanom. Izbira je tako padla na manjši prostor, ki zajema travnik ob avditoriju s kipom cesarja Avgusta in na drugi strani ceste prostor, kjer je danes bencinska črpalka.

Slovesnosti se je udeležilo precej ljudi, saj je avditoriju potekal tudi kongres zveze ezulov. Obeh dogodkov se je udeležil tudi vladni predstavnik, podtajnik na ministrstvu za zunanje zadeve Ranieri. Poleg njega, ki politično pripada stranki Levih demokratov, je v Gorico ob tej priložnosti prišel tudi podpredsednik poslanske zbornice Giovanardi.

O "INŠTITUTU SLOVENCEV"

FOTO BUMBACA

V Števerjanski občini je bil prejšnji ponedeljek na obisku pokrajinski tajnik in deželni svetovalec LD Enrico Gherghetta. Na županstvu se je srečal s prvim občanom Corsijem, podžupanom Humarjem in odbornico Anko Černic (na sliki). Do obiska je prišlo zaradi odobritve spornega deželnega zakona, ki ustanavlja t.i. Inštitut za Slovence. Predstavnik LD je prisotnim prikazal postopek, po katerem je prišlo do uresničitve omenjenega amandmaja finančnega zakona, in ostro ocenil prijeme, ki jih ima deželna večina do slovenske narodnostne skupnosti v F-Jk. Ustanova naj bi delila državne prispevke po še nejasnem ključu, predvideva preštevanje Slovencev v Italiji, ki se morajo o svoji pripadnosti individualno izreči (kar je med drugim v nasprotju z zakonom o t.i. privacy in je po vrhu težko dokazljivi-

vo) ter delegitimira organiziranost, s katero razpolaga danes slovenska narodnostna skupnost. Pri tem je lahko razumeti, kam pes taco moli.

Negativno so se o omenjenih deželnih "novosti" izrekli tudi prisotni, saj se na takšen način že napeti odnosi z deželno večino še slabšajo, ob tem pa postajajo razlike med zaščito, ki jo uživa italijanska narodnostna skupnost v Sloveniji in slovenska v Italiji, še večje od tega, kar so že danes. Župan Corsi je predložil deželnemu svetovalcu probleme, s katerimi se spopadajo manjše občinske uprave ter skupne čezmejnne projekte, ki jih Briška gorska skupnost pripravlja na pobudo sedmih briških občin, za financiranje, ki ga predvideva Interreg III.

Enrico Gherghetta je bil na obisku tudi v sovodenjski in doberdobski občini.

EJ

NA ZELENEM TEDNU V SLOVENIJI

KRAŠKI SVET PREVZEL GORIŠKE PETOŠOLCE

Za letošnje najmlajše maturante, petošolce OŠ O. Župančič iz Gorice, F. Erjavec iz Standreža, L. Abram iz Pevme in L. Zorzut s Plešivega, se je prehitro končala dogovodščina na čudovitem Krasu. V petek, 12. maja, so se namreč po petdnevem bivanju v domu Rak v Rakovem Škocjanu - upravlja ga ravnatelj oz. pedagoški vodja dipl. inž. Arne Kozina - s svojimi spremljevalci-učitelji Kety Tabaj, Manuelo Maraž, Loredano Alt, Davidom Sošolom in Barbaro Persič srečno vrnili v objem staršev, potem ko so v slabem tednu skušali nabrati čim več podatkov o Krasu in njegovih nadzemskih in podzemskih pojavih.

Že v lanskem šolskem letu se je goriško ravnateljstvo s posredovanjem pedagoške svetovalke za slovenske šole v Italiji prof. Andreje Duhovnik-Antoni prijavilo na teden v naravi. V Sloveniji je kakih petnajst takih domov, ki jih upravlja Center za šolske in obšolske dejavnosti v Ljubljani in nudijo učencem učne ure v neposrednem stiku s naravo.

Le en dan je našim šolarjem ponagajal pomladanski dež, ostale dni je bilo vreme z njimi dobrohotno, tako da so načrtovane dejavnosti ste-

kle kot po maslu. Vsak dan so, razdeljeni v dve skupini, s svojimi mentorji in plečatimi oporečniki, ki so bili zadolženi za njihovo varnost, odkrivali neslutene lepote narave po natančno izdelanem programu. Tako so v minulem tednu "prisluhnil" tišini ob nočnem orientacijskem pohodu, "prestali" napor večkilometerske vožnje z gorskimi kolesi do Cerknškega jezera in pri tem spoznali njegove presihajoče skrivnosti. Brez strahu so "zapluli" s kajaki po reki Rak, pogumno plezali in se nato spustili po vrvi čez rečico. Naši šolarji so še občudovali naravni most in se radovedno podali v globlino kraške jame in odkrili v njej veličino čudnih podzemskih krasot. Poleg tega so vsi napeli loke in okusili vznemirljiv drget ob švigu puščice proti tarči.

Dnevi bivanja v objemu narave so bili vsebinsko res bogati in so učencem nudili možnost vsrkati čim več znanja "na terenu". Neposreden stik jim je približal čudežno naravo, ki zna spregovoriti in učiti ob vsakem koraku.

Po delovnem dnevu so otroci svoja spoznanja in vtise skrbno beležili v dnevnik in tako vsak večer napolnili njegove strani z novimi "odkritji". Te nepozabne doživljanje je z otroki delil zvesti štirinožni prijatelj Božo, ki je kot skrbni čuvaj pazil nanje in se jih veselil z zadovoljnimi zamahi repa.

Otroci so se s to izkušnjo daleč od domačega ognjišča naučili paziti nase, skrbeti za čistočo in urejenost dodeljenih sob in tako seveda zoreti tudi v vsakodnevnih malenkostih.

IK

V soboto, 3. junija, bo ponovno odprta TRGOVINA OBLAČIL V ULICI SEMINARIO 5 V GORICI

DOSEDANJA LASTNICA MARIJA PODGORNİK SILVESTRI SE PO VEČ LETIH USPEŠNEGA OBRATOVANJA ZAHVALJUJE CENJENIM IN ZVESTIM ODJEMALCEM, NOVA LASTNICA DARJA PODVERŠIČ PA ŠE NAPREJ PRIJAZNO VABI STARE IN NOVE KUPCE.

PRAZNIK ŠPARGLJEV V ŠTANDREŽU

TRADICIONALEN PRAZNIK

S slikarskim ex-tempore za vrte in osnovne šole se je začel v soboto, 27. maja, tradicionalni Praznik špargljev v župnijskem parku med lipami v Štandrežu. Istega dne so odprli tudi razstavo del razpisane fotografiske natečaja na temo Jeremitišče. Razstavljenih je 60 fotografij, ki prikazujejo razne vidike tega štandreškega zaselka. Posebna komisija bo dela ocenila in sestavila prednostno lestvico. Razstava je že prve dni pritegnila veliko ljubiteljev fotografske umetnosti.

Nedeljski program so uvedli otroci štandreške osnovne šole F. Erjavec, ki so pod vodstvom učitelja Darija Bertinazija (na sliki) lepo in živahno zapeli nekaj pesmi. Za glasbeno spremljavo je poskrbela Tiziana Zavadlav. Na ploščadi prireditvenega prostora so se prvič predstavile baletke Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice, ki jih vodi prof. Nataša Sirk, in so pozele lep aplavz številne publike. Spored je povezovala Martina Nanut.

Praznik špargljev, ki ga prireja Prosvetno društvo Štandrež, se bo nadaljeval v soboto, 3., in v nedeljo, 4. junija. Na programu so srečanje pritrkovalcev, moški zbor Skala iz Gabrij, nagrajevanje slikarskega ex-tempore, fotografskega natečaja in udeležencev pritrkovalnega srečanja. Program bo sklenila dramska skupina Prosvetnega društva Štandrež s komedijo Janeza Povšeta *Politika tudi prav pride*. Za prijetno družabnost skrbijo orkestra Oasi in Kvintet Mi ter pridne kuharice in kuharji. Na voljo je tudi bogat srečolov.

V PETEK, 2. JUNIJA

ZAKLJUČNA PRIREDITEV

Kot smo že zadnjič napovedali, bodo vse osnovne šole ravnateljstva Gorica skupno zaključile šolsko leto s posebno prireditvijo. Osnovna šola O. Župančič (Gorica), osnovna šola J. Abram (Pevma), osnovna šola F. Erjavec (Štandrež), osnovna šola A. Gradnik (Števerjan) in osnovna šola L. Zorzut (Plešivo) so dale proslavi naslov Sreča v srečanju, saj učenci ne bodo le nastopali, pač pa bodo tudi gledalci ob nastopanju vrstnikov.

Prireditev, za katero ima zaslugo veliko posameznikov ter organizacij in ustanov, bo potekala v telovadnici Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici v petek, 2. junija, ob 20. uri. Zamisel in režijo srečanja skoraj dvesto otrok je pripravil Janez Povše.

Osrednji nosilec dogodka je ravnateljstvo osnovnih šol Gorica, soorganizator Odbor staršev osnovnih šol didaktičnega ravnateljstva Gorica.

BERNARDKA RADETIČ
NAGRAJENKA
ČERNETOVEGA SKLADA
Odbor Černetovega sklada je sklenil podeliti letošnje nagrado gospe Bernardki Radetič, predsednici Slovenskega kulturnega društva Tržič in glavni pobudnici za njegovo ustanovitev. Nagrado bodo znani in zaslužni kulturni delavki v Laškem izročili na slovesnosti, ki bo v četrtek, 8. junija, ob 18.30 v prostorih "Casa-albergo" v ul. Crociera 4 v Tržiču.

PEVSKA PRIREDITEV

KONCERT POBRATENIH ZBOROV

V soboto, 27. maja, je bil v KC L. Bratuž v Gorici zborovski koncert treh pobratenih zborov, dveh z Goriškega (z obeh strani) in enega iz osrednje Slovenije.

Peli so mešani zbor Rupa-Peč (na sliki), ki ga vodi Zdravko Klanjšček, mešani zbor KD Franc Bogovič iz Dobove (zborovodja Franci Kene) in mešani pevski zbor Ciril Silič iz Vrtojbe pod vodstvom Mojce Sirk.

V začetku je predsednik zbora Rupa-Peč (ki je koncert organiziral) Ivo Kovic orisal pomen večera, ki želi predvsem povezati ljubitelje slovenske pesmi in petja iz mati-

FOTO BUMBACA

čne domovine in zamejstva. Nastopajoči zbori so v glavnem podali skladbe slovenskih skladateljev, segli pa so tudi po nekaterih tujih skladbah oz. renesančni polifoniji. Na koncu so še v združenem sestavu zapeli tri pesmi.

Večer je lepo izpadel in prisotni, sicer ne zelo številni, so vse nastopajoče nagradili z navdušenim aplavzom.

POHOD TREH MOSTOV

SKUPNI KORAKI

FOTO BUMBACA

Prejšnjo nedeljo so rajonska sveta Pevma-Oslavje-Št. maver in Placuta-Svetogorska četrt ter krajevna skupnost Solkan pripravili *Mednarodni pohod treh mostov*. Po podobni lanskoletni pobudi, ki sta jo uresničila Placuta in Solkan, so organizatorji letos povabili k sodelovanju tudi briški rajon. Namen je, da bi pohod postal tradicionalen.

Udeleženci so prehodili 11 km dolgo progo, ki povezuje tudi z manj poznanimi potmi obmejne kraje in oba bregova Soče. Pri tem so šli prek mostov v Solkanu, čez Pevmič pod Štmavrom in čez Sočo pri Pevmi. Udeležencev je bilo manj od pričakovanega, med temi so bili v glavnem Slovenci z obeh strani meje.

OBVESTILA

NABIRALNA AKCIJA za obnovo župnijskih prostorov prisv. Ivanu v Gorici na pobudo SD Sončnica: lahko prispevate z darovi in brezobrestnimi posojili od enega do petih let. **Darove** lahko nakažete na tekoči račun št. 94981 pri Goriški hranilnici - ag. 1 ABI: 6180, CAB: 12411, ul. Carducci, na ime: *Chiesa di San Giovanni - Gorizia*, ali pa jih oddaste župniku ali na upravo našega lista. Za posojila se lahko obrnete do župnika C. Žbogarja. **ROMANJE VLURD** od 5. do 11. julija. Vpisovanje pri msgr. Francu Močniku (tel. 0481 531743, od 11. do 12. ure) ali pri Joani Nanut (0481 520233 ali 0481 21419).

ŽUPNIJA SV. ANDREJA iz Štandreža vabi v nedeljo, 4. junija, ob 10.30 k sv. maši, ki jo bo vodil nekdanji kaplan in letošnji zlatomašnik g. Bogomil Breclj.

ACM - GORICA vabi k maši za cerkveno edinost v ponedeljek, 5. junija, ob 16.30 v Zavod sv. Družine.

SLOVENSKI RAZISKOVALNI inštitut vabi na predstavitev prvih petih knjig inštituta iz letošnjega načrta, ki bo v sredo, 7. junija, ob 18. uri v čitalnici Ljudske knjižnice D. Feigel v ulici Croce v Gorici.

KD OTON ŽUPANČIČ organizira 8 plesnih srečanj ob sredah zvečer od 20. ure dalje v Kulturnem domu A. Budal v Štandrežu. Prvo srečanje bo v sredo, 7. junija. Vabljeni vsi (tudi otroci), ki ljubite ritem in ples! Vpisovanje in informacije pri Sari (tel. 0481 537 525).

ODBOR ZVEZE slovenske katoliške prosvete se bo sestel v četrtek, 8. junija, ob 20.30 v Števerjanu.

MAMA IN TATA DRUFOVKA

SE OB 25-LETNICI POROKE IZ VSEGA SRCA ZAHVALJUJEVA SINOVOVA MARTINU IN MARJANU ZA VSA PRESENEČENJA, S KATERIMI STA NA NEPOZABEN NAČIN ŽELELA POČASTITI NAJIN JUBILEJ.

DAROVI

ZA ŽUPNIŠČE cerkve sv. Ivana: birmanci 250.000 lir.

ZA OBNOVITVENA dela pri cerkvi sv. Ivana: N.N. 500.000; N.N. 200.000; N.N. 200.000; ob sveti birmi Blaža Kerševana N.N. 100.000 in N.N. 200.000 lir.

ZA SLOVENSKI center za glasbeno vzgojo Emil Komel: v spomin na Antona Nanuta ob sedmi obletnici smrti svojci 150.000 lir.

ČESTITKE

Člani Slovenske zamejske skavtske organizacije Gorica iskreno čestitamo svojima načelnikoma KATJI IN IVU, ki sta si v soboto, 27. maja, podelila zakrament svetega zakona. Iz srca se z njima veselimo in jima voščimo obilo Božjega blagoslova na novi živiljenjski poti ter da bi še naprej bila vedno pripravljena!

Sekcija Slovenske skupnosti iz Sovodenj čestita novoporočencema KATJI IN IVU in jima želi veliko sreče na skupni poti.

Čestitkam KATJI IN IVU se iz srca pridružujejo tudi člani uredništva Novega glasa.

Zveza slovenske katoliške prosvete čestita PROSVETNEMU DRUŠTVU ŠTANDREŽ ZA UVRSTITEV Z IGRO JAZ SEM BERTO NA ZAKLJUČNO REPUBLIŠKO LINBARTOVO SREČANJE GLEDALIŠKIH SKUPIN, ki bo v Radovljici od 2. do 4. junija.

ZAHVALA

ROSANNA IN DUŠAN DRUFOVKA se ob 25-letnici poroke zahvalujeta g. župniku Antonu Lazarju, pevskega zboru F.B. Sedej, dirigentoma Bogdanu Kralju in Hermanu Srebrniču, Andrejki in Eriki ter vsem prijateljem in znancem, ki so prisostvovali zahvalni mašni daritvi.

SOŽALJE

Ob izgubi NONE ZORE izrekajo Prosvetno društvo in MePZ Podgora ter skupina Akord globoko sožalje pevki Nevenki Pintar in družini.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na

PRAZNIK ŠPARGLJEV

v župnijski park med lipami v Štandrežu

ČETRTEK, 1. JUNIJA

- ob 20.30 predstavitev na Jeremitišču knjige Damjana Paulina Štandrež 1947-2000.

SOBOTA, 3. JUNIJA

- ob 20.30 prosta zabava.

NEDELJA, 4. JUNIJA

- ob 17. uri srečanje pritrkovalcev
- ob 19. uri zbor Skala iz Gabrij, nagrajevanje in veseloigra štandreške dramske skupine *Politika tudi prav pride* avtorja Janeza Povšeta
- sledi prosta zabava.

Bogat srečolov. V spodnjih prostorih župnijskega doma bo med prireditvijo na ogled fotografska razstava.

POD POKROVITELJSTVOM ZSKP - GORICA

Vljudno vabljeni na

ZBOROVSKI KONCERT

Pevske skupine Sovodnja dekleta
zborovodja Sonja Pelicon

Mešanega zbora Lojze Bratuž
zborovodja Stojan Kuret

V ponedeljek, 5. junija, ob 20.30 v župnijski cerkvi v Sovodnjah ob Soči.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO

EMIL KOMEL - GORICA

NAJMLAJŠI UČENCI POJEJO, PLEŠEJO IN IGRAJO

V torek, 6. junija, ob 19.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

V GALERIJ ZVOKOV IN GLASOV

V soboto, 10. junija, ob 20. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

NAŠI SOLISTI

IN MEMORIAM GIULIANO PECAR

V torek, 13. junija, ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

BACH POD CERKVENIM OBOKOM

V soboto, 24. junija, ob 20.30 v cerkvi sv. Ivana v Gorici.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

VEČER Z...

Iztokom Mlakarjem

Ponedeljek, 26. junija, ob 21. uri. Obvezna je rezervacija vstopnic (KCLB, tel. 0481 531 445 v jutranjih urah).

GORIŠKA KRONIKA

ZADNJE SREČANJE

DUHOVNA GLASBA V GORICI

V soboto, 20. maja, so se v goriški cerkvi sv. Ignacija na Travniku zaključila Srečanja z duhovno glasbo. Na sporedu so bile skladbe za kitaro. Sodelovali so člani goriške glasbene šole Armonia. *Sonata* D. Scarlattija je lepo zaigral prof. M. Bergant. Prava novost za Gorico pa je bil orkester, ki ga je sestavljalo lepo število kitar. Čeprav zvok kitare ni pravičnik nasilen in prodoren, vendar klasični kitari uspe poslušalca pritegniti in ga duhovno dvigniti.

Srečanja z duhovno glasbo so poslušalcem ponudila nekaj primerov sakralne glasbe iz preteklosti in tudi sodobnih skladateljev. Prvi večer je bil posvečen izključno orgelski glasbi, med drugim večerom pa so odlični poustvarjalci izvajali simfonično, vokalno in zborovsko glasbo. Na sklepem večeru pa je nastopila kitara, glasbilo, ki zadnje čase spremlja tudi liturgijo.

Srečanja v travniški cerkvi so torej ponudila izbrane primere duhovne glasbe, ki skušajo približati tisto, kar človek z besedo ne utegne izraziti. Zato naj gre pohvala goriškemu zboru S. Ignazio, ki je to lepo pobudo izpeljal, in pa priporočilo, da bi vztrajal na tej poti.

SJ

OŽIVITEV GORIŠKE PRETEKLOSTI

V prostorih goriške pokrajinske uprave je bil v petek, 26. t.m., mednarodni posvet z naslovom *Goriški grofje - Spomini na neko dinastijo*, ki sta ga priredila Inštitut za versko in družbeno zgodovino ter Inštitut za srednjeevropska srečanja (ICM). Kot soorganizator je nastopala tudi goriška pokrajinska uprava, za katero je spregovoril uvodne in spodbudne misli predsednik Giorgio Brandolin. Namen odličnih predavateljev iz Avstrije, Italije in Slovenije je bil osvetliti obdobje goriških grofov ob petstoti obletnici smrti njenega zadnjega potomca Lenarta. Posebno težo sta na posvetu imela posega slovenskega zgodovinarja, tolminskega rojaka, Petra Štiha (na sliki), ki je avtor na ljubljanski filozofski fakulteti objavljene monografije o goriških grofih, in pa Sergia Tavana, ki je kritično obravnaval pomanjkljivosti italijanskega zgodovinskega pisarja, ki je marsikaj zamolčalo o goriški preteklosti, in poudaril zasluge slovenskih zgodovinarjev. Podrobneje bomo o posvetu pisali prihodnjic.

BY

SODNI POSTOPEK ZADEVA VSO MANJŠINO

MRAČNA LETA BENEČIJE SE SELIJO V VIDEM

ERIKA JAZBAR

Maja 1997 smo pisali o odmevni predstavitvi zelo poučne publikacije z naslovom *Mračna leta Benečije*, za katero so poskrbeli pri založniški zadrugi Dom. NAZ ali, kot danes vsi dobro vemo, tarčmunski župnik Božo Zuanella je v njej zbral in objavil poročila iz videmskih arhivov o delovanju tajnih povojnih organizacij v Nadiških dolinah in podal sliko, podobno mozaiku, o začetkih teh organizacij do bolj poznanega *Gladiator*, t.j. od prvih povojnih let do šestdesetih-semdesetih let. Glavna teza knjige je bila v tem, da se je italijanska država posluževala tovrstnih struktur proti notranjemu in ne zunanjemu nasprotniku.

O tej knjigi se je nato veliko govorilo, prevedli in izdali so jo tudi v Sloveniji z naslovom *Mračna leta Benečije*. Kočljiva in žgoča tema, o kateri je marsikdo marsikaj vedel, slišal ali okusil, vendar se o tem ni govorilo, je skratka dvignila veliko prahu. *Mračna leta Benečije* so tako postala sintagma, s katero vsakdo izmed nas danes objema nesvetlo obdobje polpretekle zgodovine slovenske Benečije.

Kmalu zatem (po treh mesecih) sta g. Božo Zuanella in msgr. Marino Qualizza, ki je knjigi napisal predgovor, dobila sporočilo, da so trije potomci voditeljev organizacij omenjenih "mračnih let" tožili slovensko-beneška duhovnika, češ da sta obrekovala in oskrunila ime generala Luigija Olivierija, občinskega tajnika v Grmeku Renza Merseua ter Alda Specogne.

Beneško-slovenska Čedermaca sta se tako znašla na zatožni klopi in s strokovno pomočjo odvetnikov Damjana Terpina in Andreja Berdona, ki sta v teh letih skrbela za njuno obrambo, prehodila nehalno pot, ki je privedla do sodne obravnave.

V petek, 26. maja, so se na pordenonskem sodišču ponovno srečali vsi akterji ob prisotnosti prič in tudi precej številne publike. Sodnica Piera Binotto je v uvodnem delu, kot običajno, najprej vprašala, ali ima kdo kakšen proceduralni ugovor, nakar je odvetnik Damjan Terpin predložil nepričakovan ugovor, ki je presenetil vse prisotne: pordenonsko sodišče ni pristojno za omenjeno obravnavo, kajti sporna publikacija je bila v resnici objavljena v Vidmu in ne v Pordenonu, kot je bilo predstavljeno v predhodni preiskavi. Šlo je za netočnost, ki je očitno ušla preiskovalcu, saj je danes sedež tiskarne v pordenonski pokrajini (v Maniagu), medtem ko je bila takrat v Vidmu. Svoj ugovor je odvetnik Terpin predstavil s potrebnimi dokumenti. Prisotni so bili nad izvajanjem

presenečeni in niso vedeli, kako bi izpodbijali odvetnikov ugovor. Sodnica se je tako za krajši čas umaknila v posvetovalnico in nato razsodila, da je ugovor utemeljen, to pomeni, da pordenonsko sodišče ni ozemeljsko pristojno za omenjeno obravnavo.

Celotna zgodba se torej spet začneja v Vidmu.

V vseh teh letih sta odvetnika Terpin in Berdon opravila odlično delo. Sodni postopek zoper slovenske duhovnika, ki sta širši slovenski in italijanski javnosti predstavila dokumentirana dejstva, zadeva celotno slovensko manjšino, ki bi se morala čutiti prizadeto. Primerno bi bilo, da bi do tega prišlo ne le v obliki podpornih besed, objavljenih po slovenskih medijih, temveč z dejanji, ki bi beneškima Čedermacema pokazala, da nista sama. Doslej je bilo tega zdaleč premalo. Bolj otipljiv odziv manjšine bi lahko tudi novim odgovornim pri preiskavi pokazal, da ne gre za običajni postopek treh "obrekovalcev" proti dvema "obrekovalcema", temveč za mnogo bolj zapleteno problematiko.

TRETJA IZVEDBA TURISTIČNE POBUDE NA TRBIŠKEM

PO GORSKIH POTEH JULIUSA KUGYJA

Tudi letos bo od junija do avgusta na Trbiškem potekala pobuda, znana pod imenom *Po sledovih Juliusa Kugyja*, ki ga prirejajo trbiška družba za turistično promocijo in tamkajšnji konzorcij za turistične usluge ter družba Open Leader. To bo že tretja izvedba te pobude, ki v prvi vrsti seveda teži k turistični promociji Trbiža, Kanalske doline in Vzhodnih Julijcev, pa tudi k pravemu ovrednotenju naravnega okolja in kulturne krajine v tem predelu naše dežele. Pobudo, ki se skljuje na izročilo velikega pesnika Julijcev dr. Juliusa Kugyja, so predstavili v ponedeljek, 29. maja, na tiskovni konferenci v hotelu Duca D'Aosta v Trstu.

Levji delež pri pobudi bodo tudi letos imeli pohodi in vzponi v visokogorje, namenjeni bolj ali manj izkušenim planincem, v znamenju ponovnega odkrivanja okolja. S pomočjo gorskih vodičev (tako bo zadoščeno varnosti, ki je bila po Kugyjevim besedah prvenstvena vrlina alpinizma) bodo udeleženci imeli priložnost se podati na izvirne planinske poti. Kdor ne bo želel na izlete v visokogorje, bo vsekakor imel na razpolago tudi krožno pot v dolini, kjer se bo lahko seznanil z naravnimi značilnostmi področja. Vsekakor je vodilo pobude v tem, da v gorah meje ne obstajajo in da mora, nasprotno, tam prihajati do srečevanja ljudi različnih narodnosti.

Novost letošnje izvedbe pobude *Po sledovih Juliusa Kugyja* predstavlja kartica, ki stane 30.000 lir. S to se lahko zainteresirani sedem dni (lah-

ko tudi ne zaporedoma) vzpnejo z vodiči v visokogorje ali se odpravijo na izlete v naravo, pa tudi obiščejo muzeje, gredo z žičnico na Sv. Višarje in Kanin ter se udeležijo tečajev vodnih in drugih športov.

Drugo novost predstavljata fotografska natečaja. Prvega, z imenom *Alpi Giulie-Alp Millennium*, prireja založba Vivalda, ki izdaja tudi planinsko revijo *Alp*, in je namenjena avtorjem fotografskih prispevkov, objavljenih v raznih revijah po celem svetu od 1. januarja do 31. decembra 1999 (nagrada znaša deset milijonov lir). Drugi natečaj, z naslovom *Po sledovih Juliusa Kugyja*, pa je namenjen avtorjem fotografskih prispevkov, ki so bili objavljeni v raznih revijah na temo Julijskih Alp (nagrada znaša pet milijonov lir). Rok vpisa zapade 15. junija, gradivo pa je treba oddati do 30. junija.

Ob tej priložnosti je izšla tudi monografska številka revije *Alp*, posvečena v celoti Julijskim Alpam. Naslov monografske številke je *Julijske Alpe, nevidne gore*, saj Julijci predstavljajo predel alpskega loka, ki je še vedno malo poznan in ravno v tem je njihov kapital. V reviji so tudi trije prispevki uspešnega zamejskega alpinista Erika Švaba, ki je sicer dopisnik revije za Furlanijo-Julijsko krajino. Poleg revije je pri založbi Tabacco izšel tudi nov zemljevid, ki zajema celotne Julijce v deželi F-Jk in del Julijskih Alp, ki je v Sloveniji, na tiskovni konferenci pa so tudi predstavili 45-minutno videokaseto o čudovitih Julijcih.

IŽ

MLADI MLADIM

VELIČASTNI SCOTTOV FILM "GLADIATOR"

BREDA SUSIČ

Pri filmu *Gladiator* me je motilo to, da sem si ga od vsega začetka strašno želela ogledati. Ugotovila sem, da je to strastno željo verjetno vzbudila reklama, čeprav se mi zdi, da je ni bilo toliko, kolikor smo je že doživeli za kak drug hollywoodski kolosal, in da se ji nisem tokrat prav nič izpostavljala... Kljub vsemu pa sem rada podlegla radovednosti in sem se takoj, ko je film izšel, odpravila v kino. Bila sem presenečena, ko sem pred vhomdom - ob 22. uri na tak neizrazit dan, kakršen je ponedeljek... - zagledala dolgo vrsto. Očitno - sem si mislila - se še marsikdo ni pretirano upiral zahrbtnim trikom konsumistične družbe, kakršni so današnje reklame in spoti (v Ameriki je film že v prvih desetih dneh predvajanja z več kot 70 milijoni dolarjev prihodka postal prava uspešnica)...

Zanimalo me je, ali je treba neverjetni uspeh filma res pripisati samo reklamam in dobru imenu režiserja, Bri-

tanca Ridleyja Scotta (*Blade runner*, *Alien*, *Thelma in Louise*...), in igralca nosilne vloge, Novozelandca oz. Avstralca Russela Crowa (zaslovel je s filmom *L.A. Confidential*, letos je konkuriral za oscarja za glavno vlogo v filmu *The Insider*). Po skoraj tri ure trajajočem filmu, ki pa ima ves čas hiter ritem in ni v nobeni točki dolgozezen, sem prišla do zaključka, da zasluži laskave ocene, ki jih je bil deležen tako od publike kot od kritike.

Zgodba je sicer več kot predvidljiva; zdi se, da smo jo videli že v nešteti drugih (starejših) filmih. To pa še ne pomeni, da se je zato težje živeti vanjo in sočustvovati s pravičnim in poštenim junakom (generalom rimske vojske Maksimom), ki ga skorumpirani in nemoralni oblastnik (devetnajstletni rimski cesar Commodus - Joaquin Phoenix) poniža in mu stori hudo krivico, junak pa se v imenu

višjega ideala nazadnje maščuje. Še posebej je to lahko, ko junaka - zvestega, sposobnega vojaka z mehko dušo - odigra odlični Russel Crow. Prepričala sem se, da današnje občinstvo zopet potrebuje take zgodbe in junake, tragične in romantične, neoporečne. V vsej relativnosti današnjega sveta, kjer je težko dobiti, kdaj je dobro res dobro in kdaj je zlo res zlo, se morda kar prileže kak črno-bel poudarek.

S tem pa še ni rečeno, da je zgodba zaradi tega preveč poenostavljena. Režiser, ki nas je v preteklosti presenetil z izrednimi refleksivnimi trenutki v filmih, ki so postali zato klasiki (spominimo se npr. kakega dialoga v filmu *Blade Runner*), se tudi tu ne odpove trenutkom razmišljanja o (ne)smislu vojne, o človekovem poslanstvu v življenju, o vrednotah, kot so ljubezen ali starševstvo, in o politiki kot iskranju skupne blaginje. Pri tem ne izpade banalno, kot se je zgodilo že v marsikaterem drugem ameriškem filmu z zgodovinskim ozadjem, ki se je filozofskih razmišljanj lo-

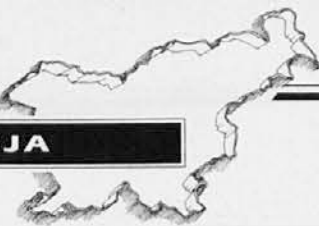
til nekoliko površno... Lik cesarja Marka Avrelija (prepričljivo ga odigra Richard Harris), ki je bil tudi filozof, nudi marsikatero iztočnico za globlje razmišljanje.

Res pa je, da je film predvsem akcijski. Marsikdo od mlajše generacije takega epskega rimskega spektakla še ni videl na filmskem platnu, ker je ta žanr izginil iz kinodvoran pred kakimi štiridesetimi leti. Zato gledalca resnično prevzame, ko se z junakom znajde sredi bobneče arene koloseja, ki se tresne od vzklikanja petdesettisočglave množice. Takrat je z vso dušo (in skoraj se mu zdi, da je tam

tudi s telesom) na strani gladiatorjev, ki morajo zadostiti sli po spektaklu, krvi in smrti neusmiljene množice...

In nazadnje še en element, zaradi katerega je vredno videti film: Scottova rekonstrukcija antičnega Rima. Mesto, ki je bilo leta 180 po Kr. metropola prihodnosti, je veličastno in tesnobno. Ko je v njem, gledalca prevzamejo skoraj enaki občutki, kot so ga v filmu *Blade Runner*, ko se je z Rickom Deckardom - Harrisonom Fordom za "replikanti" podil po ulicah, med hladnimi nebotičniki temačnega Los Angelesa 21. stoletja.

NOVE TELEFONSKE
PODROČNE KODE

ZARADI NADALJEVANJA KRIZE TUDI OPOZORILA IZ EU

RUŠENJE ENOTNEGA SLOVENSKEGA KULTURNEGA PROSTORA

Telekom Slovenije je v okviru uvajanja šestih omrežnih skupin namesto dose-danjih dvanajstih in sedmih mestnih števil v telekomunikacijsko mrežo Slovenije več kot 300.000 novih števil. Do konca junija bo po novem številskem sistemu prilagojena več kot polovica vseh telefonskih števil.

V tem obdobju bodo vne-sene tudi nove področne ko-de, ki bodo z jesenjo v upo-rabi namesto dosedanjih. Do konca preosnove bo no-ve ali spremenjene telefon-ske številke imele 95 odstot-kov vseh naročniških števil, se pravi 800.000 uporab-nikov. Do 1. novembra bo si-tem sprejemal tudi klice s starimi območnimi kodami, nakar se bo stara številka sa-modejno zaprla.

Uporabniki sicer razmerno malo kličejo po novih tele-fonskih številkah. V notra-nji promet je usmerjenih približno 8% vseh klicev, v med-narodnega pa 15%. Telekom Slovenije bi v poletnih mese-cih sprožil novo oglaševalsko akcijo, da bi spodbudila upo-rabnike, naj čimprej začnejo uporabljati nove številke.

V svetu globalizacije, sple-tnih strani interneta in propustnosti meja pa se žal do-gaja sistematično rušenje e-notnega slovenskega kultur-nega prostora. Ob stalnih spremembah tudi običajnih števil v slovenskem omrežju je bil do pred kratkim možen klic iz sosednjih pokrajin na brezplačni informativni od-zivnik Telekom Slovenije. Sedaj je to mogoče le prek kli-cev na osrednje informativ-ne službe telefonskih družb v sosednjih državah. Zaradi jezikovnih težav pri teh slu-žbah pa je to zelo zamudno in velikokrat brezplodno. Dejstvu, da večji del manj-sine ne more slediti progra-mom Televizije Slovenija, se pridružuje še ta škandalozna ovira v stikih z matično do-movino ter predstavlja edin-stveno sramoto v Evropi.

O ZAPLETIH PRI VOLITVAH NOVE VLADE BO ODLOČILO VRHOVNO SODIŠČE

MARJAN DROBEŽ

Ko je predsednik državne-ga zbora Janez Podobnik 23. maja malo pred polnočjo raz-glasil rezultate ponovljenega glasovanja o kandidatih za ministre nove slovenske vla-de, je kazalo, da je vladna (in politična) kriza, ki se je for-malno začela 7. aprila, ko so poslanci kabinetu Janeza Dr-novška izglasovali nezaupni-co, rešena. Zadovoljstvo za-radi tega pa je trajalo le kra-tek čas. Dan kasneje so se po-slanci SLS+SKD Slovenske ljudske stranke in SDS, ki sta kandidirali novo vlado, in pre-dlagani ministri začeli spraševati, ali sta bili dve glasovanji sploh zakoniti. Nekdanji člani ustavnega sodišča Tone Jerovšek, Lovro Šturm in Peter Jam-brek so zatrjevali, da so bili za ministre izvoljeni že v prvem glasovanju, in opozorili, "da v balkanskem cirkusu, če se bo nadaljeval, ne mislijo več sodelovati." Po posveto-vanjih in pogovorih, v katerih sta sodelovala tudi predsed-nika obeh prizadetih strank Zagožen in Janša, so se dogo-vorili, da predsednik vlade Bajuk in 17 kandidatov za mi-nistre vložijo na vrhovno sodi-šče v Ljubljani tožbo zoper dr-žavni zbor. Tožniki od sodi-šča zahtevajo, da ugotovi tro-je: da je bilo ponovljeno gla-sovanje v nasprotju s poslov-nikom državnega zbora in je torej nično; posledično, da je nična tudi razglasitev izidov v ponovljenem glasovanju o ministrih; volilna komisija pa naj ugotovi število neveljav-nih glasovnic pri prvem gla-sovanju in nato razglasi izide tega glasovanja. Neuradno je slišati, da bi v primeru, da bo ena glasovnica iz prvega gla-sovanja spoznana za neveljav-no, predlog za nove ministre dobil 45 glasov, nasprotna stran pa 44, s čimer bi bila nova vlada potrjena in bi lah-ko takoj začela delovati.

Tožba zoper državni zbor je vzbudila različna mnenja pravnih strokovnjakov o njeni primernosti in utemeljenosti, zadevo pa je vrhovno sodi-šče že začelo obravnavati. Tri-

članski senat, ki mu predse-duje vrhovni sodnik Vasilij Polič, je opravil nekaj proce-snih dejanj, da bi zadevo lah-ko vsebinsko obravnaval. V tem okviru bo senat najprej odločil, če je vrhovno sodi-šče sploh pristojno za odločanje o tožbi predsednika vlade in kandidatov za ministre.

Odločitev sodišča je priča-kovati v tem tednu, ker bo za-devo obravnavalo prednost-no. To je pomembno, ker se bo desetdnevni rok za vložit-ev nove ministrske liste izte-kel 2. junija. Skupina poslan-cev iz LDS pa je napovedala, da bo v primeru, če bi vrhov-no sodi-šče začelo vsebinsko obravnavati tožbo predse-dnika vlade in kandidatov za ministre, tudi sama vložila tri tožbe; dve tožbi LDS bi bili sproženi zoper kršitev člove-kovih pravic, in sicer ena na vrhovnem, druga na uprav-nem sodišču, s tretjo pa bi sprožili ustavni spor na ustav-nem sodišču. Tožbe temeljijo na mnenju, da je prišlo ob gla-

sovanju o zaupnici Drnovšku, ko se je odločalo o predlogu za razrešitev ministrov iz SLS, do grobega kršenja človeko-vih pravic, ki izhajajo iz usta-ve, s tem ko so poslanci gla-sovali javno namesto tajno.

**ODSLEJ JAVNO
GLASOVANJE O NOVIH
MINISTRIH**

Državni zbor je kmalu po pričetku izrednega zasedanja v torek, 30. maja, brez zaple-tov sprejel sklep o spremem-bah poslovnika, v skladu s ka-terimi bo glasovanje o imeno-vanju ministrov odslej javno, torej ne več tajno. Za spre-membe, ki jih je predlagala poslanska skupina Združene liste socialnih demokratov, je glasovalo 71 poslancev, eden pa je bil proti. Poslanci iz vseh poslanskih skupin so v raz-premembami poslovnika zagotovili jasnejši vpogled, kdo predlagano sestavo nove vlade, ki bi jo vodil Andrej Ba-juk, podpira in kdo ne.

PDG / DOBER OBISK PREDSTAV

REŽIJSKE STVARITVE VITA TAUFERJA V MALI RETROSPEKTIVI

Z Ionescovo *Plešasto Pev-ko*, v zadnjem desetletju naj-bolj uspešnim in na raznih odrih nešteditokrat odigranim "anti-komedijskim" delom v nenadkriljivi postavitvi Pri-morskega dramskega gleda-lišča Nova Gorica in režiji Vi-ta Tauferja, se je v torek, 30. maja, končala Mala retrospek-tiva najbolj inovativnega in odrsko neprenehoma razis-kujočega slovenskega reži-serja Vita Tauferja. Gledališka ponudba je obsegala štiri nje-gove postavitve, in sicer Sha-kespearov-Rozmanov *Sen kresne noči*, Lindgrenino-Roz-man-Doukštumfovo *Piko*, o-be v izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča Ljub-ljana, Molierovega *Skopuha* v uprizoritvi Prešernovega gle-

dališča Kranj in prej omenje-no *Plešasto pevko*. Predstave so bile na sporedu od 26. do 30. maja; zaobjele in zadovolj-lyle so razne gledališke oku-se in starostno dobo gledal-cev.

S temi gledališkimi večeri je vodstvo PDG želelo preve-riti, ali bo publika sprejela po-vabilo v gledališče v ne ravn-o najbolj prikladnem času. Dober obisk novogoriške dvorane v teh dneh je potr-dil, da se gledalci na obrobju Slovenije zanimajo za gleda-liško dogajanje, tudi ko se re-dna sezona že izteka, in zato bo gotovo dobrodošel med-narodni gledališki festival, ki naj bi ga PDG prvič ponudilo v maju 2001.

IK

PRISPEVEK MILANA GREGA V REVIIJI GEA

KANALSKI KOLOVRAT VČERAJ IN DANES

Znamenita cerkev sv. Pavla pri Ročinj

Revija *Gea*, ki obravnava življenje na raznih območjih sveta in tudi znane ter nezna-ne kraje v Sloveniji, je nedav-no namenila poseben sestav-ek Kanalskemu Kolovratu. Geografi ga predstavljajo ta-kole: "Med dolinama srednje-ga toka Soče in vzporedne mejne reke Idrije se razpro-stira dolg, ozek hrbet, ki ga razčlenjujejo številni kristalno čisti potoki. Južni krak tega iz-razito razgibanega sredozem-skega grebena, ki se na jugu opira na Goriška Brda in na severu, mimo izvira Idrije, prehaja na Kobariško in Beneško Slovenijo, v novejšem ob-dobju imenujemo Kanalski Kolovrat." Avtor tega prikaza analizira v nadaljevanju pre-teklost Kanalskega Kolovrata in vasi, kot so Lig, Kostanjevi-ca, Kambreško, Srednje idr., na sončnem desnem bregu Soče pa Ajba, Doblar, Goren-ja vas, Anhovo in Plave.

Življenje prebivalcev je bi-lo v preteklosti težko in skro-mno, zaradi česar so se posa-mezniki odločali za kramari-jo, t.i. hausiranje. Jeseni so po-navadni zahajali na Štajersko in Madžarsko. Vračali so se spo-mladi. Najvažnejše delo za ti-ste, ki so ostajali doma, je bilo poljedelstvo oz. živinoreja. Vozili so drva v Čedad in Kan-al ob Soči, ob četrtkih sadje v Gorico. Na sejmu sv. Andre-ja v Gorici so prodajali lese-ne izdelke.

Posebno poglavje je na-menjeno življenju ob meji. Tu je potekala meja med beneško republiko in avstrijskimi deželami, med Italijo in avstro-ogrsko, med Italijo in Jugosla-vijo, sedaj Slovenijo. Pisec Mi-lan Grego poudarja, da so po drugi svetovni vojni, ko je to območje spadalo pod t.i. cono A, nekateri ljudje v prav-

nem političnem boju izražali veliko naklonjenosti priključi-tvi Jugoslaviji. Vendar je tik pred priključitvijo 15.9.1947 prišlo do množičnega bega v tujino. Ob reki Idriji je nasta-la močna meja, t.i. železna zavesa. Mnogi so tvegali živ-ljenje in čez mejo bežali tja do 1956. leta. O tem domačini ne marajo preveč govoriti. Še vedno je v njihovih srcih ostal nekakšen strah. Emigracije prebivalcev Kanalskega Kolo-vrata ne moremo enačiti s po-litično emigracijo in prav bi bilo, da bi slovenska država analizirala vzroke izseljevanj in s tem javno rehabilitirala prebivalce območja. Jasno je namreč, da so ljudje zaradi življenja ob hermetično zaprti meji med dvema svetovoma plačali strahoten davek.

Sicer pa je sedanje življenje mnogo boljše. V zadnjem ča-su si domačini prizadevajo, da bi oživel Kanalski Kolo-vrat, v širšem pogledu od Ma-taturja do Sabotina. Poskušajo uresničiti idejo Evropske šolske poti miru, ki naj bi us-tvarjala sožitje med narodi. S posodobitvijo slemenske pa-noramske ceste bodo narav-ne in kulturne lepote teh kra-jev približali širši javnosti. Sli-kovito dolino Doblarca bodo predstavili kot naravni park. V Ligu ustanovljajo muzej prve svetovne vojne, ki bo de-loval v okviru Kobariškega muzeja. Notranjost beneško-slovenske hiše naj bi prikazali v hiši št. 5 v Zapotoku. Poleg praznika kostanja bodo obu-dili še številne cerkvene in vaške praznike. Skratka, njihov namen ni le, da bi se izselje-vanje iz Kanalskega Kolovra-ta ustavilo, ampak da bi lju-dje te naravno in kulturno bo-gate kraje spet naseljevali.

M.

S 1. STRANI

PO SLEDIVIH SLOVENSKE VERNOSTI

Skratka, Oglej je odločilno zaznamoval slovensko kr-ščanstvo in kulturo, ne da bi nas nameraval potujčiti. Ko smo danes zbrani v tej veli-častni baziliki Marije Vnebo-vzete, da se zahvalimo Bogu za milost, ki je bila dana na-šim prednikom, se moramo kot njihovi potomci vprašati: Kako smo doslej živeli evan-gelij? Kakšen sad je obrodilo evangeljsko seme, vrženo v slovensko zemljo? Jasnega in dokončnega odgovora ne

moremo dati, saj smo na ravn-i nevidne milosti. Sodimo lahko samo po tem, kar se vidi. Ta vidna plat zgodovine pa pričuje, da je slovenski kri-stjan živel svojo vero z veliko predanostjo in resnostjo. Tu so rodovi slovenskih mater in očetov, ki "so dali pomem-ben zgled krščanske dosled-nosti", kot je dejal Janez Pa-vel II. ob svojem prvem obis-ku pri nas. Tu so vidnejše po-dobe naših velikih škofov: Slomšek in Baraga, Jeglič in

Gnidovec, Vovk in Jenko. Ta vera se je junaško izkazala med revolucijo, ko so sloven-ski kristjani prvič v zgodovini izpričali zvestobo Kristusu s svojo krvjo. Tu so svetli in čisti liki naših fantov: Alojz Gro-zde, Jaroslav Kikelj, Janez Pavčič in toliko drugih. (...)

Za danes in jutri pa se vprašajmo: ali slovenska mla-dika na trti Kristusovega skriv-nostnega telesa daje tisti žlah-tni in obilni sad, ki ga Božji vi-nogradnik pričakuje? Ali je ev-an-gelij za našega človeka vse-lej tudi vabilo k veličastni svobodi Božjih otrok? Ali se v re-snici dotika našega k otožno-sti nagnjenega dojemanja živ-

ljenja in ga spreminja v obču-tje, da je dar in radost, v moč-nem upanju na novo zemljo in novo nebo? Ali smo spo-sobni spoznati in izraziti vse brezmejne možnosti krščan-stva na področju kulture? Ali ni beseda slovenskega verne-ga umetnika vse preveč skro-mna in utesnjena, brez tiste svobode, ki se je rodila na ve-likonočno jutro? Mar ni beseda tega naroda - naj jo izgo-varja verni ali neverni - vse preveč plaha, ker se v bistvu bojimo življenja, ker se ne na-pajamo ob mogočnem toku žive vode, ki izvira "od prestola Boga in Jagnjeta"? (Raz 22, 1).

To so resna vprašanja, ki

si jih zastavljamo danes v O-gleju. Nanja si moramo od-govoriti pred Gospodom, ki nas postavlja pred jasno dile-mo: "Danes kličem za pričo proti vam nebo in zemljo: predložil sem ti življenje in smrt, blagoslov in prekletstvo. Izberi torej življenje, da boš živel ti in tvoj zarod" (5 Mz 30, 19). Svetu, ki v njem ži-vimo, manjka veselja, manjka mu upanja. Zato se predaja strahu in je vse bolj depresiv-en. Dokaz za to so nespošto-vanje spočetega življenja, sa-momori, nasilje in usodne za-svojenosti. V tem svetu mo-ramo biti kristjani sol, ki daje svež in prijetnejši okus življe-

nju. V tem svetu moramo biti luč, ki sveti vsem v slovenski hiši. Evangelij terja od nas, da smo pričevalci veselja in upa-nja. Za to je potrebna nova in radikalna odločitev za Kri-stusa in za njegovo Cerkev. Kot nam je dejal sveti oče Ja-nez Pavel II. pred štirimi leti: "Ni dovolj, da se sklicujemo na dediščino preteklosti, kajti vsaka krščanska generacija se mora ponovno odločiti za kr-ščanstvo."

Ponovna in brezpogojna odločitev za Kristusa in za njegov sveti evangelij, to je oglejska milost, za katero prosimo.

13

ČETRTEK
1. JUNIJA
2000

"E-COMMERCE" IN SODOBNA PRAVNA VPRAŠANJA (8)

DAMJAN HLEDE

Še dokaj odprto področje pri urejevanju elektronskega trgovanja je brez dvoma tisto, ki zadeva njegovo davčno ureditev. Za letošnjo jesen je napovedana direktiva EZ o davku IVA pri elektronskem trgovanju. *De jure condito* pa lahko za sedaj povemo naslednje. Pri davčni obravnavi (predvsem z vidika davka IVA) pride v poštev razdelitev, ki smo jo opravili na začetku tega nadaljevanja. Rečeno je bilo, da lahko govorimo o elektronskem trgovanju v različnih primerih.

1) Dobava materialnih dobrin zasebnikom, podjetjem in izvajalcem samostojnih poklicev. V tem primeru je elektronsko trgovanje le eno izmed možnih sredstev za naročilo določene dobrine, medtem ko je špedicija izvedena s tradicionalnimi sredstvi (pošta, kurir,...). Z davčnega vidika ta oblika naročila ne prinaša velikih sprememb, obdavčena je tako kot navadna korespondenčna prodaja. Nekoliko komplikacija lahko imamo le v primeru, ko imata stranki davčno bivališče v dveh različnih državah EZ in je kupec zasebnik. Če je prodajalec presejal v letu 154 milijonov lir dohodka v državi kupca, bo moral v tej državi imenovati svojega dav-

čnega pooblaščenca, kateremu bo računal svoj državni davek IVA, medtem ko bo pooblaščenec računal kupcu po njegovem državnem davku IVA.

2) Dobava virtualnih dobrin ali nudenje uslug zasebnikom, podjetjem in izvajalcem samostojnih poklicev. V tem primeru se po elektronski vezi ne prenaša samo naročilo, ampak tudi naročena dobrina. Za primer dobave t.i. virtualnih dobrin lahko pomislimo na prodajo videoposnetkov, glasbenih izvedb, knjig, itd., ki jih dobavitelj pošlje neposredno po telematski poti. Usluge pa se ponavadi udeležajo z možnostjo dostopa do bank podatkov ali z informativnim prenosom informacij, analiz, študij, mnenj itd. Mednje prištevamo tudi telematski nakup informativskih programov. Evropska komisija in italijansko finančno ministrstvo sta določila, da vsi omenjeni posli (tako dobava virtualnih dobrin kot nudenje uslug) z davčnega vidika predstavljajo v vsakem primeru nudenje uslug. To pomeni, da se posel z ozirom na davek IVA - ima za izvedenega v trenutku, v katerem je izvedeno plačilo. Aplikirata se četrta odstavek črka d) člena 7 in člen 17 zakona št. 633/72 o davku IVA.

DALJE

ODPRTE KLETI OB DNEVU VINA

Za nami je nedelja, ko so ob t.i. dnevu vina odprli vrata svojih vinskih kleti številni vinogradniki in vinarji po vsem svetu. Gre za promocijsko in hkrati turistično ponudbo, ki želi zblizati svet pridelovalcev rujne kapljice s svetom vseh, ki jih kakorkoli zanima "pot" od trte do kleti.

Drugič doslej so za ljubitelje dobre kapljice odprli kleti tudi vinogradniki in vinarji v Goriških Brdih. Vrata vinskih hramov je odprlo petnajst vinarjev iz skupine Wine Day Brda 2000, kjer se predstavljajo štirinajst zasebnikov in kmetijska zadruga Goriška Brda Dobrovo, na drugi strani pa petnajst vinogradnikov, združenih v društvu *To je Medana*. Medanci, razen treh vinarjev, ki so v obeh povezavah, so se odločili za samostojen nastop, ker z nosilcem prej omenjene skupine niso našli odgovora glede promocijskih prijemov, še posebej pa jih je motil previsok pristopni delež. Mednarodni prireditvi Wine Day, ki izvira iz italijanske Toskane in se je v sedmih letih razširila po večini vinorodnega sveta, se je prvič pridružilo tudi osem vinogradnikov z mariborske vinske ceste.

Zanimiv je tudi podatek, ki ga navaja italijanski inštitut Censis. Dežele, znane po vinih, kot so Piemont, Veneto, Tridentinsko gornje Poadižje, Toskana, Umbrija, F-Jk, v zadnjih letih pa tudi Sicilija, Sar-

diniya, Marke in Abrucij, so cilj enologov in turistov, ki ob dnevu odprtih kleti posebno radi potujejo z željo, da bi približe spoznali kakovostna vina, kraje, kjer nastajajo, pridelovalce, njihovo kulturo in običaje; vse to, da bi poglobili svojo vinarstvo kulturo. T.i. vinski turizem je namreč v Italiji ena najbolj donosnih panog doživljanja počitnic. To potrjuje tudi dejstvo, da so vinarji tokrat priredili v številnih in lepo urejenih kletih razstave kmečkih predmetov, vodene pokušnje vin in tipičnih krajevskih jedi, predstave, sprehode po naravi ipd.

Kot ugotavlja na tretji strani števerjanski vinogradnik, pobuda letos v glavnem ni našla rodovitnih tal med slovenskimi zamejskimi vinogradniki na Goriškem. Konzorcij za zaščito vin s poreklom Brda pa je organiziral v sodelovanju z organizacijo Slow Food 27. maja v več kot 60 enotah po Italiji, pa tudi v Švici, Avstriji in Nemčiji, prvo izvedbo t.i. Collio day. Pobudnike je pri tem gnala želja, da bi širši krog ljudi bolje spoznal in vrednotil edinstveno področje naših Brd. Da bi bilo praznovanje še lepše, sta prireditelja organizirala 26. in 27. maja koncerta, nato pa večerjo s tipičnimi jedmi in seveda pijačami v značilnih restavracijah; med temi sta bili tudi gostilna Devetak z Vrha sv. Mihaela in Subida s Plešivega.

STAVKA DELAVCEV V IGRALNICAH

V igralnicah Perla in Park družbe Hit v Novi Gorici so delavci v četrtek, 25. maja, od 19. do 20. ure prekinili delo. S tem je Sindikat igralniških delavcev opozoril upravo omenjene družbe za svoje zahteve, ki naj bi jih izpolnili; v nasprotnem primeru pa bi stavko ponovili, kar bi lahko odvmilo od obiska mnoge goste, ki novogoriški igralnici obiskujejo v večernem ozirno nočnem času.

V slovenski javnosti so zahteve stavkajočih - med njimi je predvsem zahteva po povišanju plač in zagotovitvi drugih ugodnosti - sprejeli z začudenjem. Delavci v obeh novogoriških igralnicah, kot tudi v drugih igralnicah Hit-a v Sloveniji, imajo namreč ugodne plače, ki znašajo v pov-

preju nad 400 tisoč tolarjev mesečno. Za primerjavo navajamo, da povprečne plače drugod v gospodarstvu dosega manj kot 100 tisoč tolarjev na mesec.

Po opozorilni stavki je Sindikat igralniških delavcev Slovenije obvestil javnost, da je preučil podrobnosti o poslovanju družbe Hit, ki se sooča z naraščajočo konkurenco, zaradi česar ni mogoče pričakovati bistvenega izboljšanja gmetnega položaja zaposlenih. V dokumentu pa so kritizirani visoki davki, ki jih morajo državi plačevati igralnice, s čimer so blokirane razvojne možnosti družbe Hit. Spričo omenjenih razmer so se delavci v igralnicah odpravili nadaljnjim stavkam.

M.

V MARIBORU TOVARNA BMW

Slovenska vlada je na seji 26. maja sklenila, da se bo država vključila v projekt za zgraditev nove tovarne avtomobilov znamke BMW. Investitor bo nemški avtomobilski koncern BMW iz Münchna. Vlada je ponudbo že poslala vodstvu koncerna, v njej pa je našla zelo ugodne pogoje in olajšave, ki bi jih nudila investitorju. Tovarno bi zgradili na zemljišču bivše tovarne avtomobilov TAM v Mariboru, v njej pa bi bilo za-

poslenih od 6.000 do 7.000 delavcev. Naložba za zgraditev tovarne bi znašala okrog milijardo nemških mark, v njej pa bi izdelali od 160 tisoč do 180 tisoč avtomobilov znamke BMW letno. Za lokacijo nove tovarne se potegujejo še Češka, Poljska in Madžarska, prednost Slovenije pa so izobrazena delovna sila, tradicija, ne prevelika oddaljenost od koncerna v Münchnu in to, da ni jezikovnih ovir.

IZLET V VINORODNE SLOVENSKE DEŽELE

ŠTEVERJANSKI VINOGRADNIKI NA ŠTAJERSKEM IN DOLENJSKEM

Zanimanje in spoznavanje tradicij ter dela v vinogradih drugih dežel, interes za kletarstvo in lepe kmečke navade: vse to je dalo razloge za izlet števerjanskih vinogradnikov, ki je bil v soboto, 13., in nedeljo, 14. maja letos.

Zgodaj zjutraj smo se odpeljali z avtobusom iz Rožne doline proti Mariboru, kjer smo si ogledali najstarejšo trto na svetu, staro nad 400 let (na sliki).

Na kraju nas je pričakal agronom mag. Pošnik, ki je tudi oskrbnik trte. Z zanimanjem smo poslušali zgodovino te znamenitosti, kako potekata vsako leto obrezovanje in trgatve, saj imajo na ta dan kar zanimivo prireditve. Predsednica turističnega društva Maribor Slokarjeva nam je v imenu te ustanove izrekla dobrodošlico v "metropoli vina" in podarila zanimive prospekte Štajerske dežele. Pot smo nadaljevali proti Gornji Radgoni, kjer nas je pričakal vodič, to je večletni župan in dolgoletni direktor Radgonskega sejma, Ivan Kovač. Obiskali smo kmetijo mladega vinogradnika Danila Števerja,

ki s soprogo Magdo obdeluje okrog 5 hektarov vinograda. Zanimivo je, da je mogoče edini v Sloveniji, ki je posadil nad 130 različnih trt iz raznih dežel sveta; seveda po pet trt vsake sorte.

V Gornji Radgoni smo bili deležni lepega in prijaznega sprejema v restavraciji Adanič Kramberger in ob vhodu videli lep napis: *Dobrodošli, vinogradniki iz Števerjana*. Za dobrodošlico nam je deset let stara hčerka mlade gospodinje zaigrala na harmoniko venček narodnih pesmi. Po zdravici smo dobili tudi lep kozarec z napisom *Števerjan-*

ci v Gornji Radgoni, ki smo ga odnesli domov za spomin. Med kosilom nas je presenetila folklorna skupina iz Radgone, ki je zaplesala nekaj štajerskih plesov. Naš izlet se je torej začel prav veselo.

Nadalje smo obiskali še kmetijo bratov Kuplen, Milana in Margerite Kolarič, ki obdelujeta nad 4 hektare vinograda. Ustavili smo se še pri domačiji Kranjc pri Orehovem Vrhu. Za nas Števerjanec je bil še posebno zanimiv ogled kleti in arhivnega vina Gornje Radgone, kjer so nas poleg direktorja pričakali še drugi prijatelji. Ob lepem spre-

jemu in razlagi delovanja te kleti smo bili deležni lepe in bogate degustacije vina pri izredno dobro obloženi mizi. Naš obisk smo nadaljevali s potjo do kmetije Čurin, ki je ena največjih zasebnih kmetij v teh krajih. Tudi tu smo videli izredno lepo urejene vinograde in vinsko klet.

Dobro razpoloženi smo prispeli v Ljutomer, kjer smo prenočili. V nedeljo se je skupina že navsezgodaj, ob 6.30, udeležila sv. maše. Med obredom nas je mladi kaplan večkrat omenil in nam bil hvaležen, da smo Slovenci iz zamejstva izbrali to deželo za iz-

let in obisk božjega hrama. Po maši nas je sprejel župnik, ki nam je razkazal cerkev in nas povabil v farovž, da bi skupaj nazdravili. V res prijetnem razpoloženju smo se zjutraj s pesmijo poslovili od prijaznih ljudi. Pot nas je nato vodila preko 300 ha vinogrodov območja Jeruzalema; tam smo videli izredno lepo urejene vinograde, ki so nam Primorcem lahko za zgled. Tako na območju Gornje Radgone kot tudi Jeruzalema so vinogradi izredno lepo urejeni. Naslednja kmetija je bila na Bizeljskem pri vinarju Isteniču, ki prideluje samo peneča vina. Z zanimanjem smo prisluhli razlagi predelave penečih se vin. Pot smo nadaljevali proti Šentjerneju, kjer nas je pričakal dolgoletni prijatelj in vinogradnik Franc Martinčič ter nas pospremil na ogled samostana Pleterje. Ko smo si ogledali kratek film o delovanju in življenju patrov v tej klavzuri, smo obiskali muzej na odprtem oz. hišice, stare nad 300 let. Zelo prijazna uslužbenka nam je razložila, kako so pred mnogimi leti tu živeli naši predniki. Ze bila tu ura kosila, ki nam ga je pripravila družina Francina Martinčiča. Mlajši sin Martin nam je med kosilom igral na citre lepe domače viže. Gospodar Franc nam je razložil potek pridelovanja cvička in še mnogo drugih zanimi-

vosti. Po dobri degustaciji raznovrstnih vin, ob navzočnosti soproge in otrok, je Martinčič podaril vsakemu gostu po eno trto, "hčer" 400-letne trte iz Maribora. (Seveda, saj Martinčič ima trsnico, kjer goji sadike, in je tudi v društvu vinogradnikov Slovenije). To je bil res lep spomin za naše vinogradnike.

Pot smo nadaljevali proti domu, kjer smo imeli še zaključno večerjo v restavraciji vipavske kleti. Tu nas je pričakal enolog Trost; pospremil nas je na ogled kleti, ki je stara nad sto let. Po izredno dobri večerji smo imeli še degustacijo vipavskih vin in naš dvodnevni izlet števerjanskih vinogradnikov se je končal ob res lepem razpoloženju.

Iskrena zahvala naj gre tudi harmonikašu Blažu Batagelu, ki nas je oba dneva neutrudno razveseljeval s svojo diatonično harmoniko.

Domov smo se vrnili zadovoljni in z željo, da bi še prirejali tako lepe in koristne izlete. Za konec naj povemo, da smo obiskali skupno 170 kleti in imeli kar 54 degustacij. Naša zahvala gre tudi dolgoletnim prijateljem v Sloveniji, Ivanu Kovaču in soprogi, Francu Martinčiču in njegovi družini.

Izlet sta pripravila in vodila Remigij Ciglič iz Števerjana in Saverij Rožič iz Podgore.

SLOVENIJA

OBETA VEN RAZCVET TURIZMA

V Sloveniji letos narašča število domačih, a tudi tujih turistov. Povečanje je tolikšno, da časniki pišejo o novem razcvetu te dejavnosti, ki

je zelo pomembna za gospodarstvo in prihodke države.

Na Bledu, v zdraviliščih, v Portorožu, Piranu in Izoli je bilo med zadnjimi počitnicami v Sloveniji, ki so trajale od Velike noči (23. aprila) pa vse do konca prvomajskega praznovanja, polno turistov, ki so zasedli vsa razpoložljiva ležišča v hotelih in prvič po več letih tudi pri zasebnikih. Med gosti oziroma obiskovalci je bilo tudi precejšnje število tujcev, predvsem Italijanov, Avstrijcev in Nemcev.

Predstavniki hotelov in turističnih organizacij na podlagi tako uspešne predsezona napovedujejo tudi uspeh v glavni turistični sezoni, ki traja od sredine junija pa do konca meseca avgusta. Naročila iz tujine za počitnice v Sloveniji menda še zmeraj prihajajo.

Prihod večjega števila turistov pa povzroča tudi težave, predvsem zastoje na cestah. Ljubljancem so, denimo, v zadnjih prazničnih dneh velikonočnih počitnic potrebovali do Portoroža tudi do štiri ure vožnje, ker pač ceste še niso usposobljene za večji promet. Spričo tega je zgraditev avtocestnega odseka do slovenskega morja čedalje bolj nujna. Do zastojev v prometu je prišlo tudi na mednarodnem mejnem prehodu Dolga vas ob meji z Madžarsko. Tam opažajo, da zmeraj več Slovencev obiskuje tržnico v Lentiju, kjer je na voljo najrazličnejše blago po nizkih cenah. V četrtek, 27. aprila, so obiskovalci iz Slovenije čakali na prehod meje v 4 km dolgi koloni. Zaradi gneče so se mnogi vozniki preusmerili na druge mejne prehode, ki povezujejo Slovenijo z Madžarsko. Kranjčani, ki so želeli biti prvi, so prenočevali kar v avtomobilih na lendavski avtobusni postaji. Neki slovenski častnik poroča, "da je pred desetimi leti bil vsak drugi prebivalec Lentija brezposeln, sedaj pa je zaposlen na tržnici. Mnogi so celo pustili slabo plačane državne službe, da bi lahko prodajali v glavnem ceneno in pretihotapljeno blago. Nekdo je povedal, da večina blaga, ki ga ponujajo, prihaja na tržnico iz pristanišč v Kopru in na Reki, in se vprašal, zakaj take tržnice ne organizirajo tudi v Sloveniji."

Naložba bosta najemnika uresničila do leta 2003, ko naj bi v Rimskih Toplicah zaživele zdravilišče s številnimi programi kot zdraviliški in sprostitveni center za krepitev vseh elementov zdravja najvišjega kakovostnega razreda s petimi zvezdicami in 200 zaposlenimi. Sicer pa je do takega vzpona še dolga pot, saj so objekti zdaj skoraj opustošeni, kar je namerno povzročila JNA ob umiku iz Slovenije. Omenjamo npr., da je bilo nekdanj v toplicah več ribnikov, ki jih je vojska zabetonirala.

ZANIMIV IN STROKOVEN SEMINAR VITALNEGA ZDRUŽENJA

V soboto, 27. maja, je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji priredilo seminar za športne delavce v novem športno-kulturnem objektu v Lonjerju. Pet predavateljev je obravnavalo pet različnih tematik, ki so v današnjem športnem svetu vse bolj aktualne.

Prvi poseg je pripravil profesor telesne vzgoje in športni delavec Ivan Peterlin, ki je govoril o vlogi športnih društev pri utrjevanju narodne zavesti mladega človeka. Zaradi važnosti problema si predavatelj ni prizadeval vcepljati kakih konceptov ali čudežnih formul, pač pa je, kot je sam zatrjeval, na glas razmišljal o narodnostnem vidiku zamejskega športa v Italiji. Po mnenju Peterlina je ena stvar ključnega pomena. Tudi v športu mora biti pogovorni jezik slovenščina, da je otroku jasno, da ni slovenščina samo za suhoparne zadeve, kot je lahko učenje, ampak da je slovenščina jezik življenja, navdušenja in utrujenosti, ki jo otrok doživlja v športu.

Sledil je poseg socialne svetovalke Kristine Martelan

FOTO KROMA

Selj o povezavi med športno aktivnostjo in duhovno rastjo mladega človeka. Pozitivne lastnosti športnika in športnega udejstvovanja je predavateljica strnila v tri glavne značilnosti: prožnost, vztrajnost in odprtost, nakar se je ga. Martelančeva dotaknila prav mladih in tega, kako oni doživljajo in občutijo današnji svet. Pereči problem

mladostniškega obdobja pa je danes še bolj občuten tudi glede na spremenjene odnose v naši družbi. Po predavanju se je razvila krajša debata, med katero so se prisotni zaustavili predvsem pri problemu uživanja mamil med mladimi.

Drugi sklop predavanj je začel Marino Košuta, gospodarstvenik in predsednik Ja-

dralnega kluba Čupa, ki je govoril o organizaciji sodobnega društva. Uvodoma je povedal, da v našem prostoru nimamo prave tradicije na področju organiziranja, saj je naša manjšina usmerjena bolj k humanistični kulturi. Košuta je podal sliko društva, ki mora delovati kot homogena ekipa, saj je tudi pri organizaciji društva bistveno najprej določiti cilje, po katerih bi moralo stremeti društvo. Motivacija za doseg cilja pa je bistvena v današnjem športnem svetu, kjer ni več časa za improviziranje, pač pa za strokovne in izobražene odbornike, ki predstavljajo temelje društva.

Gospodarstvenik Robert Vidoni je s stališča pokrovitelja analiziral odnose društvo-sponzor. Predavatelj je ločil podporo, ki je bila za športna društva glavni vir dohodka še do pred kratkim, od investicije, ki je sodobni način sponzorizacije in ki temelji na iskanju skupnih interesnih točk. Velik poudarek je Vidoni dal na utrjevanje odnosov med društvom in pokroviteljem pred pridobljenim financiranjem, med njim in po njem.

Odvetnik dr. Samo Sancin pa je kot zadnji spregovoril o civilni odgovornosti odbornikov športnih društev. Ustavil se je predvsem pri odgovornosti nad mladoletnimi. Odvetnik je toplo priporočil, naj društva sklenejo ustrezne pogodbe z zavarovalnicami, da krijejo civilno odgovornost odbornikov v odnosu do članov.

Po nekaj letih premora je torej ZŠSDI organiziralo seminar za športne delavce, potem ko je letos že organiziralo predavanje, vezano na davčne novosti na področju amaterskih društev. To so znaki vitalnosti Združenja, ki kažejo na veliko tankočutnost do problema osipa odborniških kadrov pri naših društvih in do strokovnega usposabljanja le-teh. Predavanja, ki so se zvrstila v Lonjerju, so bila na visoki kakovostni ravni in so tako nudila prisotnim možnost za razmislek o novih prijemih, ki so potrebni v današnjem športnem svetu.

PERSPEKTIVE ZA ZDRAVILIŠČE

RIMSKÉ TOPLICE BODO OŽIVELE

Zdravilišče v Rimskih Toplicah, ki je bilo v prejšnji državi namenjeno predvsem častnikom, je od osamosvojitve Slovenije propadalo, zdaj pa je na dobri poti do oživitve. Vlada je namreč izbrala zasebno podjetje Barsos-Medicinski center splošne in specialistične medicine v Ljubljani kot najugodnejšega ponudnika za ponovno usposobitev zdravilišča, ki je bilo zaradi termalne vode znano že v daljnji preteklosti. Omenjeni center bo zdravilišče v Rimskih Toplicah dobil v najem za 50 let, vendar se je moral s predpogodbo zavezati, da bo v oživitve vložil najmanj 1,4 milijarde tolarjev. Lastnika Barbosa oz. medicinskega centra, zdravnika Cvetka Dragoš in Saša Baričević, sta si za realizacijo projekta zagotovila sodelovanje in finančni delež nekaterih slovenskih in tujih podjetij. Kot najemnika bosta imela možnost predčasne nakupa nepremičnin na območju zdravilišča, katerih vrednost je ocenjena na 532 milijonov tolarjev. K nepremičninam spada tudi 22 ha parkovnih površin in virov termalne vode.

Naložba bosta najemnika uresničila do leta 2003, ko naj bi v Rimskih Toplicah zaživele zdravilišče s številnimi programi kot zdraviliški in sprostitveni center za krepitev vseh elementov zdravja najvišjega kakovostnega razreda s petimi zvezdicami in 200 zaposlenimi. Sicer pa je do takega vzpona še dolga pot, saj so objekti zdaj skoraj opustošeni, kar je namerno povzročila JNA ob umiku iz Slovenije. Omenjamo npr., da je bilo nekdanj v toplicah več ribnikov, ki jih je vojska zabetonirala.

ODBOJKA

LATISANA OSVOJILA TURNIR IGOR POVŠE

Goriško športno združenje Olympia je priredilo prejšnjo soboto, 27., in nedeljo, 28. maja, že peti mednarodni ženski odbojarski turnir, ki so se ga udeležile - poleg domače ekipe Olympie Kmečke banke - še tri šesterke: A.P.T. Lignano-Latisana, OK Koper Kemiplas in Alimentaria Adriavolley iz Tržiča. Že drugič je bil turnir poimenovan po nekdanjem igralcu in mladem odborniku združenja Igorju Povšetju, spomin katerega so igralke spoštljivo počastile pred finalno tekmo z enominutnim molkom.

V soboto se je proti večeru začela v Slovenskem športnem centru na Drevoredu 20. septembra prva polfinalna tekma med Koprom in ekipo Adriavolley, na kateri je slovenska šesterica, podprvakinja v matični domovini, nadigrala Tržičanke. Latisana pa, ki je v državni A2 ligi, je isti večer premagala s 3 proti 0 gostujočo ekipo naših deklet (C liga), ki so se pa le potrudile

in naredile, kar so mogle. Lep boj sta odigrali Adriavolley in Olympia Kmečka banka v nedeljo popoldne, ko sta se potegovali za tretje mesto. Če je naša ekipa v prvenstvu dvakrat izgubila proti tržičski, jo je pa tokrat zasluženo in gladko premagala. Na koncu je ostala še finalna tekma za prvo mesto, na kateri je Latisana (na sliki Bumbaca) - tudi brez odlične Bolgarke Penke Natove, ki se je poškodovala - z dokajšnjo lahkoto premagala dobro slovensko ekipo iz Kopra s 3 proti 0.

Odbojarskemu turnirju je sledilo nagrajevanje; odlikovane so bile tudi najboljša podajalica (Koper), najboljša napadalka in najboljša igralca (obe iz Latisane). Prisotne v telovadnici športnega centra sta pozdravila predsednik SZ Olympia Matej Terpin in predsednik goriške odbojarske zveze Angelo Bocciero, udeleženkam je čestital in podeljeval nagrade Janez Povše.

KOLESTARSTVO

GIRO 2001 TUDI PO SLOVENIJI

Direktor dirke po Italiji Carmine Castellano je s podpisom pisma o nameri potrdil, da bo Slovenija dobila organizacijo vsaj ene etape. i. Gira leta 2001. Za dokončno potrditev bo treba počakati do 11. novembra, ko bo v Milanu uradna predstavitev dirke za prihodnje leto. Seveda se bo Castellano odločil že prej, tako da v slovenskem odboru za kandidacijo pričakujejo, da bodo septembra vedeli vse podrobnosti. Čeprav podpis pisma o kandidaturi še ne zagotavlja, da bo dirka v Slovenijo res prišla, pa Castellano razpoloženje na slavnostni večerji v Bibionu vendarle kaže, da se bo to zgodilo. O tem je prepričan tudi predsednik odbora Jelko Kacin, ki mu je pri pogovoru s predsednikom Gira pomagala kar slovenska konzula v Trstu Jadranka Šturm-Kocjan. Slovenci si na 84. dirki Po Italiji želijo dve etape. V prvi naj bi bil start v Bibionu, cilj pa v Ljubljani; naslednji dan pa bi tekmovalci startali na Bledu in se prek Vršiča podali v Gorico, ki bo praznovala tisočletnico prve pisne omembe. Možno je tudi, da bi dirka obiskala tudi Trbiž, kamor bi se kolesarji spustili s Predela. Za Italijane bi bila etapa po Soški dolini še posebej zanimiva, saj se je ob Soči pisala njihova zgodovina! Naj na koncu pristavimo, da je bil zmagovalec dirke po Sloveniji Martin Derganc.

ED

MM

Z 2. STRANI

SPET Z...

Zato se je zavzel za t.i. "tehnično vlado", ki naj s pomočjo vseh strank poskrbi, da bo parlament odobril ustrezen volilni zakon. Toda Levi demokrati so že povedali, da "svojih glasov ne bodo pristavili h glasovom Pola svoboščin".

Ob takšnem stanju lahko upravičeno pričakujemo, da bo parlament predčasno razpuščen in da bodo nove volitve potekale v skladu s stariimi predpisi, ki so bili v veljavi leta 1994 in 1996.

Za nov volilni zakon sta se zavzela tudi predsednik republike Ciampi in sam predsednik vlade Amato. Slednjega pa Berlusconi sploh ne jemlje v poštev, češ da ni legitimen, saj ni ne poslanec ne senator in ga torej ljudstvo ni izvolilo.

Če na celotno zadevo gledamo z našega manjšinskega zornega kota, moramo žal ugotoviti, da se naši zakonski zaščiti prav gotovo ne obetajo dobri časi. Gotovo drži, da bi poslanska zbornica našo zadevo lahko uredila v nekaj urah in bi isto zadevo lahko v zelo kratkem času uredil tudi senat. Toda, ali je parlament v razmerah, kakršne vladajo danes v Rimu, sploh sposoben in voljan posvetiti pozornost zaščitnemu zakonu za slovensko manjšino? V tem pogledu je dvom gotovo popolnoma upravičen. Bomo torej spet ostali z dolgim nosom?

Pred nekaj meseci smo že poročali o prizadevanjih nekaterih Slovencev, da bi bila tudi v Rusiji, in točneje v Moskvi, vidna znamenja slovenske kulture. Velike zasluge za to ima društvo Dr. F. Prešeren, ki so ga ustanovili v Moskvi na dan slovenskega kulturnega praznika letos. Še med ustanavljanjem je društvo novembra lani dalo pobudo in v rekordnem času, prav na dan svoje ustanovitve 8. februarja letos, izvedlo postavitev lepega spomenika Francetu Prešernu, ki ga doslej v Rusiji še ni bilo. To se je izkazal kot prvi, nadvse uspešen in uresničen projekt, namenjen promociji samostoj-

ne slovenske države in slovenstva nasploh v Rusiji.

Nalogo, da bi skozi kulturo Rusi bliže spoznali Slovence, sta si pri tem društvu zadala predvsem dva entuziasta, Just Rogel (predsednik društva) in Milan V. Smolej (podpredsednik). Nepridobitniško, nevladno Društvo Dr. F. Prešeren pripravljata za bližnjo prihodnost več pobud. Med temi je izid knjižice-znanstvene študije ruskega znanstvenika Pavla Tulajeva o zgodovini in stanju raziskovanja zgodovine Slovanov, s posebnim poudarkom na ruske raziskave o Venetih. Študija ima naslov *So bili Veneti Slovani?*. V Rusiji se namreč nekateri zgodovinarji resno ukvarjajo s teorijo, da je zibelka slovanstva pravzaprav Norik, današnja Koroška, Štajerska, Kranjska. Ta študija napoveduje izid ruskega predelanega prevoda knjige *Veneti, naši daljni predniki slovenskih avtorjev Bora, Šavlija in Tomažiča*, ki bo izšla predvidoma 8. februarja 2001.

Društvo F. Prešeren si pri svojem delu tudi močno prizadeva, da bi omogočilo sprejemanje slovenskih TV in radijskih programov ruskim preučevalcem našega jezika in kulture, tako tudi študentom slovenščine. V tekočem mesecu pa pripravljajo v ru-

ski prestolnici prav posebno prilagoditve: s posebno slovenstvom bodo proslavili lik rojaka Zige Herberštajna, "ruskega Krištofa Kolumba", ki je v 16. stoletju odkril Evropi Rusijo. Na dvorišču moskovske Vsezvezne knjižnice tuje literature bodo odkrili njegov doprsni kip, izšla pa bo tudi dvojezična knjiga z dvema študijama o Herberštajnu, ki sta ju prispevala priznana ruska znanstvenica Anna Horoškjevič in slovenski avtor Andrej Lenarčič. Svečanega odkritja kipa se bodo udeležili tudi

ja Karla V., spada v vrste prvih modernih Evropejcev. Pa je to tudi zaradi slovenskega okolja, iz katerega je zrasedel in daje s tem tudi nam legitimacijo sodobne evropskosti. Uspeh svoje misije v Rusiji pripisuje tudi znanju. Herberštajn ima spoštljiv odnos ne le do slovanskih, ampak tudi do turških, baltskih in drugih narodov in umirja pretirane nacionalistične težnje, ki so lastne vsem narodom." Tako je napisal v predgovoru h knjigi dr. F. Bučar. Ruski akademik prof. V.L. Janin pa je v svojem-

nekateri potomci slavnega diplomata. V septembra letos nameravajo izdati pri društvu v ruščini slovenski zbornik, v katerem bodo zbrali preko deset strokovnih spisov z različnih področij, ki bodo podrobneje razkrili bistvo slovenstva in posebni odnos Slovenije in slovenske kulture do Rusije. Vedno v jeseni naj bi tudi prevzeli pokroviteljstvo nad ruskim domom sirot otrok, ki so se jim starši odrekli. Dalje bodo odprli Slovenski center, ki bo predhodnik gospodarsko-kulturnega Slovenskega doma v Rusiji. Poleg teh širokogrudnih, ki jih že izvajajo, nameravajo naši rojaki v Rusiji razširiti svojo dejavnost tudi na druga področja. Tako nameravajo na primer izdajati dvomesečni bilten v ruščini *Slovenka*, pripraviti v internetu promocijsko spletno stran Slovenije v ruščini, poskrbeti za prevode slovenskih leposlovnih del v ruščino in pa ruske književnosti v slovenski jezik, izvesti tele-most Slovenija-Rusija.

V tem času pa je morda še najbolj zanimiva zgoraj omenjena pobuda, ki jo načrtujejo še v tem mesecu, in sicer postavitev spomenika Žigi Herberštajnu v Moskvi in izid dvojezične knjige *Žiga Herberštajn - vojščak, diplomat, državnik in mirotvorec*. Kot sporočajo iz Moskve, je slovensko društvo je že prejelo soglasje moskovske Vsezvezne knjižnice tuje literature za postavitev kipa v veži te pomembne knjižniške ustanove. Kip je že izdelan (na sliki ob kipurju), prav tako tudi besedilo spominske knjige. V obrazložitvi poudarjajo pobudniki, da, kot je bila postavitev Prešernovega spomenika v Moskvi vseslovenska zadeva, to velja prav gotovo tudi Žigo Herberštajnu, le z razliko, da projekt zadeva v živo tudi in predvsem Ruse same. "Žiga Herberštajn, sodobnik cesar-

besedilo, ki ga je prispeval, med drugim zapisal: "S svojimi *Zapiski o Moskvi* Herberštajn Evropi ni samo poročal o do tedaj nepoznani Rusiji in njenih bližnjih sosedi, ampak ji je dal v času prosvetljenstva zgled humanizma in strpnosti, ki nam v današnjem času tako manjkata. Bil je predhodnik in predznanilec ideologov današnje združene Evrope, ki naj jo sestavljajo enakopravne države ne glede na svojo lego, položaj in ozemlje, ki ga obsegajo. In prav zaradi tega smo mu dolžni spoštovanje in hvaležnost." Urednik knjige in predsednik Društva F. Prešeren Just Rogel pa je k tem mislim še pristavil: "Pravzaprav smemo to delo petih avtorjev imenovati roman z enim junakom in dvema junakinjama - junakinji sta seveda Slovenija in Rusija. Vitez Žiga Herberštajn - junak, ki je na čudežen način obudil v moderni čas obe 'junakinji' in ju z nevidnimi nitmi svojih prizadevanj, sposobnosti in truda povezal."

Naj na koncu na željo naših rojakov posredujemo še poziv k pomoči. Ker so sredstva, s katerimi društvo F. Prešeren razpolaga, omejena in so izdatki za dejavnosti precejšnji, vabijo iz Moskve, da bi se kljub razdalji vključili v njihovo delovanje in samoiniciativno poiskali stik z njimi tudi Slovenci od drugod. Čeprav pri društvu računajo na pomoč slovenske države, je vendar smiselno in pomembno, da njihovo delo finančno podprejo po svojih močeh tudi slovensko gospodarstvo in posamezniki.

Za vse, ki bi radi prišli v stik z moskovskim slovenskim društvom, objavljamo naslov njegovega predsednika: P.O. Box 17, 103104 Moskva, Rusija; lahko pa se tudi oglasijo na naslov elektronske pošte: drpreseren@bigfoot.com.

PREJELI SMO

26. MAJ 1942
27. MAJ 1945MAJSKE
OBLETNICE

Mesec majnik bo za vedno ostal v slovenski zgodovini znamenovan kot mesec "majniške deklaracije", ki je tako plebiscitarno in odločilno leta 1917 vplivala na naš narodni razvoj. Ostal pa bo tudi kot spomin na najbolj usodno, kruto in krvavo obdobje: na odhod (eksodus) leta 1945 iz domovine in z rodne grude na deset tisoče slovenskih mož, žena, otrok in protikomunističnih domobrancev, ki so po končani revoluciji in državljanski vojni zbežali, da bi se rešili komunističnega nasilja in si ohranili vsaj golo življenje. Vsa ta ogromna množica se je nagnetla na Vetrinjsko polje pri Celovcu na Koroškem, kjer je cel mesec maj in še čez tabo-rila pod milim nebom na goli zemlji, zasilno zavarovana pod kmečkimi vozovi in bivajoča pod šotori, napravljenih iz vej, lubja in odej. Tam so opravljali Marijino šmarnično pobožnost, kot so jo bili vajeni še iz domovine, in se zatekali z molitvijo in prošnjami k Materi božji, ki kraljuje na glavnem oltarju vetrinjske cerkve. In tam meseca maja se je zgodila tista podla izdaja angleške vojaške oblasti, ki je preko deset tisoč protikomunističnih slovenskih domobrancev, tedaj že preimenovanih v Slovensko narodno vojsko, pod lažno prevvaro, da jih prepelje v Italijo, v resnici izročila Titovi partizanski vojski, in ti so jih nad deset tisoč zverinsko in brez sodbe pobili. 27. maja leta 1945 se je začel lažni "prevoz v Italijo", nato pa vsak dan do 31. maja še naslednji štirje transporti, vsega skupaj vsaj 10.000 domobrantskih častnikov in vojakov, in med njimi nekaj sto civilnih beguncev, povečimi sorodnikov odpeljanih. Ti datum bodo ostali zgodovinski in pričevalci nizkotno izdane vere slovenskih domobrancev v angleško zaščito.

Težko in kruto raznamovan je tudi majnik leta 1942. 26. maja je na poti od jutranje mase, ki jo je daroval v Cirilovem domu v Strelški ulici v Ljubljani padel pod strelom zahrbtnega komunističnega morilca po ukazu komunistične Varnostne obveščevalne službe duhovnik in vseučeliški profesor dr. Lambert Ehrlich, doma iz Žabnic pod Sv. Višarjami v Kanalski dolini. Bil je zaveden Slovenec, buditelj in branitelj slovenskega življa na Koroškem proti nasilni germanizaciji in prodirajoči asimilaciji. V letih pod drugo vojno je bil voditelj in mentor velikega dela katoliških akademikov in mladino opozarjal na nevarnost in infiltracijo komunistične brezbožne ideologije. In zato je moral biti "likvidiran"! Po vojni je komunistična oblast njegov nagrobnik uničila, truplo pa odkopala in vrgla neznanokam. Pred nekaj leti se je začel proces, da bi bil dr. Ehrlich proglašen za blaženega. Dne 17. julija mu bo Nova slovenska zaveza postavila nov spominski nagrobnik na ljubljanskih Žalah. Prihodnje leto pa bo verjetno v Sloveniku v Rimu organiziran simpozij o njem.

MK

16

ČETRTEK
1. JUNIJA
2000

prijetno branje za otroške sanje

PASTIRČEK

Vabljeni vsi na PASTIRČKOV DAN in predstavitev knjige *Katarince* v Bazovico v nedeljo, 11. junija, ob 18. uri!

ANAMARIJA VOLK ZLOBEC

KATARINCE

ILUSTRIRALA MAGDA STAREC TAVČAR

Pastirček je svojim malim in velikim bralcem priskrbel novo knjigo **Anamarije Volk Zlobec** z naslovom **Katarince**

Lepe ilustracije v knjigi je prispevala **Magda Starec Tavčar**